

JANOVY DOPISY

David Jackman

NÁVRAT

První vydání © EELAC 1993

Veškerá práva českého překladu vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být v jakékoli formě reprodukována bez písemného svolení vydavatele.

Přeložil: Bohumil Kejíř

Původně vydáno Inter-Varsity Press jako The Message of John's Letters © David Jackman 1988.

Přeloženo se svolením Inter-Varsity Press, 38 De Montfort Street, Leicester LE1 7GP, England

Všeobecná předmluva

Pro křesťany i pro církve není nic důležitějšího než návrat k Božímu slovu. Sám Ježíš to řekl, když prohlásil na základě citace 5. knihy Mojžíšovy, že člověk není živ pouze chlebem, ale každým slovem, které vychází z Božích úst (Mt 4,4).

Dějiny a zkušenosti to potvrzují. Křesťané a církve rostou a rozkvétají Božím slovem, bez něho vadnou a umírají. Je pravda, že potřebujeme také službu Ducha svatého, protože bez něho žádná reforma nebo obnova není možná. Musíme však pomatovat, že meč, který Duch svatý používá, je Boží slovo. Nesmíme nikdy oddělit Ducha od slova anebo slovo od Ducha.

Co může v praxi znamenat vrátit se k Božímu slovu? V podstatě dvě věci. Za prvé, že křesťané, jak jednotlivci, tak skupiny, budou důslednější v pravidelném čtení Bible a uvažování nad ní.

Za druhé, že duchovní, kteří jsou povoláni ke kázání Slova, budou vidět svoji hlavní odpovědnost ve věrném, systematickém a náležitém výkladu Božího slova neděli co neděli ze své kazatelny.

Edice „Bible dnes mluví“ má v úmyslu povzbudit jak křesťany ve čtení Bible, tak kazatele v jejich biblickém kázání. Všichni zúčastnění autoři mají jeden cíl: svědomitě se pustit do zápasu s biblickým textem a jeho poselství aplikovat pro současnou situaci.

Jsem velmi rád, že řada výkladů edice „Bible dnes mluví“ vydaných v angličtině je překládána do dalších evropských jazyků. Modlím se, aby tyto knihy získaly široké čtenářstvo a těm, kteří je čtou, aby pomohli Boží starodávné slovo uvést do vztahu k jejich životu v moderním světě.

J. R. W. Stott, září 1992

ISBN 80-85495-20-1

NÁVRAT, Davídkova, 182 00 Praha 8

Autorova předmluva

Na podzim roku 1982 jsem začal vykládat Janovy dopisy ve sboru Above Bar v Southamptonu. V neděli večer, víc jak šest měsíců, jsme stoupali „spirálovitým schodištěm“ Janova prvního dopisu a podívali se jeho výkladům nejdůležitějších věcí. Jednoduchost Janova stylu zavádí. Často nejjednodušší slovník je spojen s nehlubší teologií. V myšlenkách zdánlivě snadno srozumitelných objevujeme při podrobnějším zkoumání stále větší hloubku, jak se témata prolínají a otvírají se nové perspektivy. Po několika letech spolužití s Janem a ve snaze se zhloubat do jeho poselství jsem byl někdy přemáhán nádhrou a složitostí Janova díla. Ale na druhé straně jsem byl neustále povzbuzován číst text znovu, opět jej promýšlet a dále pokračovat v zápase s materiálem. Není to jedna ze zkušeností, které činí studium Bible tak vzrušujícím? „...lidem dal do srdce i touhu po věčnosti, jenže člověk nevystihne začátek ani konec díla, jež Bůh koná“ (Kaz 3,11). Janovy dopisy jistě patří do této oblasti.

Moji snahu sdílet Janovo poselství s druhými povzbudily shromáždění v Keswicu v roce 1983 a společenství Desátého presbyteriálního sboru ve Filadelfii, USA, v jehož ranních nedělních shromážděních jsem kázal na 1. Janovu epistolu. V létě 1986 jsem si totiž vyměnil kazatelnu s jejich kazatelem Dr. Jamesem Montgomerym Boicem. Byly to nádherné týdny, kdy jsem se svou rodinou prožíval vřelé přijetí a vnímané slyšení Božího Slova. Pro nás byla Filadelfie opravdu městem „bratrské lásky“. Pět let jsem Janovy dopisy studoval a snažil se psát. Konečný nástin byl dokončen během mé sabatikální dovolené na jaře 1986. Jsem velice vděčen své sekretářce Lindě Burtové za její trpělivé psaní a přepisování rukopisu, kolegům z týmu v Above Bar za jejich podporu, rady a povzbuzování, a také vydavatelské skupině IVP za jejich laskavou vytrvalost a cennou vydavatelskou práci. Vážím si toho, že se mohu podílet na této vydavatelské řadě a chci vyjádřit upřímné díky Johnu Stottovi za jeho původní pozvání (před tak dlouhým časem!) a za jeho trpělivé porozumění a ušlechtilé povzbuzování po celou dobu mé práce. Pomohli mi také různí čtenáři rukopisu – jsem vděčný za cenné poznámky, které k němu měli. Je to jedna z jedinečností Bible, že kdykoliv se zhloubáte do některé části, její obsah se pro vás stává nejdůležitějším a nejnaléhavějším poselstvím vůbec. Nepochybuji, že

Janovy dopisy jsou živým a mocným slovem od Pána k situaci současné církve po celém světě. V době, kdy se vyhrocují extrémy a kdy dochází ke štěpení sborů a životů jednotlivců, musíme dbát jeho výzvy spojovat pravdu a lásku podle Božího sebezjevení, jak je máme v Písmu a zvláště v tomto textu. Je mou prosbou, aby tento výklad pomohl čtenářům rozumět neměnné pravdě a používat ji s pravou křesťanskou láskou v mnohých zmatcích, úkolech a příležitostech, se kterými se jako Boží lidé setkáváme v naší době. Nedejme se náhrazkami odsunout na vedlejší kolej. „Děti, varujte se modlářství.“

David Jackman

Úvod

Jeroným vypravuje, že když staříčkový apoštol Jan zestárnul tak, že už nemohl kázat, přinášeli ho do shromáždění v Efezu a spokojil se slovy napomenutí. Říkal pokaždé: „Děti, milujte se navzájem.“ A když jeho posluchače ta slova omrzela a ptali se ho, proč se tak často opakuje, odpovídal: „Protože je to Boží přikázání, a kdybyste činili jen to, bude to stačit.“¹ Každému, kdo studuje Janovy dopisy, zní tato historika věrohodně. NEB nadepisuje první dopis „návrát k základům“, a to nás přivádí k jádru pisatelova zájmu k tak hluboké závažnosti dopisu pro naši současnou situaci. Dříve, než zhodnotíme plně jeho poselství a než pocítíme sílu jeho pronikavé analýzy v našich vlastních životech, musíme poznat, proč tyto dopisy byly napsány a kdo byl jejich autorem.

1. Historický rámeček

Je velmi pravděpodobné, že autor těchto dopisů je také autorem čtvrtého evangelia a že jím byl apoštol Jan. V těchto písemnostech je tolik shodného v myšlení i vyjadřování, že jen málo badatelů je ochotno zastávat názor, že pisatelů bylo víc.²

To, co máme před sebou v první epištole Janově, je okružní dopis, i když není adresován, podepsán a nemá obvyklý styl tehdejších dopisů. Pravděpodobně byl poslán z Efezu sborům v Malé Asii, které byly koncem prvního století ve zvláštní Janově péči.

Víme, že po Kristově nanebevstoupení zůstal Jan po nějaký čas v Jeruzalémě, jako jeden ze „sloupů“ církve (Ga 2,9). Zatímco Petr a Jakub byli vedoucími, Lukášova pečlivá zpráva ve Skutcích nevyklučuje zmínky o Janově účasti v oné rané době (viz Skutky 3. a 4. kap.). Zdá se, že byl zřejmě přítomen na Jeruzalémském koncilu (Sk 15,22). Snad Jan zůstal v městě až do doby krátce před zbořením chrámu a města a rozptýlením zbytků židovského národa Titem v roce 70 po Kristu. Mnoho věřících včetně apoštolů uteklo z města v těch dnech těsně před jeho obležením podle příkazu, který jim dal Kristus (Mk 13,14). Zdá se, že Jan učinil svým novým působištěm Efez. Ireneus, žák Janova učedníka Polykarpa, nám říká, že apoštol Jan setrval ve sboru v Efezu až do doby císaře Trajána (AD 98–117). Apoštol se jistě dožil vysokého věku. Měl mimořádnou autoritu, protože zůstal jediným apoštolským článkem

pojím se s pozemským působením Pána Ježíše. Jeho dopisy byly patrně napsány jako poslední z kanonických spisů, pravděpodobně během desetiletí 85 až 95 po Kr.

2. Morální klima

Proč se Jan usídlil v Efezu? A jak toto místo ovlivnilo jeho dopisy? Zkáza Jeruzaléma následuje rychle po první silné vlně pronásledování za římského císaře Nera v polovině 60. let, kdy se Petr a patrně i Pavel stali mučedníky. Když křesťané prchali z Říma a z Jeruzaléma, stal se Efez, největší ze všech asijských obchodních měst, přirozeným centrem vznikajících sborů. Sbor zde byl založen Pavlem kolem roku 55 po Kr. a jeho správcem byl pravděpodobně Timoteus (1 Tm 1,3). V oněch uplynulých letech sbor nepochybně rostl a jeho geografická poloha a důležitost ho učinila přirozeným centrem maloasijských sborů. V listech k sedmi sborům v knize Zjevení je Efez uveden jako první (Zj 2,1–7).

Dopis do Efezu ukazuje, pod jakým tlakem žila církev v tomto pohanském městě, tak oddaném modlářství a pověrám. Velký náboženský obchod kolem velkolepého, nádherného chrámu Artemidy (Diany), byl zdrojem nesmírného materiálního bohatství – a duchovního úpadku, charakterizovaného velkou nemravností a pestrými obřady východního panteismu.⁴ S tím byl spojen sklon města k magii a čarodějnictví, k nimž se mnozí ze zakládajících členů sboru rozhodně obrátili zády (Sk 19,19). Když se zamyslíme nad tímto prostředím, nepřekvapí nás, že Janovy dopisy zdůrazňují správné mravní chování jako měřítko pravé křesťanské víry. Křesťané nemohou nadále žít ve tmě (1 J 1,6), milovat svět (2,15), věřit každému duchu (4,1) nebo se zabývat modlami (5,21). Láska k Bohu, který je světlem, vede k radikálnímu rozchodu s každým zlem.

Ale z tohoto mravního bahna vyrůstají závěry falešného učení a teologie, a ty jsou hlavním předmětem těchto dopisů. Musíme je krátce uvážit.

3. Teologická témata

Mnohé z novozákonních dopisů byly napsány především proto, aby odsoudily falešné učení a z něho vycházející porušené chování a aby bojovaly proti kacířství a nemorálnosti. Janovy dopisy nejsou v tomto směru žádnou výjimkou. Byly napsány poměrně pozdě, což znamená, že Janovi odpůrci byli v předkládání svých bludů přemýšlivější a obratnější než někteří z jejich předchůdců. Jejich systém se vyvíjel a vyžadoval silnou protiakti.

První dopis se zabývá zvláštní situací ve sborech, kde se oddělili falešní proroci spolu se svými stoupenci od společenství věřících

(2,19), a tak rozdělili církev. Zdá se, že důvodem oddělení byl jejich nárok na zvláštní „pomazání“ (*charisma*) Ducha svatého, kterým dosáhli pravého poznání Boha (2,20.27). Toto poznání (*gnosis*) se stalo těžištěm jejich rozdílné víry a životního stylu. Nakonec se tyto tendence rozvinuly v rozšířené a pestré hnutí, které badatelé označili jako „gnosticismus“. Jan, jak uvidíme, usiluje zdůraznit a definovat, co je pravé poznání Boha. „Víme“ je jedno z jeho oblíbených, opakujících se ujištění (2,3.5; 3,14.16.19.24; 4,13; 5,2; atd.).

Jeden z gnostických učitelů působících v tom čase v Efezu byl muž jménem Cerinthus. Žid rodem z Egypta se snažil spojit starozákonní myšlenky s gnostickou filozofií, přičemž zamítá všechny Pavlovy dopisy a uznává z novozákonních spisů jen části Matoušova a Markova evangelia. Toto vyšší „poznání“ odmítalo charakteristické Boží zjevení v osobě Ježíše pod záminkou reinterpretace tohoto poselství z hlediska pokročilé intelektuálnosti. Byla to ve skutečnosti životní filozofie nedbající historických faktů, jakými bylo Kristovo narození a vzkříšení, filozofie spekulativní, vycházející z toho, že rozhodujícím měřítkem skutečnosti je myšlení. „Můžeme ji popsat jako řadu imaginárních představ, vycházejících z původu vesmíru a jeho vztahu k Nejvyšší Bytosti.“⁵ Mezi mnoha prvky gnostického přesvědčení jsou dva životně důležité, které nám pomohou porozumět souvislostem Janových dopisů. Prvním je povýšení myšlení, a tím i onoho myšlenkového poznání, nad víru a chování. A druhým důležitým prvkem je přesvědčení, že hmota je v podstatě zlá, protože hmotný svět je výtvorem sil zla.

A jak se tyto věci projevují v myšlení lidí zasažených gnostickým učěním? Za prvé: popírali Kristovo vtělení (2,22; 4,2–3). Podle jejich názoru, že hmota je zlá, to byl logický závěr. Jak se mohlo nejvyšší božství snížit k tomu, aby se spojilo s nečistým lidským tělem a stalo se člověkem? Aby se vyrovnali se zřejmou dějinnou existencí Krista, lidé jako Cerinthus patrně zastávali teorii známou jako doketismus (z *dokein*, zdát se). Podle tohoto učení božské Slovo, nebeský Kristus, se ve skutečnosti nestal člověkem. Lidskou tvářnost měl jen *zdánlivě*, a někteří zastávali názor, že Kristovo tělo, v době jeho pozemského života, bylo jen preludem. Jiní připouštěli, že Ježíš žil v těle, ale oddělovali Ježíše od Krista. Pozemský Ježíš se narodil a trpěl, ale Kristus se sjednotil s Ježíšem až při křtu a opustil ho zase před utrpením a křížem. Gnostikové neútočili jen na Kristovu osobu jako opravdu lidskou i skutečně božskou, ale i na skutečnost jeho utrpení, a tím i na jeho význam, o vzkříšení ani nemluvě. Podle gnostiků vykoupení znamená vysvobození z bídného stavu člověka, uvězněného v těle.

Jan nemá žádné pochyby o povaze tohoto učení ani o jeho učitelích. Třikrát je označuje jako „lháře“ (2,4.22; 4,20). Žádá své čtenáře, aby každé učení, které slyší, měřili základními pravdami evangelia, jež už přijali, a které má základ ve skutečném Kristově vtělení. Jeho skutečné lidství je zdůrazněno Janovým přesvědčením, že Ježíš Kristus, Syn Boží, „přišel skrze vodu a krev“ (5,5–6) a že krev Ježíše, věčného Syna, „nás očišťuje od každého hříchu“ (1,7). Pro gnostiky byla představa, že věčný Syn měl tělo a krev, nemyšlitelná. Pro Jana však tato skutečnost byla jádrem našeho spasení. Jeho za nás vydané tělo a jeho za nás vylitá krev byly usmiřující obětí za hříchy světa (2,2; 3,16) a nejvyšším důkazem a zárukou Boží lásky k lidstvu (4,10).

Falešné učení vždy vede k falešnému životu a etické důsledky gnosticizmu jsou v ohnisku Janova zájmu jeho dopisů. Falešní učitelé tvrdili, že prostřednictvím vyššího osvícení lze dosáhnout mravní dokonalosti. Už není třeba hřešit. Na rozdíl od některých exponentů gnostického vyznání, nevedl tento názor gnostické učitele zpět do očividné pohanské nemravnosti, ale spíše k arogantní povýšenosti, která pohrdala obyčejnými křesťany, setrvávajícími nevědomě ve tmě. Tento postoj vyústil v oddělování se od sborů, k vytváření nové mravní a duchovní elity. Jan se snaží prozkoumat povahu pravého světla a tmy a sladit skutečnou duchovnost s láskou ke všem ostatním křesťanům v jeden nerozlomitelný řetěz (4,20–21). Jeho vlastní láska ke čtenářům je bohatě dokládána označením „děti“ (*teknia*) v 2,12.28; 3,7.18; 4,4 a 5,21 a „milovaní“ (*agapetoi*) v 2,7; 3,2.21; 4,1.7.11. Jak vykládá Lenski, „je to hlas otce“.⁶

Tyto dopisy proto pojednávají o věcech, které byly pro sbory nejdůležitější. Gnostické učení se dotýkalo přímo základů všeho křesťanského učení, jak Starého, tak Nového zákona. Popíralo, že Bůh je stvořitelem vesmíru a že vesmír byl „velmi dobrý“ (Gn 1,31), a dokazovalo, že svým původem je zlý a podřadný. A to gnostiky vedlo k tomu, že popírali skutečnost Kristova vtělení, smírné smrti a tělesného vzkříšení, a tím měnili i podstatu hříchu a křesťanského chování. Nepřekvapuje, že Jan v tom rozpoznal frontální útok „ducha antikrista... již nyní na světě“ (4,3). Pro Jana to nebylo místní utkání s jedním nebo dvěma heretiky. Základní principy víry a chování byly rozkládány a vrhaly mladé sbory do zmatků. „Když se všechno od základů hrouť, co dokáže spravedlivý?“ (Ž 11,3).

Jan neváhá s odpovědí. Pamatuje na zvláštní osobní vztah, který měl ke skutečnému historickému Ježíši v době jeho vtělení. Jan přechází ke konstatování a zdůraznění velkých ústředních pravd

o Božím zjevení v Kristu, aby ujistil ty, kteří věří ve vtěleného Syna, že mají věčný život. Tak jako bylo napsáno jeho evangelium, abychom věřili (J 20,31), tak jeho první dopis byl napsán, aby věřící věděli, že mají věčný život (5,13). Znamení skutečnosti, a proto i známky jistoty, nejsou ani mystická, ani filozofická, ale veskrze realistická a pozorovatelná. Vyznávat poznání Boha bez svatého života, bez jasného rozchodu s hříchem a bez hluboké lásky k druhým křesťanům, je právě takový podvod jako popření, že náš Pán Ježíš Kristus přišel v těle. Víra a život jsou nerozdělitelné. Právě světlo vede ke skutečné lásce.

Po téměř 2000 letech je stejná potřeba slyšet Janovo učení, přijmout je a uvádět do praxe jako tehdy. V závěru našeho století různé druhy důmyslného překrucování historického, pravověrného biblického křesťanství jen kvetou. Vedoucí universitní autority a vysokí církevní hodnostáři se vykrucují, když se mají přiznat ke Kristovu vtělení, k jeho obětní smírné smrti a k jeho tělesnému zmrtvýchvstání. Na biblickou mravnost se se útočí v rámci církve i mimo ni v takových věcech, jako je sexuální chování či svatost lidského života. Biblická návěští, která vedla generace, jsou systematicky odstraňována ve jménu nové hermeneutiky či moderní vědecké práce. Dnes si potřebujeme ty nejdůležitější věci stejně tak připomínat, jako si je připomínali Janovi čtenáři.

Snad se usmějeme fantastickým výmyslům gnostiků o původu vesmíru i jejich nevědeckému dualismu, ale není takováto kacířská nadvláda vědění stejně živá i dnes?⁷ Nepotřebujeme se od Jana učit, že vzpoura člověka proti Bohu, nikoli jeho nevědomost, je náš hlavní problém? Nemáme dnes nouzi o učitele, kteří, i když tvrdí, že staví na apoštolském základě, chtějí zavést křesťanství do „hlubších“ pravd mimo Písmo a k plnějšmu životu. Přidávání k Božímu Slovu v Písmu způsobilo patrně víc kacířství a rozdělení v církvi než popírání určitých pravd či ubírání z Písma. „Evangelium a ...“ je u zrodu mnoha omylů. Jan nám pomáhá odmítat módu, která vidí zjevení Boha v Písmu jako zastaralé a nepřiměřené. Tento pohled je vyjádřen v poučce: „Jdi si do Bible přečti, co Bůh řekl včera, ale k prorokovi, co říká dnes.“ Tento kontrast už sám o sobě volá na poplach. Co Písmo řeklo, říká i dnes. A co Písmo říká, Bůh říká. Musíme vzít vážně to, co Jan říká o těch, kteří si osobují nové zjevení od Boha, které může dát křesťanovu životou novou živost a zkušenosti, jaké apoštolské učení nikde nenabídlo.

Jak jsme viděli, bludy za dnů Janových byly ve skutečnosti přizpůsobováním křesťanské víry tehdejšímu myšlení světské kultury. V každé generaci je svět pro církev výzvou, buď se proti jeho kultuře

postavit, nebo se jí přizpůsobit, „být jí pohlcen“, nebo „nechat Boha přetvořit vaše myslí zevnitř“.⁸ Dnes jsme v nebezpečí, že raději budeme zrcadlit existenciální filozofii naší společnosti, než se jí stavět na odpor. Proto my křesťané často opíráme své názory a chování o své osobní pocity a zkušenosti, a ne o Boží zjevenou pravdu. Proto jsme vedeni subjektivismem více než velkými objektivními skutečnostmi Boha a jeho Slova. Jan se nepokouší o podrobnou analýzu či kritiku bludu; nemá to zapotřebí. Prohlašuje pravdu s charakteristickou apoštolskou důvěrou, že kde se pravda zvěstuje a věří, blud je nahlodáván a nakonec se zhroutí.

4. Literární stavba

Než přejdeme k textu, musíme se seznámit s problémy, které přináší systematický rozbor Janových dopisů. Na rozdíl od Pavla Jan zřídka odůvodňuje věc, a proto je obtížné najít přímočarý, logický postup myšlení. Spojení mezi myšlenkami není vždy zřejmé a přechod je obvykle velmi pozvolný. Lenski říká, že první dopis „je stavěn jako obrácená pyramida nebo kužel“, základ je v 1. kapitole verše 1 až 4 a celý dopis tato témata rozšiřuje směrem nahoru. Mně připadá představa točitého schodiště jako nejpřihodnější. Když stoupáte takovým schodištěm, ať v paláci, či v panském domě, vidíte tytéž předměty či malby z různého úhlu a často nově oceníte jejich krásu. Podobně je to s velkými pravdami, které chce Jan v dopise postihnout a potvrdit. Jak stoupáte, pohled je stále krásnější, nebeské světlo víc a víc září, až dosáhnete vrcholu. Mohlo by se také myslet na předvádění barevných diapozitivů, při kterém se promítá jedna vynikající fotografie za druhou a navzájem se prolínají. Jak byste mohli analyzovat takové předvádění? Proto jsem se rozhodl podat materiál oddíl po oddíle, rozpoznáváje stejně jako jiní komentátoři, že první dopis se soustřeďuje na dvě velká prohlášení o Boží podstatě: že Bůh je světlo (1,5) a Bůh je láska (4,8.16). Obecně tato dvě prohlášení korespondují s Janovou starostí o pravou víru a pravý život, a tak pro nás spojují jednou provždy učení a zkušenost, mysl a srdce, Slovo a Ducha, pravdu a lásku. Žádá-li někdo formální rozdělení, následující vzor mu může prospět tak, jako byl užitečný i mně:

Chození v Božím světle (1,1 – 2,14)

Boží pravda v praxi (2,15 – 3,10 a 4,1–6)

Život v Boží lásce (3,11–24 a 4,7–21)

Účast na Božím vítězství (5,1–21).

Výklad druhého a třetího dopisu je ovšem snadnější, protože tyto listy jsou krátké a zaměřené více tématicky. Ale i v nich se témata pravdy a lásky prolínají a najdeme v nich mnohé, co nám zdůrazní a posílí to, čemu jsme se naučili ve větším dopise.

¹ Jeroným: Ke Galatským VI.10, citováno Plummerem, str.XXXV

² Vysvětleno v knize C.H.Dodda The Johannine Epistles (The Moffat New Testament Commentary, Londýn, 1946)

³ Irenaeus, Against Heresies III.iii.4

⁴ Ef 5,1–21

⁵ Plummer, str. XXI

⁶ Lenski, str. 363

⁷ Plummer, str. XXIX

⁸ Ř 12,2, JBP

⁹ Lenski, str. 366

1. Janova 1,1–4

1. Prolog

¹Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme na vlastní oči viděli a čeho se naše ruce dotýkaly, to zvěstujeme: Slovo života. ²Ten život byl zjeven, my jsme jej viděli, svědčíme o něm a zvěstujeme vám život věčný, který byl u Otce a nám byl zjeven. ³Co jsme viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám; abyste se spolu s námi podíleli na společenství, které máme s Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem. ⁴To píšeme, aby naše radost byla úplná.

1. Základní fakta (verše 1 a 2)

Začátek listu, v němž chybí obvyklé údaje, je právě tak úžasný, jako obtížný. V originále je předmět hned na začátku a je rozvíjen řadou vedlejších vět, až nakonec ve verši 3 dospějeme k hlavnímu slovesu „zvěstujeme“. Protože se tomuto souvětí těžko rozumí, většina anglických moderních překladů, např. NIV, přesunuje toto sloveso a vkládá je do prvního verše. Mnozí rozdělují dlouhý začátek do několika zvládnutelnějších částí, jak činí NEB s živou stylizací:

„Bylo od počátku; slyšeli jsme je; viděli jsme je vlastníma očima; hleděli jsme na ně a dotýkali se ho vlastníma rukama; a o něm vyprávíme. Naše téma je slovo života“.

Janovi je zřejmě předmět důležitější než jeho popis, a aby to zdůraznil, uvádí jej hned na počátku. Ale co znamená toto *Slovo života*, které bylo *od počátku*? Jako ozvěna k nám zaznívá začátek Janova evangelia (Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo bylo Bůh), a také první verš Bible v Genesi (Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi). Jděte ve svých představách nazpět jak daleko chcete, říká Genesis, do doby před vznikem vesmíru, a najdete tam Boha, věčné Bytí. Jděte až tam, říká Jan ve svém evangeliu, a naleznete tam Ježíše Krista s Bohem, protože on byl Bohem ještě před tím, než došlo ke stvoření vesmíru. Ale nejde o tutéž myšlenku, protože v ohnisku Janova zájmu není stvoření, ale vtělení. Záměrem jeho dopisu je prohlášení, že Slovo, které se stalo tělem v životě Panny Marie, bylo totožné s věčným Synem Otce, který byl přede vším časem a který byl původcem všeho stvoření. Slovo života nemá

začátek až v Betlémě; od prvopočátku existovalo s *Otcem* (verš 2). Tento obrat (řecky *pros ton patera*) vyjadřuje nejtěsnější způsob důvěrného spojení, které existuje ve věčném tajemství božství. Toto věčné Slovo se stalo člověkem Ježíšem. Mezi těmito dvěma neexistuje žádný rozdíl. Obojí je pravda: nebyl čas, kdy by Slovo nebylo, ale byl určitý okamžik, kdy Slovo života *bylo zjeveno* (verš 2a), kdy se projevilo a bylo vnímáno lidmi v tomto hmotném světě času a prostoru. Avšak tento výklad přináší těžkosti. Řekli jsme si, že „Slovo života“ se rovná pozemskému Ježíšovi. Ale Jan začíná dopis čtyřmi zájmeny středního rodu (*ho, což...co...co...čeho*, kralický překlad). Ta nemožou stát v protikladu s podstatným jménem středního rodu „Slovo“ (*logos*). Jestliže *logos* je Kristus sám, bylo by zvláštní uvádět ho slovem „co“ a „čeho“. Myslél tedy Jan něco jiného než historickou osobu Ježíše, když užívá slova *logos*? Tento výraz může mít širší smysl. Při jeho vyslovení se může myslet na křesťanské poselství, na evangelium, na zjevení Boha ve svatém Písmu. Např., když Pavel napomíná Timotea, aby „hlásal slovo Boží“ (2 Tm 4,2), míní tím zcela jasně celou radu Boží, ne Kristovu osobu. Někteří křesťané hovoří o tom, že „jdou do Slova“, když popisují, že studují Bibli. Někteří se domnívali, že se jedná o „poselství (*logos*) evangelia“ (viz Sk 1,7), které Jan zvěstuje spíše než historickou osobu vtěleného Syna.

Gramatika nás nepochybně vede tímto směrem, ale slovesa v 1. verši se rovněž hlásí o pečlivou pozornost. Zvěst lze nepochybně *slyšet* a *vidět*, ale *hledět* a *dotýkat* jsou slovesa, která nejsou ve spojení s neosobním Slovem obvyklá. Slovo *hledět* na „vyjadřuje klidné, záměrné, plynulé pozorování předmětu, který zůstává před divákem“.¹ Ale slova *dotýkat se rukama* spolu s *vidět na vlastní oči* zdůrazňují osobní setkání a objektivní zkušenost s pravým zjevením. Mohl Jan vůbec zapomenout výzvu vzkříšeného Pána zmateným, poděšeným učedníkům, kteří byli přesvědčení, že vidí ducha? „Dotkněte se mne a přesvědčte se; duch přece nemá maso a kosti, jak to vidíte na mně“ (L 24,39). Slova „dotknout se“ a „vidět“ mohou být užita v nehmotném smyslu při popisu duševního rozvažování, nebo rozumového zkoumání, ale jejich přirozený význam v tomto kontextu je jiný.

Klíč k tomuto problému leží patrně v přesném významu slovního obratu *Slovo života* – jež je také nádhernou pravdou. Zřejmě Janův důraz je zde na slově *život*. To pak rozvíjí ve verši 2 a opravdů později už *Slovo* není v dopise zmíněno. Nejlépe je asi rozumět genitivu *život*a jako přívlasktu slova *Slova*, což by dávalo této frázi smysl „Slovo, které je život“. A co je to slovo nebo zvěst, není-li to Kristus

sám? Toto téma prostupuje Janovy spisy. Ježíš sám prohlášoval „já jsem život“ (J 11,25; 14,6) a učil, že Otec dal Synovi, aby měl život sám v sobě (J 5,26). „V něm byl život a život byl světlo lidí“ (J 1,4). Život sám má božskou podstatu ve všem svém mocném vnějším zosobnění a v dynamické aktivitě. „Pavel může říci ‚My kážeme Krista‘ (1 K 1,24; srov. 2 K 4,5), a tím ukazuje, že zvěst a osoba jsou nakonec totožné...Náš pisatel zde chce zdůraznit, že křesťanská zvěst je identická s Ježíšem; vzala na sebe osobní tvar v osobě, kterou lze slyšet, vidět a dokonce se jí lze dotýkat“.²

Jak se to vztahuje k problému se zájmeny středního rodu? Střední rod vyjadřuje víc než maskulinum samo. Historický Ježíš je Kristus víry. Evangelium, ve které věříme a kterým jsme spaseni, je věčný Syn Otce, který „pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil z nebe; skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem“.³ Kristus je evangelium. Osoba a zvěst jdou ruku v ruce. Když o tom všem přemýšlíme s ohledem na situaci v církvi, vylíčené v úvodu knihy, začínáme poznávat, že každá vedlejší věta toho zevrubného úvodu má své určení a význam. Zvláště je to zřejmé z 2. verše. Ten život byl zjeven; my jsme jej viděli, svědčíme o něm... Máme zde autentické apoštolské svědectví o Kristově totožnosti s věčným Synem, kterého viděli v pozemském životě a dosvědčují svou osobní zkušeností.

Proto se můžeme spolehnout na jejich svědectví. I když my sami jsme ho neviděli, apoštolové ho viděli. Důkaz o osobě Ježíše je přesvědčil o pravdě evangelia a vedl je k tomu, že je kázali. Věčný život, o němž Jan mluví, byl s *Otcem*, nehovoří tedy o znovuzrození, jež je zkušeností všech, kteří věří v Krista, ale o životě Věčného, který vždycky byl. Je to tento božský život, který se projevil v lidských dějinách, ve skutečném člověku, jenž skutečně žil, skutečně zemřel a skutečně vstal opět z hrobu: v Ježíši Nazarském. Jan a ostatní apoštolé ho slyšeli kázat. Viděli ho na vlastní oči, nešlo o mystickou vizi, ale živou realitu. Jejich zkušenost nebyla krátkým zábleskem, byla trvalým každodenním zjevováním. Dotýkali se ho hmotně jak před jeho smrtí, tak po jeho vzkříšení. Nebyl to žádný duch oblečený jako člověk. Ani nebyl pouhým člověkem, do něhož dočasně vstoupil Kristus. Ten, který byl od počátku a kterého Jan slyšel a viděl a jehož se fyzicky dotýkal, byl Slovem, které je život.

Ježíš člověk nebyl tedy nic méně než Bůh. Cerinthus a jeho stoupenici mohli sice teoretizovat vedení svou obrazotvorností a filozofií, ale nebyli jeho svědky. Neviděli ho, neslyšeli a ani se ho nedotýkali. Pouze tím, že odmítli pravé svědky, mohli setrvalat ve svých bludech. Pouze tím, že z Jana udělali lháře, mohli popřít, že země je „navštívenou planetou“.⁴

2. Každodenní zkušenost (verše 3 a 4)

Při studiu Janových dopisů se vždy znovu budeme přesvědčovat, jak spojuje dogmatickou pravdu s každodenním životem, jak utkává z těchto dvou vláken jeden provaz křesťanského pravověrnosti. Není jediným z novozákonních autorů, který trvá na tom, aby učení a život šly ruku v ruce. Tím nepřímo kritizuje falešné učitele, kteří vyzdvíhovali „poznání“ na nejvyšší místo a kárá současné učení evangelikálních církví, které správnou teologii a život podle Krista od sebe oddělují. Je opravdu smutné znát pravdu a nečinít ji, vyznávat víru a nevyjadřovat ji odpovídajícím životem. Některé z nejdůraznějších výtek a varování v Novém zákoně se týkají tohoto dvojakého myšlení, které je kořenem pokrytectví. Jakub nás varuje před takovým sebeklamem (Jk 1,22–25) a Ježíš pokládá takový vztah za nepravost (Mt 7,23).

Když nakonec přichází Jan k hlavnímu slovesu *zvěstujeme* ve verši 3, chce ukázat ve zbývající části prologu praktické použití apoštolského svědectví v životech svých čtenářů. Postup je pro porozumění životně důležitý; podávanou zvěstí je osoba a dílo Kristovo, vtěleného Božího Syna. Je jak zdrojem, tak podstatou věčného života a Jan chce, aby jeho čtenáři věděli, že tento život mají. Je nyní definován obrazem přátelství či vztahu k Otci a Synu. To samo je v souladu s Ježíšovými slovy zaznamenanými Janem v jeho evangeliu ve velekněžské modlitbě Páně: „A život věčný je v tom, když poznají těbe, jediného pravého Boha a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“ (J 17,3). Víra v Boží pravdu nás přivádí do živé jednoty s Bohem – do obecenství s Otcem a Synem. A to je obecenství, které apoštolové znali a radostně prožívali, ale s nimi je může sdílet každý věřící. Naše pozhledání není o nic méně reálnější, i když vychází z víry a ne z vidění. Jak řekl Ježíš Tomášovi: „Že jsi mě viděl, věříš. Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili“ (J 20,29). Víra je branou do obecenství.

Slovo obecenství (*koinônia*) je zajímavé. V klasické řečtině je s oblibou užíváno k vyjádření manželského vztahu, nejintimnějšího vztahu mezi lidskými bytostmi, a je zvláště vhodné k popisu křesťanova vztahu k Bohu a ostatním věřícím jako je tomu zde a později ve verších 6 a 7. Ale toto slovo také znamenalo podíl nebo sdílení v obecnějším smyslu, např. obchodní partnerství nebo spoludržbu. Je možné, že Jan hleděl zpět na vzdálenou minulost, kdy on a jeho bratr byli podílníky na Zebedeově rybářské společnosti. Jejich vztah k otci a jednoho ke druhému v jejich rodině vedl ke společnému zájmu. Tato věc se ukáže jako jeden z velkých důrazů Janových dopisů. Neexistuje jiná cesta k pravému společenství těla

1. Prolog

Kristova, k pravému obecenství s Bohem než vírou v apoštolské svědectví. Nepoznáte Boha, neznáte-li Krista. Nepoznáte obecenství bez přijetí pravdy. Každá pravá duchovní jednota je založena na evangeliu. To je poklad společný všem křesťanům, kteří jej mají „v hliněných nádobách“ (2 K 4,7). Protože máme Krista, a on nás přivedl k Otci, všichni patříme do jedné rodiny. Všichni máme stejnou výsadu oslovovat ho nejdůvěrnějším jménem, rodinným jménem „Abba“ – drahý Otče. A protože náležíme jemu, náležíme jeden druhému. „Jsme rodina; jsme jeden celek.“ Bez tohoto obecenství s Otcem nemůže existovat trvalá pozemská jednota. Proto všechny pokusy slepovat dohromady jednotu vyznávajících křesťanů na jiném základě než na zjevené Boží pravdě v Písmu, na Slovu života, kterým je evangelium, jsou odsouzeny k nezdaru. Základní jednota podle evangelia již existuje mezi těmi, kteří mají obecenství s Otcem a Synem. Děláme dobře, když se modlíme a pracujeme pro vzrůstající prosazování této jednoty v čase zmatků a omylů, které provázejí dnešní dobu.

Toužíme-li po viditelné jednotě mezi křesťany, nesmíme zapomenout, že jí musí předcházet obecenství s Bohem. Společenství s druhými je od něho odvozeno. Tradice sama o sobě nemůže být základnou pravé církevní jednoty a nemůže jí být ani společná zkušenost, která je subjektivním hlediskem. Pravda Písem je jediným přiměřeným základem obecenství. Základem trvalé *koinonie* musí být teologické skutečnosti o tom, co Bůh učinil ve svém Synu Ježíši Kristu a skrze něho. A ty chce Jan znovu zdůraznit svým dopisem.

Než k nim dojdeme, povšimněme si jiného praktického podnětu k udržování živého obecenství s Bohem – *radosti*, která stále roste (verš 4). Někdy se vedou diskuse, má-li se v textu číst „naše radost“ nebo „vaše radost“ (řecké rukopisy se liší), i když prvé čtení je pravděpodobnější a má větší podporu. Ale správné je obojí, protože nepochybně můžeme mít radost z vlastní zkušenosti. Později Jan napíše: „Nemám větší radost, než když slyším, že moje děti žijí v pravdě“ (3 J 4). Ale jakou větší radost mohou jeho děti ještě mít? Vědomí, že mám věčný život, denní obohacení osobním obecenstvím s živým Bohem, prohlubující se poznání jednoty s Božím lidem kdekoli – může existovat jiný srovnatelný návod na plnou radost? Taková radost je zcela jiná, než lidská radost. Jak zpívala minulá generace: „Šťěstí je na chvíli, radost zůstává.“⁵ V horní místnosti, tváří v tvář kříži, Ježíš třikrát hovořil o radosti, která očekává jeho učedníky (J 16,20.22.24), o radosti, která bude plná a nepomine. Ale přišla k nim jen skrze kříž a protože Ježíš se rozhodně vydal plnit Boží vůli (viz Žd 12,2–3).

Nikdy nezapomínejme, že mezi skutečnostmi, o kterých svědčí Jan a na nichž je založena naše víra, je smrt našeho Spasitele na kříži,

která nám otvírá cestu k radosti. Do té míry, jak jsme přesvědčeni o naprosté postačitelnosti a účinnosti této smírné smrti, budeme poznávat hlubokou radost, kterou nikdo nemůže vyprázdnit, plnou radost, kterou nikdo nemůže uhasit. A budeme sdílet něco z Janova srdce, když poznáme, že nic neobohacuje víc a není podivuhodnější, než pomáhat druhým k témuž poznání a vidět, jak se jejich obecenství prohlubuje.

¹ Westcott, str. 6

² Marshall, str. 102, Viz poznámku k podrobnější diskusi.

³ Nicejské vyznání

⁴ C. S. Lewis

⁵ CSSM chorus: „I am happy when everything happens to please“

1. Janova 1,5-7 2. Chození v Božím světle

⁵A toto je zvěst, kterou jsme od něho slyšeli a vám ji oznamujeme: že Bůh je světlo a není v něm nejmenší tmy.⁶Rěkáme-li, že s ním máme společenství, a přitom chodíme ve tmě, lžeme a nečiníme pravdu.
⁷Jestliže však chodíme v světle, jako on je v světle, máme společenství mezi sebou a krev Ježíše, jeho Syna, nás očišťuje od každého hříchu

„Jestliže Bůh stvořil člověka ke svému obrazu,“ říká se, „pak člověk tuto poctu opětoval.“ Zde je kořen většiny našich problémů. Každý hřích je v podstatě útokem na Boží charakter. Nechce se nám věřit, že Bůh je opravdu takový, jak nám ho zjevuje Písmo. Máme vrozený sklon odporovat nárokům „nadpozemského zasahovatele“, jak jednou C. S. Lewis nazval Boha, a proto odmítáme Boží zjevení a vytváříme si náhradu podle svých zálib a potřeb. Zde je podstata lidské vzpoury. Nechceme, aby Bůh byl Bohem našich vlastních životů. Raději si necháváme své modly. Jsme jako jedna postava her G. B. Shawa, kterou autor popisuje jako „muže, který se stvořil sám a který prokazuje úctu svému stvořiteli“. Takové symptomy vidíme pokaždé, když někdo řekne: „Já si představuji Boha asi tak....“ A obvykle následuje popis dobromyslné, blahosklonné postavy, jejíž hlavní úkol je uspokojovat vrtochy svého stvoření; nebo nějaká jiná deformace Boha zjeveného nám v Písmu.

Je-li však náš pohled na Boha pokřivený, pak také vše ostatní je nesprávné. To snad je důvod, proč Jan začíná svůj dopis přímo tím, že nás uvádí do jednoho z největších teologických prohlášení celé Bible. *Bůh je světlo* (verš 5). Mnoho věcí jak v učení, tak v morálce sborů, jimž píše, potřebuje nápravy, ale Jan nezačíná jejich pochybami. Začíná Bohem. Ne nadarmo nazývá řecká církev Jana „teologem“. Zatímco záznamy celého Písma od Genesis až po Zjevení nám ukazují Boží vlastnosti, projevující se v jeho slovech a činech, jediný Jan se snaží vysvětlit podstatu Boží osoby formou tvrzení, v nichž nejjednodušší řečí předkládá nehlubší pojmy. Byl to Jan, který pro nás zaznamenal v evangeliu Ježíšovo učení k samaritánské ženě, že „Bůh je duch“ (J 4,24). A v tomto prvním dopise přidává, že Bůh je světlo a že Bůh je láska (4,8). Světlo a láska jsou pro něho opravdu podsta-

tu, právě tak jako „duch“. Nevyjadřují Boží charakteristické vlastnosti, ale jeho podstatu.

Je důležité povšimnout si, jak pečlivě uvádí Jan toto první klíčové prohlášení, které bude dominovat prvé polovině tohoto dopisu. Zjevení, že *Bůh je světlo*, není objevem, který je závěrem Janových filosofických úvah, ale poselstvím, které přijal. Slyšel je *od něho*, je to jasný odkaz k Ježíši Kristu, posledně zmíněnému na konci 3. verše. Jako vždy apoštolským úkolem bylo sdělit jiným, co sami slyšeli od Pána. Podobně je úkolem církve zachovávat tento „vzor zdravého učení“, „střežit svěřený poklad“ (2 Tm 1,13-14), a to tak, že jej svěříme „věrným lidem, kteří budou schopni učit zase jiné“ (2 Tm 2,2). A tak je zde nepřerušovaný řetěz svědků pravdy Boží zjevené v Kristu od apoštolů až do dnešních dnů. Nemáme volnost upravovat nebo „modernizovat“ evangelium stejně jako ji neměli oni. Není možno manipulovat se zjevenou Boží pravdou. Proto Jan zdůrazňuje božský pramen, ze kterého vychází jeho dopis. Autorita jeho učení je v tom, co slyšel v historickém Božím zjevení od Ježíše Krista.

Janova autorita při psaní a naše autorita ve víře se opírá o rozhodující význam, jaký má zjevení skrytého věčného Božho života, v čase a v prostoru, v Ježíši z Nazareta. Jakou větší autoritu by mohl někdo vyžadovat nebo potřebovat? Proti tomu mohli Janovi odpůrci nabídnout jen své vlastní vymyšlené fantazie.

1. Obsah zvěsti (verš 5)

Bůh je světlo a není v něm nejmenší tmy. Pozitivní je charakteristicky zvýrazněno stejně silným zápolem, který může být doslovně přeložen „a tma v něm, ne, v žádném případě!“ To dvojnásob se naprosto vylučuje. Co nám světlo připomíná? Mysl vyučená Písmem půjde zpět do Genese 1,3: „I řekl Bůh: ‚Buď světlo!‘“. A bylo světlo. Zde je nejstarší vyjádření přirozenosti a vůle Stvořitele. Jeho slova realizují jeho úmysly; slova a činy společně ukazují jeho charakter. Bůh, který tvoří, začíná světlem jako prvotním výrazem své vlastní věčné bytosti. A z toho roste vše ostatní. Bez světla by nebylo rostlin ani živočišstva; nemohl by existovat žádný růst, žádná činnost, žádná krása. Všechno stvoření vděčí nejen za svou existenci, ale za všechno potřebné k životu, který je světlo, a Kristu, který prohlásil, že on sám je světlo světa (J 8,12; Ko 1,16-17). Nepřekvapuje, že světlo bylo častým symbolem Boží přítomnosti ve Starém zákoně. Jedno z nejvýraznějších vyjádření nacházíme v Exodu, když Izrael zakoušel, že „Hospodin šel před nimi ve dne v sloupu oblakovém, a tak je cestou vedl, v noci ve sloupu ohnivém, a tak jim svítil, že mohli jít ve

2. Chození v Božím světle

dne i v noci“ (Ex 13,21). Tento úkol světla, jako zdroje osvětlení a vedení, se patrně skrývá za Janovým důrazem na chození ve světle, které je podstatou křesťanova učednictví.

Jiný význam Boha jako světla je v Písmu obrazem jeho dokonalé mravní spravedlnosti, jeho neporušitelné svatosti. Janova myšlenka je paralelní s Pavlovým výrokem 1 Tm 6,16, že Bůh „přebývá v nepřístupném světle“. Jeho „jinakost“ je ukázána Abakukovým slovem „tvé oči jsou čisté, nemohou se dívat na zlo a hledět na trápení“ (Abk 1,13). Základním kamenem pravé křesťanské víry a života tedy je, že duševně, mravně a duchovně *Bůh je světle* neposkvrněné a neoslabené. Mluví o svatosti a čistotě, pravdě a neporušenosti. Ale také o osvětlení a vedení, o teple a pomoci. Pěkně to vyjádřil básník Faber:

Můj Bože, jak jsi úžasný!
Tvá sláva nad vše je.
Je krásný trůn Tvé milosti
ve světle záplavě.

Jak úžasný, jak nádherný jsi,
člověk sotva zná.
Nezměrná moudrost, velká moc,
čistota vznešená.¹

Takové světlo rozptyluje všechnu temnotu. To je pravda, kterou musejí být měřeny všechny věci. Neboť povahou světla je, že proniká všude, pokud mu není záměrně zahrazena cesta. Světlo odhaluje skutečnost, a protože rozptyluje tmu, současně odhaluje, co tma chtěla skrýt. Tuto skutečnost dobře ukazuje jeden z pohledů C. S. Lewise, když říká, že věříme, že slunce vyšlo nikoli protože je vidíme vycházet, ale proto, že v jeho světle vidíme vše kolem sebe. U Boha nejsou žádná pásma přití. Teologický výklad Janova výroku je: „Bůh je pravda a žádný omyl u něj nepřichází v úvahu.“ Etický výklad: „Bůh je dobrý a zlo u něj nemá místo.“²

A nyní jsme připraveni učinit osobní závěry z našeho vztahu k tomuto Bohu. Není větší výsada člověka, než je *obecenství s Otcem a s jeho Synem Ježíšem Kristem*. Proto Jan píše tento dopis a proto nám je dán život, protože „nejvyšším cílem člověka je oslavovat Boha a radovat se v něm navždy“.³ Bylo by nesmyslné myslet si, že můžeme žít životem kompromisů a jednou nohou chodit ve světle s Bohem a druhou zůstávat ve tmě tohoto světa. Jedna z prvních lekcí o zacházení s členem je, že není možné mít delší dobu jednu nohu v člunu a druhou na břehu řeky. Právě tak nemožné je duchovní „rozdělení“. Aby to Jan nyní znázornil, přis-

tupuje k zhodnocení a vyvrácení tří falešných tvrzení, která byla v jeho dnech běžná a která jsou obvyklá i dnes. Prvé tvrzení se hlásí o naši pozornost po zbytek tohoto oddílu.

2. Názor, že hřích nic není (verše 6 a 7)

Každý z mylných postojů nebo falešných tvrzení, o kterých nyní Jan pojednává, začíná stejnou úvodní frází: *Říkáme-li* ... (viz verše 6, 8 a 10). Použijeme-li jako průběžný kámen skutečnost, že Bůh je světlo, dostáváme tři znaky obecenství s tímto Bohem, nebo tři testy, kterými měříme, zda takové obecenství máme.

Ve verši 6 je známkou nereálnosti říkat, že máme obecenství s Bohem, když ve skutečnosti žijeme život poznamenaný nespravedlností. Výraz „chození“ ukazuje trvalý pohyb určitým směrem a můžeme jej nazvat „životním stylem“. Důkazem tvrzení, že máme pravou víru a že opravdu známe Boha, je svatý život; tento důkaz nelze ničím nahradit. Člověk, který setrvává v hříchu, nemůže mít spojení s Bohem. Tyto dva stavy se vzájemně vylučují. Právě tak byste mohli žít v uhlém dole a říkat, že se opalujete! S podivem bychom se ptali, jak by vůbec někdo mohl něco takového tvrdit. Co měl Jan vlastně na mysli?

Je nutno poznamenat dvě věci. Kladný výrok, který následuje ve verši 7, zdůrazňuje *společenství mezi sebou* (mezi křesťany) jako důkaz chození ve světle. Z toho vyplývá, že tma, o které Jan píše ve verši 6 je stavem, který znamená: „Mohu mít obecenství s Bohem bez obecenství s ostatními spoluvěřícími.“ To se týká zvláště falešných učitelů, kteří oddělovali své stoupence od ostatních křesťanů, protože svým stoupencům přičítali vyšší poznání a zkušenosti. Jan ukazuje, že jejich vztah k druhým popírá jejich tvrzení, že chodí ve světle. A druhá věc vyplývá z první: ti, kteří chodí ve tmě, ale tvrdí, že jsou ve světle, ve skutečnosti přeznačují hřích. Falešní učitelé nepovažují svou neochotu ctít a milovat jiné křesťany za hřích. Podceňují a omlouvají jej; dokonce jej obhajují a odůvodňují svým mimořádným „viděním“. Nicméně, jak Jan učí v tomto dopise na několika místech (2,9.11; 3,11-14; 4,20-21), nikdo nemůže opravdu milovat Boha, nemiluje-li jeho děti (5,1). Kromě toho: zlehčování hříchu a nedostatek poznání, že se jedná o hřích v našich životech, ukazuje, že nechodíme ve světle. Pro skutečného křesťana je Boží pravda světlo, který trvale vrhá světlo na stránky jeho života, které musí být vyznány jako hřích a opuštěny silou Ducha svatého, která mění život. Chodit ve světle znamená den co den žít s Bohem, který je světlo. Čím víc se přiblížím k Bohu, tím víc si uvědomuji svůj hřích a vzpouru. Proto si největší svatí byli vždycky vědomi, že jsou nejhorší z hříšníků (1 Tm 1,15). Křesťanům, kteří žijí v Božím světle, není

2. Chození v Božím světle

zatěžko chodit společně v obecnství. Světlo ukazuje cestu, umožňuje koordinovat práci a jít svorně vpřed. Kde jsou křesťané rozkmotřeni nebo rozdělení, zřejmě již někdo odpadá z obecnství s Kristem. Neznámá to, že musíme být zajedno ve všem; v tom není podstata obecnství. Ta je ve vzájemné lásce a úctě jednoho ke druhému, takže se dokážeme lišit, aniž by bylo přerвано pouto, které nás spojuje jako syny a dcery světla.

Další myšlenka na konci verše 7 říká, že když Boží světlo odhaluje náš hřích, budeme si trvale přivlastňovat pokáním a vírou očištění, které přináší Kristova smrt. Všimněme si, že sloveso očišťovat je nedokonavé a že přítomný čas *očišťuje* znamená trvalou činnost. „Setrvávat v očišťování“ by byl rovněž dobrý překlad. My křesťané často přicházíme o radost z chození ve světle, protože si uvědomujeme, jak často selháváme, třeba opakováním hříchů nebo náchylností k němu, takže se ani neodvažujeme vrátit se k Bohu a prosit o jeho nové odpuštění. Nestačí říci: „Pane, už jsem tu s tím zase.“ To bychom upadali do ďáblovy léčky. Je veliké bohatství v přítomném čase slovesa očišťovat a v jeho použití na *všechny hřích*. Můžeme přicházet k Bohu znovu a znovu, přicházíme-li v pokorném pokání a opravdu s vírou. Je to proto, že tato krev (verš 7) je krví Božího Syna, která má takovou moc. A jeho očištná moc stačí na každý hřích a na všechny hřích. Chodit ve světle znamená stávat se citlivějším ke hřích, který by mohl ohrozit naše spojení s Bohem a se spolukřesťany. A když takový hřích rozpoznáme, nebudeme opět utíkat do tmy. Předložíme jej Bohu, jehož Syn dal svůj život, aby všechny naše hřích mohly být odpuštěny a odstraněny. A když to učiníme, zábrany obecnství budou odstraněny a obecnství s Bohem bude pokračovat. Hřích je skutečností. Neodvažujme se zlehčovat jej nebo předstírat, že neexistuje. Protože si hřích vyžádal krev jediného Božího Syna, je nejdůležitější, abychom jej vzali vážně. Musíme přijmout Boží definici, jací jsme svou podstatou a přijmout jeho plné odpuštění a obnovující lásku z milosti. Ve svém evangeliu o tom píše Jan:

„Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo a nepřichází ke světlu, aby jeho skutky nevyšly najevo. Kdo však činí pravdu, přichází ke světlu, aby se ukázalo, že jeho skutky jsou vykonány v Bohu“ (J 3,19–21).

1. Janova 1,8–10 3. Radikální léčení hříchů

⁸Říkáme-li, že jsme bez hříchů, klameme sami sebe a pravda v nás není. ⁹Jestliže doznáváme své hřích, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hřích odpouští a očišťuje nás od každé nepravosti. ¹⁰Říkáme-li, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není.

Tvrdit, že mám osobní vztah k Bohu, ale přitom chodit mimo jeho světlo a neposlouchat jeho přikázání je naprostý nesmysl. Jeho přikázání jsou vyjádřením jeho charakteru. Nepodložené předstírání skutečného vztahu s Bohem bylo prvním z falešných tvrzení, kterými se Jan musel zabývat. Ačkoli nám tento rozpor může připadat ve své duchovní logice samozřejmý, zřejmě tam byli lidé, kteří obvinění z falešného učení a překroucené mravnosti popírali. Je to proto, že druhé a třetí falešné tvrzení vychází z prvního a končí stejně ve slepé uličce.

a) „Nejsem hříšník“ – popření hříšné povahy (verš 8)

b) „Nezhřešil jsem“ – popření hříšných skutků (verš 10).

1. Dvě slepé uličky (verš 8 a 10)

a) Popření hříšné povahy (verš 8)

Tvrzení, že jsme bez hříchů, je samo o sobě důkazem, že nežijeme ve společenství s Bohem (*nečiníme pravdu*). „*Takové tvrzení není jen lži, ale ukazuje také, že nemají podíl na božské podstatě navzdory jejich opačnému tvrzení.*“¹ Chození s Bohem ve světle znamená, že své životy neustále měříme jeho pravdou a začínáme poznávat, jak jsme poznamenáni hříchem.

Jeden čas byly zdi mého obývacího pokoje vymalovány bíle a v přirozeném i umělém světle vypadaly docela slušně. Občas jsem zeď použil jako promítací plochu diaprojektoru. Každá nedokonalost a skvrna na stěně vynikla. Boží světlo působí také tak. Svítí nám v Písmu a vidíme, jak vzdáleni jsme Božích měřítek, jak daleko jsme zbloudili z jeho cesty, jak často jsme porušili jeho rozkazy. Nadevše svítí v Ježíši, světle světa, jehož dokonalý život kontrastuje s naším ubohým pošpiněným životem. Chození ve světle není vždycky po-

¹ Frederic William Faber (1814–63)

² Marshall, str. 109

³ Krátký westminsterský katechismus

hodlnou záležitostí. Chodíme-li ve světle, stále víc si uvědomujeme svůj hřích.

Tím se vysvětluje, proč noví křesťané mohou někdy ztratit odvahu. Mnohokrát jsem musel radit lidem, kteří v krátké době po své křesťanské zkušenosti podlehlí depresi. Často ji vyjadřovali slovy: „Zdá se mi, že jsem větším hříšником, než jsem byl dřív.“ Všimněte si, co se stalo. Jejich citlivost ke hříchu byla výsledkem chození ve světle! Skutky, slova či vztahy, které dříve za hřích nepovažovali, jsou pro ně nyní hříchem. Jejich svědomí je vychováváno a probouzeno Duchem skrze Boží slovo. Jedním z Božích plánů v životě každého rostoucího křesťana je, abychom sloupili další a další vrstvy naší skryté porušenosti a hříšnosti, takže začneme sebe vidět v Božích očích takové, jací skutečně jsme. Tento plán má slavný konečný cíl, abychom se stali naprosto čistými. Naším nebezpečím je, že tomuto procesu obviňování a očišťování vzdorujeme, stavíme se na odpor a protestujeme, a nebo že Bohu dovolíme jít jen po určité mez a dál už ne. Je poučné uvážit, jak reagujeme, když Boží světlo odhalí v našich životech nějaký konkrétní hřích. Je příliš snadné uhnout, hledat únikovou cestu, vymlouvat se, že „je to jedna z mých malých slabostí“. Tudy jde cesta do tmy.

Ale zrádnost tohoto popření naší hříšné přirozenosti se může objevit v nejduchovnějším oděvu. Po všechna století byly v církvi skupiny, které věřily a učily, že křesťan může žít *bez hříchu*. Nemyslí tím radost z víry skrze jednotu s Kristem, jak učí 6. kapitola Římanům. Spíše věří, že stará hříšná přirozenost je potlačena a vymýcena, a v důsledku toho učí, že lze žít na mnohem vyšší úrovni. Na první pohled se zdá, že toto učení má výborné motivy. Je zde touha oslavit Kristovo dílo smírné smrti a Božího vzkříšení a vyvýšit moc Ducha svatého v křesťanově životě, překonávajícího hřích, který ho táhne dolů. Často je obhajována zvláštní zkušenost („plné odevzdání se“, „druhé pozhnání“, „zlomenost“, „vysvobození Duchem“) jako prostředek, kterým může být hřích jednou provždy vyřízen. Takové učení je ve skutečnosti nástrahou pro některé upřímné, duchovně smýšlející křesťany, kteří se chtějí víc podobat Kristu a kteří by se rádi zbavili hříchu a pokušení. Ale Jan nám říká, že když si myslíme, že jsme bez hříchu, mýlíme se. *Klameme sami sebe* – ale neoklameme ani sami sebe a jistě nezmýlíme Boha. Přinejmenším On zná o nás celou pravdu (Žd 4,13). Ale i naši bližní mohou jasněji než my vidět, jak slabí jsme a jak selháváme. Sám sebe klamající člověk je tím nejmutnějším zjevem. Všichni známe rozhněvané lidi rudnoucí ve tváři, jen jen vybuchnout, a přitom vztekly se zaťatými zuby protestující: „Já neztrácím rozvahu!“ Dostávám se do slepé uličky, popírám-li, že jsem hříšník svou přiro-

zeností, i když se nikdy nesmí stát, že mě doznání ukonejší v uvažování, že mohu pokračovat v hříchu, jak ještě uvidíme dále v 3. kapitole prvního Janova dopisu (verše 6 a 9).

Protože toto nebezpečí a jeho obdoby jsou dnes velmi rozšířeny, může být užitečné zdržet se u nich trochu déle a podívat se na jejich kořeny. Vykladači synoptických evangelií často pozorovali, že Ježíš při své službě vyhlášoval, že království Boží je již zde, ale že ještě nepřišlo v plnosti. Jeho plné uskutečnění čeká na „poslední den“. Starý zákon se těšil na den, kdy Bůh ustaví své království ve světě. Židé jej přirozeně viděli jako jediný den. Ale Ježíš učil, že království uprostřed nich v osobě Krále a v životech jeho následovníků (Mk 10,14; L 17,20–21) čeká na své naplnění ve věku, který přijde (L 19,11n). Jak říká G. E. Ladd: „Církev žije mezi časy; starý věk probíhá, ale moc nového věku se do starého věku vlomila... V Novém zákoně je dvojí dualismus. Boží vůle se děje v nebi, jeho království ji přenáší na zem. Ve věku, který přijde, nebe sestoupí na zem a pozvedne historickou existenci k nové úrovni vykoupeného života“ (Zj 21,2–3).² Neschopnost pochopit, že toto je pravda v každém rozměru našich zkušeností s královstvím, vedla k omylům a nerealistickým tvrzením, o kterých zde pojednáváme.

Pokud jde o tělesnou oblast, někdy se tvrdí, že ve vykoupení je úplné uzdravení. Není zde čas pustit se do diskuse o celé otázce uzdravování. Zastávám názor, že plné uzdravení nám bude dáno, až smrt sama bude poražena a budeme ve vzkříšených tělech (1 K 15,35n). Mezitím budme vděční Bohu, že pokračuje na tomto světě v uzdravování podle své svrchované vůle, ať pomocí lékařských prostředků, nebo bez nich. Ale i Lazar, vzkříšený z mrtvých samým Spasitelem, opět zemřel. Dokonalost bude až v nebi. Až tam naše slabosti a deformace pominou. A stejně je tomu v duchovní oblasti. Moc Krista přebývajícího v nás nám dává vzrůstající vítězství nad hříchem v tomto životě, ale nemáme nebe na zemi. Svou hříšnou přirozenost ponese až do dne, kdy zemřeme nebo přijde Kristus. „Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký jest“ (3,2). V jeho přítomnosti budeme vidět vše. Nyní žijeme z víry, ne z toho, co vidíme (2 K 5,7).

Ukončeme toto téma příhodou, která se vypráví o Charlesu Hadsonovi Spurgeonovi, velkém baptistickém kazateli minulého století. Možná, že jen málo jiných kazatelů bude mít v nebi tak dlouhou řadu křesťanů omlouvajících se, že o nich vyprávěli tolik apokryfních historek! Ať je tomu jakkoli, vypráví se, že Spurgeon se jednou setkal s člověkem, který tvrdil, že je bez hříchu. Kazatel ho záměrně pozval

do svého domu na večeri. Když znovu vyslechl jeho tvrzení o bezhříšnosti, uchopil Spurgeon sklenici vody a vchrstl ji návštěvníkovi do tváře. Ten se pochopitelně velice rozčlil a nevybíravými slovy vytkl kazateli nedostatek slušnosti. Moudrý muž mu odpověděl: „Vidím, že starý člověk ve vás ještě nezemřel. Pouze odpočíval a sklenice vody ho probudila!“

b) Popření hříšných skutků (verš 10)

V určitém smyslu je nejhorším ze všech tří falešných tvrzení. Rychlost, jakým tato tři tvrzení následují jedno za druhým, ukazuje typický rys Janova psaní. Poznáváme, že to, co bychom mohli na první pohled považovat za reflex nebo i za opakování, je ve skutečnosti stavbou a rozvíjením jeho teze. Rozdíl ve stylizaci veršů 8 a 10 je proto významný. Zde ve verši 10 jdeme od vnitřního principu hříšné přirozenosti k vnějším příznakům, které potvrzují existenci nemoci – k vnějším činům hříchu, které ukazují, co je v nás. Popírat hřích je největší druh tmy. Ale v naší kultuře k tomu dochází neustále a ovlivňuje to i náš církevní život. Přestáváme nazývat hřích hříchem. Cizoložství se nazývá „milostnou pletkou“. Sobectví je „hájením svých práv“. Poslední věcí, kterou jsme ochotni přiznat, je, že jsme zhřešili.

Déle než jedno století optimistický vývojový humanismus přesvědčuje generace, že s lidskou přirozeností je v podstatě všechno v pořádku, ať už jde o lidstvo jako celek, nebo o mne nebo tebe jako jednotlivce. A to se tvrdí tváří v tvář dějinám dvacátého století! Jan není na pochybách, co to znamená, ať už se to říká ve světě nebo v církvi. Znamená to, že člověk je ve tmě a že nemá žádnou naději v Kristu. Popírat tuto základní biblickou pravdu o všeobecné hříšnosti člověka znamená obviňovat Boha z pomlouvání lidského pokolení a z klamání celé lidské rasy. Nemohlo by být jasnějšího důkazu, že Boží zjevení nikdy nenašlo domov v našich životech (verš 10b). Nebuďme překvapeni, že ateistické filozofie snesly kukaččí vejce, která vysezena způsobují růst nezákonnosti a vznik společnosti těžko zvládnutelné. V našich životech, v našich církvích i v naší společnosti musíme této tendenci ze všech sil odporovat.

Chceme-li mít smysluplné pojetí hříchu, musíme přijmout mravní měřítko, která říkají, že některé činy jsou vždy správné a jiné vždy špatné. Ale takové mravní meze mohou být ospravedlněny jedině odkazem na stvořitele Boha, který stanovil strukturu reality. Jak řekl Nietzsche před téměř sto lety: „Je-li Bůh mrtev, je dovoleno vše.“ Ale Boží spravedlivý charakter na tomto světě rozhoduje a odklon od to-

hoto charakteru, zjeveného v Božím zákoně zůstává hříchem. Tento zákon není libovolnou řadou pravidel, určených k omezování lidského života, ale vyjádřením Boží vůle pro mezilidské vztahy v soulase s jeho vlastní povahou světla a lásky. A proto cizoložství, krádež, lhaní, vražda a všechny ostatní hříchy zůstávají hříchem, ať už je lidé nazývají jakkoli. Hříchem jsou i takové věci, které bývají tolerovány i mezi křesťany – lakomství, žárlivost, závist, zlomyslnost, zloba a kritický nebo nesmílivý duch. I ty jsou útokem na charakter Boha, jemuž jsme všichni nakonec odpovědny. Před ním všichni stojíme jako viníci. Popíráme-li, že tyto věci jsou hříchem, činíme Boha lhářem. To by nás mělo vyděsit. Tím říkáme, že jeho zjevení není pravé. Zastáváme se tmy. Jestli se někdo neviděl jako provinilý hříšník před svatým Bohem a nepocíťoval zoufale potřebu jeho odpuštění, nemůže být křesťanem, nemůže mít obecentsví s Bohem, který je světlem.

2. Boží cesta (verš 9)

Jak krásný je tento verš a jak nádherná cesta vpřed! Odpovědí na popírání je vyznávání. Vyznávání totiž uznává, že určité jednání nebo způsob života je mravně špatný, a přiznává, že jsme za toto zlé osobně vinni. Vyznání je kladnou odpovědí na Boží světlo. Je důležité si povšimnout množného čísla *hříchy*, které předpokládá podrobné a přesné doznání našich zlých myšlenek, slov, skutků a postojů. Zahnuje dobré, které jsme zanedbali, stejně jako zlé, kterého jsme se dopustili. Je poměrně snadné přiznat obecně, že jsme hříšníky, podobně jak lidé říkají: „Nu, nikdo není dokonalý.“ Takové doznání se blíží falešnému tvrzení z verše 8, nikoli verše 10. Má-li pokračovat naše společenství s Bohem, musíme mu dovolit, aby se vypořádal s našimi životy radikálně. Musíme mu často vyznat: „Pane, to byl hřích. Vyznávám, že to bylo zlé a že jsem vinen. Prosim za odpuštění a za sílu tvého Ducha, který by mne chránil před opakováním.“ Vyznávání je ovšem skutečným pokáním. Říká, co je špatné (hřích) a kdo za to odpovídá (my), a prosí Boha o odpuštění a o jeho milost vypořádat se s tímto hříchem pomocí Kristova díla.

Tento verš patrně předpokládá, že se vyznáváme přímo Bohu, nikoli knězi, či spoluvěřícímu. Nepochybně je možné vyznávat hříchy druhým, jak je zmiňuje Jakub (5,16). Souvislost v tomto případě však ukazuje, že k takovému vyznávání dochází, když vlivem porušených lidských vztahů došlo k nemoci. Urazíme-li někoho, je naší povinností jít k němu, přiznat hřích a vinu, učinit vše, co může přispět k nápravě, a poprosit ho za odpuštění. Může nám (ve skutečnosti jako křesťan musí) odpustit za sebe, nikoli však za Boha. Ale musí být od-

puštěno, má-li být obnoven správný vztah, ať už mezi lidmi, nebo mezi člověkem a Bohem. Mimochodem: obecný náhled, že postačí se omluvit, je zcela nepřiměřený. Postačí omluva vůči Bohu? Jistěže ne. Jenom omluva může být stejně tak jen výrazem výčitek svědomí jako pouhého pocitu lítosti. Jak nás učí verš 9, pravé vyznání hříchů však žádá a předpokládá odpuštění. K odpuštění nedochází podle intenzity našeho pokání, ale na základě toho, co Kristus učinil, když zemřel za naše hříchy na kříži. Máme-li se takto přibližovat Bohu, lze si představit, že pouhá omluva obnoví dobrý vztah k jinému křesťanu? Odpuštění musí být žádáno, dáno a přijato, má-li být obecenství ve světle plně obnoveno.

Závěr tohoto krásného verše ukazuje, jak Bůh na takové prosby odpovídá. Falešná tvrzení, o kterých jsme zde pojednávali, obdivuhodným způsobem osvětlují dvě myšlenky:

- a) *Je tak věrný a spravedlivý* – důkaz Boží přirozenosti
- b) *Odpouští nám a očišťuje nás* – důkaz Božího činu

a) *Důkaz Boží přirozenosti*

Tato dvě ujištění o Božím charakteru jsou základem naší vlastní jistoty, že nám bylo odpuštěno. On je *věrný* své vlastní přirozenosti, protože nemůže jednat jinak, než ve shodě se svou mravní dokonalostí. „Jsme-li nevěrní, on zůstává věrný, neboť nemůže zapřít sám sebe“ (2 Tm 2,13). Proto je věrný svému slovu, které je výrazem jeho vlastní přirozenosti. Plní sliby, které dal a žádný, kdo mu uvěřil, nebude zklamán ani odmítnut. Když tedy Bůh slíbil, že každému, kdo činí opravdové pokání a uvěří v Krista, odpustí, můžeme se spolehnout na jeho slovo. To bylo základním přesvědčením všeho apoštolského kázání.

Ale právě tak je Bůh *spravedlivý*. Nesmíme tento pojem rozměňovat v „laskavost“ nebo „milosrdnost“. Spíše vyjadřuje jeho neúprosnou spravedlnost. Boží spravedlnost zaručuje, že každý dostane svou odměnu. Kdyby nebylo obětní smrti Kristovy, museli bychom se při tom pomýšlení třást, protože Boží spravedlnost by nás musela pro naše hříchy odsoudit a uvrhnout do vnější temnoty. Ale jak nás učí 2. kapitola, máme Spasitele, který odvrátil Boží hněv, který zemřel na našem místě a jehož krev stačí na naše očištění od hříchu. Žil dokonalým životem, kterým my nedokážeme žít, a zemřel smrtí, kterou jsme si zasloužili my. Skutečnost, že trest za náš hřích zaplatil Ježíš, znamená, že Bůh nebude žádat opětné placení. V Kristu je dílo dokončeno jednou provždy a je nám odpuštěno, Boží spravedlnost žádá odpustit, protože dluh byl vyrovnán. Zaslouhujeme si Boží soud, ale Bůh nás neodsoudil. Místo toho dostáváme, co si

nezasloužíme; jeho milosrdenství a odpouštějící milost. Tyto velké pravdy se staly oblíbeným tématem křesťanských chval a jednoduše, a přece hluboce jsou vyjádřeny v písni Charitie Lees Bancroftové:³

Když satan hrozí zoufalstvím,
mne obviňuje ze všech sil,
pohlédnu vzhůru: dobře vím,
kdo hřích můj zcela zahladil.

Pro smrt, strpěnou bezhříšným
já hříšný jsem teď svoboden.
Bůh spravedlivý slovem svým
mne ujistil: jsi vykoupen.

b) *Důkaz božských činů*

Bůh odpouští a očišťuje. Odpuštění nás zprošťuje trestu za hřích, který si zaslouhujeme. Očištění odstraňuje znečištění způsobené hříchem. Viděli jsme, jak se Boží milost a spravedlnost setkává u kříže a výsledkem je bezplatné, věčné odpuštění. Každý z našich hříchů může být Kristovou smrtí vyrovnán. Ale Boží světlo chce vstoupit do naší temnoty. Proto se ukázalo. A proto pohled zpět na odpuštění, které napравuje minulost, se spojuje s pohledem vpřed ke svatosti, k čistotě, která musí stále víc charakterizovat naši budoucnost. „První pohled působí pokoj, druhý buduje náš charakter.“⁴ Kříž, v němž je odpuštění, slibuje sílu k novému životu. Je-li naše staré já ukřižováno s Kristem, je pro nás otevřená cesta k tomu, abychom s ním mohli sdílet jeho nový vzkříšený život. Spasení dává možnost, abychom se více a více podobali Bohu, z jehož obecenství se den ze dne těšíme. „Dvě součásti Božího díla odpovídají dvěma aspektům již zmíněné spravedlnosti. Jako soudce Bůh spravedlivě odpouští těm, kteří mají k němu správný vztah; jako spravedlivý zprostředkuje svou přirozenost těm, kteří jsou s ním spojeni skrze jeho Syna.“⁵ Je to Boží slavná cesta, překonávající slepou uličku, do které se člověk dostal. Je na nás, abychom šli jeho cestou.

¹ Marshall, str. 113

² *Theology of the New Testament* (1975), Theologie Nového zákona, str. 69

³ „Before the throne of God above“, od Charitie Lees Bancroftové (1841–1923)

⁴ Plummer, str. 30

⁵ Westcott, str.25

1. Janova 2.1–6

4. Znamky křesťanské opravdovosti

¹Toto vám píšu, děti moje, abyste nehřešili. Avšak zhřeší-li kdo, máme u Otce přímlynce, Ježíše Krista spravedlivého. ²On je smírnou obětí za naše hříchy, a ne jenom za naše, ale za hříchy celého světa. ³Podle toho víme, že jsme ho poznali, jestliže zachováváme jeho přikázání. ⁴Kdo říká: poznal jsem ho, a jeho přikázání nezachovává, je lhář a není v něm pravdy. ⁵Kdo však zachovává jeho slovo, vpravdě v něm láska Boží dosáhla svého cíle. Podle toho poznáváme, že v něm jsme. ⁶Kdo říká, že v něm zůstává, musí žít tak, jak žil on.

Bůh je světlo. Jeho dokonalá spravedlnost je zcela důsledná a nic nemůže změnit pravdu jeho charakteru. Na tomto základě, který podírá všechny jiné formy pravdy, Jan pokračuje v testování těch, kteří tvrdí, že znají Boha a že žijí v jeho světle. Tvrdí-li někdo, že žije ve společenství s Bohem, lze to ověřit způsobem jeho života. Nedůslednost v této věci vysvětluje, proč mnozí odepsali křesťanskou víru jako bezvýznamnou fikci. Jak mohou tito „křesťané“, kteří tvrdí, že znají Boha, být mu tak nepodobní? Nic nemůže být pro agnostiky pohoršlivější. Největší překážkou šíření křesťanství byla často církev sama.

To neznamená, že každá nedokonalost našich křesťanských životů popírá pravdu evangelia. Víme již, že žádný křesťan nemůže tvrdit, že žije bez hříchu. Dokonalost nás čeká až v nebi. Máme však cíl, který určuje náš současný směr, a pro nás všechny je postup k cíli vždycky možný. Směr, kterým se náš život ubírá, určuje, zda naše křesťanské vyznávání je ryzí.

Například: během akademického studia musíme začít se základními věcmi a zvládnout je dříve, než pokročíme k náročnější úrovni. Každý student rychle pozná, že si ze zvoleného předmětu neosvojí vše, ale jak se učí a zraje, dělá pokroky. Brzo objeví, že také ti, kdo jsou autoritami v jeho předmětu, jsou si vědomi, že ještě mnoho věcí neznají. Často největší učenci jsou nejskromnějšími lidmi. Na své cestě poznání a zkušeností student často klopýtá a tápe, ale snaží se poučit ze svých chyb a jde úporně za svým cílem. Máme zde paralelu k životu a zkušenosti skutečného křesťana. John Newton, obrácený

kapitán otrokářské lodi, který se stal kazatelem evangelia, to vyjádřil snad nejvýstižněji, když řekl: „Nejsem, co bych měl být; ale nejsem, co jsem býval. A je to Boží milost, že jsem, jaký jsem.“

V těchto verších Jan osvětluje tři znaky této biblické reality. Křesťané vědí, kdo je Kristus, věří v to, co učinil a dělají, co on přikazuje.

1. Křesťané vědí, kdo je Kristus (verš 1)

Říká se, že když John Wesley opouštěl domov, jeho matka Zuzana napsala na volný list v Bibli, kterou její syn dostal: „Hřích tě bude táhnout od této knihy, ale tato kniha tě bude táhnout od hříchu.“ Apoštol Jan znal moc Božího slova, které chrání jeho lid před útoky nepřítele a nabádá jej k svatému životu. Je to jeden z důvodů, proč jim píše. Jako žalmista by měl každý křesťan umět říci: „Tvou řeč uchovávám v srdci, nechci proti tobě hřešit“ (Ž 119,11). Ale Jan, který zná své děti a který je realistou, také ví, že v životě každého křesťana přicházejí i chvíle porážek. Známkou reality není tedy nebezpečná „dokonalost“, které lze dosáhnout jen změkčováním hříchu. Spíše je v tom, jaký postoj máme k hříchu, „který se nás tak snadno přichytí“ (Žd 12,1). Postoj k hříchu závisí na tom, zda skutečně známe Krista, a na tom, co pro nás učinil a co pro nás činí. Naše víra v Krista je vždy základním testem opravdovosti našich duchovních zkušeností. Mýlíme-li se zde, vše ostatní bude zcestné.

On je Ježíš, jeho pozemské jméno ho staví do dějin jako skutečného člověka, není výplodem lidské představivosti. Ale jeho jméno nám připomíná také smysl jeho díla zde na zemi. „...dáš mu jméno Ježíš; neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů“ (Mt 1,21). On je Kristus, Pomazaný, Mesiáš. Z evangelíí víme, že chtěl rozšířit neúplné poznání svých současníků, kteří měli omezenou představu o Mesiáši jako o válečníku a národním hrdinovi. Jádro mesiášského tajemství je v jeho tvrzení, že není jen Davidovým synem, ale i Davidovým Pánem (Mk 12,35–37). Znamená to, „že Ježíš je nadpřirozený svým významem i původem a že jeho synovství není jen záležitostí lidského zrození“.¹ Proto byl ukřižován. Jeho totožnost jakožto „Krista“ je pro porozumění prvotní církve osobě Ježíšově tak zásadní, že jméno *Christos* bylo prakticky užíváno jako jeho jméno vlastní. Ač narozen v Betlémě jako lidské dítě, existoval již dříve s Otcem. Je Boží Syn.

Spojíme-li tyto dvě Kristovy přirozenosti, pak se v nich jako zlatá nit prolíná skutečnost, že on je ten *Spravedlivý*. Co se jeho věčného božství týká, je bez diskuse spravedlivý, protože je Bohem. A ve svém životě v těle je spravedlivý rovněž na rozdíl od hříšného člověka. Jeho život byl

bez hříchu, i když byl vystaven pokušením, jakým nikdo z nás nemusí čelit. Nikdy jim ale nepodlehli (Žd 4,15).

Proto může být naším „přímluvцем u Otce“ (2,1). Kristova osoba nás vede k jeho dílu. Překlad tohoto verše v NIV („obhazuje nás před Otcem“) může být chápán tak, že Kristus uvádí polehčující okolnosti v zastoupení svého hřešícího lidu, aby jej vysvobodil. Dával bych přednost staršímu překladu „advokát“ (AV, RV, RSV). Řecké slovo *paraklétos* původně znamenalo někoho, kdo byl požádán, aby jinému pomohl. Pak nabylo určitějšího významu „advokát“. Jan označuje Ducha svatého tímto titulem v evangeliu (v NIV přeloženo „Rádce“ – 14,16 a 26; 15,26; 16,7). To, že Ježíš popisuje Ducha v Jan 14,16 jako „jiného Rádce“ (*allos paraklétos*), ukazuje, že přijal jak tento titul, tak jeho roli jako něco samozřejmého.

Tento dvojitý prostředek, jímž může být Kristus pro svůj spravedlivý život naším obhájcem, nám podává i Petr. „Vždyť i Kristus dal svůj život jednou provždy za hříchy, spravedlivý za nespravedlivé, aby nás přivedl k Bohu“ (1 Pt 3,18). Protože jsme pro jeho bezhříšný život, který za nás položil, dosáhli odpuštění, může se pro svou oběť zastávat nás nespravedlivých před svým spravedlivým Otcem.

Pravý křesťan si nedělá falešný nárok na dokonalost, ale také se nechová bezstarostně a lehkomyšlně, jakoby hřích nic neznamenal. S vděčností si uvědomuje, že když zhřeší, není jeho případ beznadějný. Přítomnost Ježíše Krista, Spravedlivého, před jeho Otcem je zárukou odpuštění a zajišťuje obnovu.

2. Křesťané věří v to, co Kristus učinil (verš 2)

Zde je klíčovým slovem *smírná oběť* nebo ve starších překladech „obětní beránek“ (AV, RV) nebo „smytí hříchů“ (RSV). (V kralickém překladu „oběť slitování“ – pozn. překladatele). Říká se tím, že podstatou jeho obhajoby je, že on sám je obětí, která smiřuje naši vinu. Mezi překladateli a vykladači byly velké neshody, kterému překladu dát přednost, ale základní smysl není těžké pochopit. Slovo *hilasmos* je v Novém zákoně uvedeno jen ještě na jednom místě, a to opět v tomto dopise 4,10.

V Septuagintě (překlad Starého zákona do řečtiny z 3. stol. př.Kr.) u Ezechiela 44,27 je tento výraz užit v překladu hebrejského slova „oběť za hřích“. „V den, kdy opět vstoupí do svatyně, do vnitřního nádvoří, aby přísluhoval ve svatyni, přinese svou oběť za hřích, je výrok Panovníka Hospodina.“ Tento verš je nám pomocí při vysvětlování ústřední myšlenky. Kněz, hříšná lidská bytost, měl přinést oběť, která by mu umožnila předstoupit před spravedlivého Boha. Pán Ježíš obětoval sama sebe na kříži, a tím je trest změněn v odpuštění a hněv

v milost. Výhodou staršího překladu „obětní Beránek“ je, že obsahuje myšlenku přenesení Božího hněvu z hříšníka na zástupce. Toto pojetí bylo hodně kritizováno jako neslučitelné s Bohem Písma a zpochybňováno, jako by sestoupil na úroveň pohanských božstev, která musela být podplácena. Ale taková kritika pochybuje nebo odmítá fakt, že Písmo zjevuje Boha, mezi jehož vlastnosti patří hněv a spravedlnost, i když se to mnohým lidem nehodí a není to příjemné. I kdybychom pominuli všechny citáty Starého zákona o Božím hněvu, kterých je hodně, stejně bychom jich našli ještě dost v Novém zákoně. „Kdo Syna odmítá, neužijí život, ale hněv Boží na něm zůstává“ /J 3,36/. „Boží hněv se zjevuje z nebe proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří svou nepravostí potlačují pravdu“ /Ř 1,18/. „Pro takové věci přichází Boží hněv“ /Ko 3,6/. Jak vykládá Gordon H. Clark: „Všechny druhy obřadů mohou být nazývány smiřujícími oběťmi. Ale spasení, v křesťanském slova smyslu, požaduje zcela vyhraněný typ oběti, totiž smírnou oběť... Jan je naprosto určitý. Kristova smírná oběť je obětí Beránka. Jejím smyslem bylo usmířit hněv rozhněvaného Boha. A to se podařilo.“² Křesťané se radují, protože Bůh ve svém milosrdenství a milosti dal prostředek, kterým může být hříšným lidem, jakými jsme my, odpuštěno. Jsme jím vítáni a přijímáni a víme, že Bůh již proti nám nic nemá. Tím prostředkem byla smrt jeho Syna. Na kříži Kristus zaplatil trest, uložený za porušení Božího zákona, který jsme měli nést my. Zaplatil jej plně, a tím potvrdil Boží spravedlnost a odstranil nejhlubší nouzi člověka. „Setkají se milosrdenství a věrnost, spravedlnost s pokojem si dají políbení“ /Ž 85,11/. Boží spravedlnost i milost jsou stejnou měrou uspokojeny. Protože jsme stvořeni k Božímu obrazu, my lidské bytosti instinktivně cítíme, že se to mělo stát touto cestou. Nepřejeme si amorální vesmír, v němž by neexistovala odplata pro nějakého Hitlera. Neustále voláme po spravedlnosti, ale sami zoufale nutně potřebujeme milosrdenství. Jen on nás zachrání před spalujícím ohněm Boží svatosti /Pl 3,22; Žd 12,29/. Jeho hněv není ani pocit ani náhlý záchvat nálady, ale pevné přesvědčení spravedlnosti hotové zničit i hřích i hříšníka. Je slávou evangelia, že máme prostředníka, který žádá milosrdenství s odvoláním na svůj vlastní spravedlivý čin, při kterém zemřel smrtí, kterou jsme si zasloužili zemřít my. A protože trest byl odpykán, zanikl nárok na potrestání hříšníka. Bůh sám vyrovnal náš dluh. Učinil to osobně. Kříž neznamená, že Otec trestá nevinnou třetí osobu, Syna, za naše hříchy. Je to Bůh sám, který v osobě Syna bere na sebe všechnen trest, který žádal jeho spravedlivý hněv, odkládá meč, je spokojen s pokoutou a přijímá smíření za naše hříchy.

A nejenom za naše, ale za hříchy celého světa. Znamená to, že Kristus usmířil Boha odčiněním hříchů všech lidí, kteří kdy žili nebo budou ještě žít? Kdyby tomu tak bylo, pak by všechno nepřátelství mezi člověkem a Bohem bylo odstraněno. Je mnoho lidí, kteří to tak chápou a vyhlásují univerzální spasení bez ohledu, zda jednotlivci věří v Krista nebo vůbec o něm ví. Evangelizace se pak stává pouze oznámením toho, co Bůh učinil a na čem máme všichni automaticky podíl. Kdyby to Jan skutečně takto myslel, jeho dopis by obsahoval do očí bijící rozpor. Co potom s antikristy, kteří „vyšli z nás, ale nebyli z nás“ /J 2,19/. Je jim automaticky odpuštěno a vráceno jim místo? Dopis by ztratil mnoho ze svého smyslu, kdyby tomu tak bylo. A jak naložíme s tvrzením v 3,10, že někteří jsou „děti ďáblovy“? „Není z Boha, kdokoli nečiní spravedlnost a nemiluje svého bratra.“ A jak se vypořádáme s jasným prohlášením „je ovšem hřích, který je k smrti“ /5,16/? Předpokládáme-li, že si Jan neprotřečí, musíme se ptát, co mínil slovy „celý svět“. Jan zde rozlišuje mezi „námi“ /církev/ a světem a to znamená, že užívá slova svět svým nejcharakterističtějším způsobem, který používá pro ty, kteří jsou mimo Krista. Jindy Jan užívá slova *kosmos* ve významu země, lidstvo, ale nejčastěji při uvedení tohoto slova myslí na svět ve vzpouře, na masu lidí, kteří odmítají Krista. Je to svět, pro který Kristus umřel. Každý křesťan byl kdysi jeho částí. „Jan nechce, aby jeho čtenáři měli představu, že požehnání spasení patří jen někomu. Dílo smíření, které smazalo jejich hříchy, stačí pro všechny lidi.“³ /Slovo hříchy před slovy „celého světa“ bylo překladateli přidáno, ale je v dokonalé shodě s Janovým popisem Ježíšova poslání v evangeliu jako „beránka Božího, který snímá hřích světa“ /J 1,29//. Když sdělujeme dobrou zprávu evangelia druhým, můžeme se spolehnout, že Kristova oběť je opravdu taková, jak ji popisuje Modlitební kniha: „plná, dokonalá a postačující oběť, dar a zadostiučinění za hříchy celého světa“.⁴ Nikdo není vyloučen. Tento význam má ona událost v chrámě, popsaná v Mt 27,51, ke které došlo v okamžiku Kristovy smrti. Tlustá opona, která oddělovala lid od nejsvětějšího místa, na které mohl vstoupit jen nejvyšší kněz jednou za rok v Den smíření, se roztrhla ve dvě od shora dolů, rukou Boží, ne lidskou. Jako by tím Bůh hříšníkům celého světa říkal: „Nyní můžete vstoupit.“

3. Křesťané dělají, co Kristus prikazuje /verš 3 až 6/

V třetím verši čteme poprvé slovní obrat, který se bude v tomto dopise několikrát opakovat: *víme* nebo „tak to víme“ /překl. podle RSV/. Třetí známkou duchovní skutečnosti je, že posloucháme Krista,

že je naším Pánem v životě a nejen v teorii. Ježíš sám řekl svým učedníkům: „Milujete-li mne, budete zachovávat má přikázání“ /J 14,15/. Podobně jako jiná jeho prohlášení ani toto není dnes příliš populární, dokonce i mezi některými, kdo se hlásí ke křesťanství. Fakt, že poslušnost Božího slova je často znevažována jako „zákonictví“, je příznačný pro falešnou dichotomii mezi zákonem a láskou. Nedávno mi jeden mladý křesťan řekl, že už nemusí poslouchat Boží slovo /ani je čist/, protože „já ho opravdu miluji“. Ježíš naproti tomu řekl: „Zachováte-li má přikázání, zůstanete v mé lásce, jako já zachovávám přikázání svého Otce a zůstávám v jeho lásce“ /J 15,10/. Milost neruší Boží zákon. Proto 1J 2,4 zesiluje předcházející verš tím, že popírá jeho opak. Neposlušný člověk, který vyznává, že je křesťanem, je lhářem – řecky *pseustes*/, protože takové tvrzení je očividně v protikladu k jeho chování. Jak může být v takovém člověku Boží pravda? Říká se, že činy mluví hlasitěji než slova. Tím myslíme, že činy lépe charakterizují skutečnou osobu, jsou lepším oknem do duše. Slova mnoho nestojí. Snadno mohou mýlit. Ať tvrdí cokoli, člověk, který neposlouchá Boha, ve skutečnosti nezná Boha jako Boha. Kdyby ho znal, sklonil by se bez námitek před Boží autoritou, moudrostí a mocí. Řekl by: „Bůh tomu rozumí nejlépe, a proto chci jít jeho cestou.“ Pokaždé, když odmítáme poslechnout Boha, pohrdáme jeho charakterem, tak je tomu na počátku každého pokušení. Říkáme si, že to známe lépe než Bůh, což znamená, že Boha dobře neznáme. Opravdu znát Boha znamená milovat ho. A opravdu ho milovat znamená poslouchat ho. Nedá se to obejít. Musíme být na stráži, abychom neklamali sami sebe. Všichni můžeme být snadno svedeni, zvláště když se spoléháme na své subjektivní pocity víc než na objektivní pravdu Božího slova. Jeden mladý pár mi řekl, že už spolu žijí, i když nejsou oddáni; prý se za to modlili a cítili, že Bůh jim říká, že je to v pořádku. Tak to chápali navzdory tomu, že Bůh ve svém Slově jasně řekl, že taková věc v pořádku není. Buď neznali Boží charakter, nebo ho nemilovali dost, aby ho poslouchali.

Zde máme spojení s veršem 5. Jan opět přechází na opačný pól, ale jako vždy při takovém přesunu přidává ještě něco k tomu, co již řekl. Čím více posloucháme Boží slovo, tím více se otvíráme jeho lásce, aby mohla dosáhnout jeho cíl v našich životech. Testem života ve světle je růst v lásce k Bohu. A nejdůležitějším důkazem této skutečnosti nejsou vybičované city vzrušeného uctívání /i když mohou být výrazem skutečnosti/, ale každodenní, důsledná, ukázněná poslušnost, při které jsou naše charaktery přetvářeny v obraz Boha, kterého milujeme. A „jeho slovo“ není jen jedním z bezvýhradných rozkazů, protože všude v Písmu jsou Boží rozkazy obklopeny jeho sliby. A sliby nás vedou k hlubšímu

4. Znamky křesťanské opravdovosti

pochopení Boží lásky k nám a k hlubšímu opětování naší lásky k němu, když mu věříme a posloucháme ho. Slova „lásky Boží dosáhla svého cíle“ ve verši 5 chtějí podtrhnout skutečnost, že poslušnost je cestou, jak růst a zrát. „Jan zde hovoří, jako často v této epištole, o ideálním stavu věcí. Lásky křesťana k Bohu není nikdy dokonalá, ale čím dokonaleji křesťan Boha zná, tím dokonalejší je jeho poslušnost a láska.“⁵

Tento oddíl končí obnoveným důrazem na naše praktické *chození* v každodenním životě. Jak chodil Ježíš? Jistě ve světle s Bohem v dokonalé poslušnosti vůle nebeského Otce, jak to Otec sám dosvědčil /Mt 3,17; 12,18; 17,5/. Ale chodil také v lásce k zástupům nuzných, ztracených lidí, s nimiž se denně setkával. Chození ve světle se nevyznačuje pouze tím, že není přítomen hřích, ale je stejně důležité, že je přítomna láska. Ti, kteří zůstávají v Kristu, nemohou selhávat v tom, aby nesli ovoce Ducha, podobně jako Kristus. Tak jako míza, která proudí vinným kmenem, umožňuje ratolestem nést ovoce a toto ovoce ukazuje, že strom žije, tak je to s opravdovým křesťanem, který zůstává v Kristu /viz J 15,1–8/. „Po jejich ovoci je poznáte. Což sklízíte z trní hrozny nebo z bodlácí fíky?“ /Mt 7,16/ Jestliže skutečně chodíme ve světle s Bohem, náš život se bude víc a víc podobat životu Ježíše Krista. Není to tak, že posloucháme Boží přikázání, abychom se stali dost dobrými k chození ve světle s ním. To by byla slepá ulička zvaná zákonictví. Ti, kteří opravdu chodí s Bohem, ho poslouchají rádi, protože tím každým dnem o trochu vyrostou v jeho podobu. To je slavná cesta zvaná milost.

¹Vincent Taylor: *Mark* /Macmillan, London 1966/

²Clark, str. 46

³Bruce, str. 50

⁴Order for Holy Communion, The Book of Common Prayer /1662/

⁵Plummer, str 58 – 59

1. Janova 2,7–14 5. Jak září pravé světlo

⁷*Nepíšu vám, moji milí, nové přikázání, ale přikázání staré, které jste měli od počátku; staré přikázání je to slovo, které jste slyšeli.* ⁸*A přece vám píšu přikázání nové – vždyť se stalo skutečností v něm i ve vás, že tma ustupuje a pravé světlo již svítí.* ⁹*Kdo říká, že je v světle, a přitom nenávidí svého bratra, je dosud ve tmě.* ¹⁰*Kdo miluje svého bratra, zůstává ve světle a není nikomu kamenem úrazu.* ¹¹*Kdo nenávidí svého bratra, je ve tmě a ve tmě chodí; neví, kam jde, neboť tma mu oslepila oči.* ¹²*Píšu vám, děti, že jsou vám odpuštěny hříchy pro jeho jméno.* ¹³*Píšu vám, otcové, že jste poznali toho, který je od počátku. Píšu vám, mládenci, že jste zvítězili nad Zlým.* ¹⁴*Napsal jsem vám, děti, že jste poznali Otce. Napsal jsem vám, otcové, že jste poznali toho, který jest od počátku. Napsal jsem vám, mládenci, že jste silní a slovo Boží ve vás zůstává, a tak jste zvítězili nad Zlým.*

Těmito verši Jan uzavírá důkazy, podle kterých můžeme poznat, zda opravdu chodíme ve světle s Bohem. Skutečné obecenství s Bohem se projevuje vzrůstajícím poznáváním hříchů a jejich vyznáváním /1,6–10/ a růstem do podoby Kristova charakteru skrze poslušnost /2,1–6/. Nyní se důraz přesouvá na další známku skutečného společenství s Bohem, které je velkým tématem tohoto dopisu, a sice: opravdová láska ke spolukřesťanům.

1. Světlo září v Božím zákoně /verše 7 a 8/

Zákon sám je vyjádřením Boží lásky k člověku. Pochopíme-li tuto skutečnost, pomůže nám to vidět zákon daleko pozitivněji. Jeden otec vždycky žádal manželku, aby se podívala, co děti dělají, a aby jim poručila přestat. Je urážkou Božího charakteru představovat si, že dělá něco podobného. Boží zákon nezakazuje, ale dává člověku možnost. Naše západní kultura je navyklá dávat „zákonu“ neosobní, neoblomný význam římského zákona. Ale tóra Starého zákona není abstraktním zákonem. Je to osobní láskyplný návod našeho vševědoucího Otce, který svým dětem říká, jak mají žít plný život. Od začátku Božího zjevení se jednalo o zákon lásky, protože tento zákon byl výrazem charakteru a vůle jeho vydavatele, který je láska. Levítská tóra nařizovala Božímu lidu „milovat svého bližního jako sebe samého“ /Lv 19,18/. Když Jan ho-

voří o *starém* přikázání, které jste měli od počátku, míní tím patrně, že tentýž pokyn byl mezi prvními, které jim byly dány na začátku jejich křesťanského života, a že jej nikdy zcela nenaplníme.

Ježíš sám učil, že celý zákon a proroci je obsažen v přikázání milovat Boha a svého bližního /Mt 22,37–40/. Apoštol Pavel opakuje, že celý zákon je shrnut v jednom slově: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!“ /Ga 5,14/. Když tedy Jan dospěje k stejnému závěru, ví, že neříká nic nového. Tato sebedávající láska není nic nového, protože jde o základní věc. Vysvětluje také, proč Jan oslovuje své vlastní čtenáře „moji milí“. Láska je základem.

A přece Ježíš mluví o *novém* přikázání /J 13,34/ a Jan se na to patrně rozvzpomene na začátku verše 8. „Novost“ se asi vztahuje k dalším slovům, a sice: *vždyť se stalo skutečností v něm*. Jen jednou v dějinách světa se toto přikázání naplnilo, a to životem Ježíše Krista na této zemi s takovou hlubkou a opravdovostí, jak si to nikdo ani nedovedl představit. Ač přikázání bylo staré, nikdy neztratilo platnost a v Ježíši Kristu bylo obnoveno a naplněno tím nejdokonalejším způsobem.

Ale opravdové překvapení přichází v dalších slovech *i ve vás*. To nás šokuje. Rádi připustíme, že přikázání lásky bylo naplněno v Ježíši – ale *v nás*? Ano, to je náplň pravého křesťanství podle Jana. Neboť s příchodem Krista nadešel nový věk s novou smlouvou, kterou Bůh vkládá své zákony do naší mysli a zapisuje je do našich srdcí /Žd 8,10 cit. Jr 31,33/. Kristus, který dokonale splnil zákon, nám dal k dispozici své božské zdroje moci, abychom také takto mohli žít. Protože byl ztělesněním zákona, a proto naším příkladem, máme i my přijmout a odrážet toto *světlo*, jako účastníci nového království /verš 8b/. *Vždyť tma ustupuje*, a tento proces bude pokračovat, až nakonec s uskutečněním Božích cílů bude vyhlazena a vládnout bude dokonalé světlo.

To je současně velký podnět a povzbuzení pro všechny Boží děti, aby žily jako děti světla.¹ Toto světlo je *pravé* v tom smyslu, že je ryzí, a proto dokonalé, naprosté. Naproti tomu světlo zákona a proroků bylo přinejlepším nedokonalé, bylo stínem skutečnosti. A tak zvané světlo gnostických učitelů bylo ve skutečnosti tmou. Jen v Kristu je Boží zákon naprosto naplněn a v tomto světle, které osvěcuje temnotu, vidíme, co znamená skutečné lidství a skutečné křesťanství.

2. Světlo září v křesťanské lásce /verše 9 až 11/

Opět je důraz na lásku, nikoli na znalost. Lidé mohou říkat, že jsou ve světle nebo že znají Boha, ale je snadné splést si rozumové porozumění s duchovní skutečností. Skutečná duchovnost se musí

neklamně projevit v lásce. Naši přirozenou reakcí na to, že Jan použil tak silné sloveso jako *nenávidět*, je tvrzení, že takové krajnosti nejsme schopni. Avšak Jan by byl sotva napsal tu větu, kdyby neexistovala past, do které mohou vyznávající křesťané padnout. Pohledem z jiného úhlu: jestliže spolukřesťané jsou našimi bratřími a sestrami, je nemožné zůstat vůči nim lhostejnými. Když jsme poznali jasné světlo, jež je Boží podstatou, neuchýlíme se ve svých životech k něčemu, co by bylo oblastí přítí, v níž by se mohlo tolerovat nedostatek lásky ke spolukřesťanovi. Jsme-li Bohu vděční za způsob, jakým rozzářil své světlo v našich životech, jak bychom nebyli vděční za každého ze spoluvěřících, který prožil podobnou zkušenost milosti? Musíme být hotovi učinit vše, co jen můžeme, aby Boží láska proudila do jejich životů prostřednictvím naší účinné lásky k nim.

Jan nás ve verši 10 povzbuzuje k pozitivně projevované lásce. Je i druh křesťanské zbožnosti, která si představuje, že bezpečnost lze nalézt tím, že se hermeticky uzavřeme před druhými, dokonce i před křesťany, v jakési samotářské oddělenosti. Tím se jednotlivec cítí bezpečný před vlivem těch, kteří nevěří tak silně či čistě jako on: ostří jeho víry se neotupí, jeho duchovní zdraví se neporuší. Touto mentalitou mohou být zasaženi jak jednotlivci, tak sbory. Ale pak nemilujeme bratra a sestru, kteří také chtějí chodit ve světle a potřebují naši pomoc. Čím víc se křesťan stahuje do sebe, soustřeďuje se na pěstování svého charakteru, na zachování vlastní ctnosti, tím méně bude vidět světlo. Stal se soběstředným a zanedlouho ho ovládne sebeláska. A největším nepřítelem opravdové lásky je sobectví. A to je kořenem nenávisti. Co řekl Robert S. Candlish před víc jak stoletím, platí i dnes: „Sobecký věřící je buď patologický případ nebo hlupák. Oheň osobního křesťanství se rozněcuje sympatií a bratrstvím.“² Stejně jako nápadnější podoby nenávisti a násilí je nedostatek účinné pozitivní lásky projevem *chození ve tmě*. Ti, kdo žijí *ve světle*, milují své spolubratry a nenarážejí na žádný „kámen úrazu“ /skandalon/, který by byl skryt na jejich cestě. Toto řecké slovo původně znamenalo vnařidlo nebo past. Znamená skryté nebezpečí, které může polapit a zahubit neopatrného, zvláště když cestuje potmě. Jedinou pomocí je chodit stále ve světle.

Světlo a láska jdou pospolu. Milujeme-li lidi, dáváme si pozor, abychom proti nim nezhrěšili nebo je nepohoršili. Povzbuzujeme je a pomáháme jim v osobním růstu. Nedostatek lásky však porušuje naši perspektivu a oslepuje naše vidění. Zabydlujeme se ve tmě. Začínáme v životě tápat, klopytáme a jsme zaplétáni do problémů všeho druhu. Takoví lidé si už ani neuvědomují, v jaké tmě se nacházejí a jak krátkozrakými se stali. Zvířata,

jako jsou důlní konci, kteří jsou stále pod zemí, nakonec ztrácejí zrak. Světlo, které je ignorováno, brzo přestane na nás působit. Svědomí, které je ze zvyku umlčované, brzy přestává mluvit. Nemáme-li lásku, jsme ve tmě.

3. Světlo svítí do křesťanova vědomí /verš 12 až 14/

To, že NIV uvádí tyto verše v básnické formě, ukazuje, že tento oddíl dopisu je přelomem. Dříve než přistoupí k podrobnějším varováním před světem a falešnými učiteli, dívá se Jan zpět na pokyny, které již dal. Čtenář zde má příležitost prakticky aplikovat tyto pravdy do své vlastní životní situace. Struktura je jasně a vědomě symetrická. Ve verších 12 a 13 oslovuje postupně *děti, otce a mládence* a oslovení uvádí slovesem *píšu*. Verš 14 sleduje totéž pořadí se stejnými třemi kategoriemi. /V řečtině jsou malé stylistické rozdíly, ale ty nikterak nemění strukturu či smysl/.

Ale kdo jsou ty *děti*? Někteří vykladači viděli v těchto verších povzbuzení pro tři věkové kategorie v církvi³ s tím, že jde spíš o duchovní vyzralost než o biologický věk. Ale protože Jan s oblibou oslovuje v tomto dopise celý sbor jako *děti*, máme zato, že tím oslovením rozumí všechny čtenáře. Připomeňme si, že dopis pochází z pera váženého a patriarchálního apoštola. Potom *otcové* by byli staršími členy sboru, zvláště těmi, v jejichž rukou je správa sboru, zatímco *mládenci* představují nastupující generaci. V žádném případě však terminologie v mužském rodu neznamena, že by to, co Jan říká, se netýkalo stejnou měrou žen i dívek ve sboru.

A vzpomeneme-li si také, co Jan psal o známkách pravé příslušnosti k Boží rodině, poznáme, že větami uváděnými spojkou *že chce Jan každou skupinu ve sboru utvrdit v přesvědčení, že právě tím bude Boží světlo opravdu svítit v jejich životech. Každé Boží dítě proto musí vědět, že jeho hříchy jsou odpuštěny pro jeho jméno* /verš 12a/ a *že poznalo Otce* /verš 14a/. Je přesvědčeno o odpuštění a o obecnství, které jsou podstatou Janova učení. Jan píše právě na základě tohoto přesvědčení: ani ne tak, aby je prohlásil, ale aby je aplikoval a aby zdůraznil důsledky, z nichž vyplývá pravá radost.

Můžeme být drahými Božími dětmi jedině proto, že nám byly odpuštěny naše hříchy, a to se stalo *pro jeho jméno*. V Bibli jméno vždycky naznačuje podstatu. Na rozdíl od semitského užívání, naše jména mohou být jen nálepkami bez významového obsahu, ale v Písmu to tak nikdy není. Dnes Londýnská ulice skutečně může vést do Londýna, pokud ji pečlivě a dost dlouho sledujete, ale náměstí Ráje jistě není nic víc než nálepka! Když Jan hovoří o Ježíšovi, pak mluví

o jeho podstatě vyjádřené jménem spasitel, zachránce. Byl to dominantní rys nejstaršího apoštolského kázání. V den letnic Petr vyzývá: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů“ /Sk 2,38/. A o něco dále, když vysvětluje zázrak uzdravení ochrnutého muže u chrámové brány, říká zástupu: „Víra, kterou jméno Ježíše v něm vzbudilo, úplně ho uzdravila před vašimi očima“ /Sk 3,16/. A opět, když obhazuje tento zázrak před veleradou, Petr praví: „V nikom jiném není spásy: není pod nebem jiného jména, zjeveného lidem, jímž bychom mohli být spaseni“ /Sk 4,12/. Toto odpuštění nás uvádí do pravé známosti Boha formou osobního vztahu víry k němu. Všechny Boží děti znají svého Otce a vědí, že Bůh je v Kristu přijal.

Zralost /*otcové*/ znamená prohlubování této znalosti. Dvakrát říká Jan, že jim píše, protože *poznali toho, který jest od počátku* /verš 13 a 14/. Tento popis Krista nás vrací zpět do úvodního verše dopisu a k prologu evangelia, protože zdůrazňuje preexistenci a věčné božství našeho Pána Ježíše Krista. Od chvíle, kdy tito vůdci sborů poprvé odpověděli na evangelium, věděli, že Ježíš je Bůh a že proto mohl vykonat dílo spásení /viz 4,14/. Jejich zůstávání ve světle závisí na pevném přesvědčení, že Ježíš není nic méně než Bůh, ať falešní učitelé tvrdí cokoli. Jestliže říkají svým sborům, že Ježíš je lidský syn Josefův, že Duch Kristův na něj sestoupil při křtu a opustil ho před jeho utrpením a že tedy jeho krev není krví Božího Syna, pak „otcové“ vědí víc. Přidrží se Slova tělem učiněného, skrze něž jsou učiněny všechny věci, a které je jediným světlem lidstva. Není jiné cesty ke křesťanské zralosti než prohlubování se ve znalosti Krista: a kdo ho znají, milují ho.

Pro *mládence* Jan určuje jiné priority. Oni *zvítězili nad Zlým* /verš 13b/. Jsou *silní a slovo Boží zůstává v nich* /verš 14b/. Zde je důraz na vítězství nad satanem, které charakterizuje začátek skutečné křesťanské zkušenosti a učenictví. Vědět, že jsme byli vytrženi ze spárů satana a že nám už nevládne, je částí slavné jistoty, kterou chce Bůh dát i svým nejnovějším dětem.

Verš 14 přidává další vysvětlení, že skutečná síla, kterou chodí ve světle a v které zápasí o pravdu, není v jejich přirozené mladosti; je dodávána Božím slovem. „Mladíci jsou zemdení a unavení, jinoši se potácejí, klopýtají. Ale ti, kdo skládají naději v Hospodinu, nabývají nové síly“ /Iz 40,30–31/. Tato naděje roste slyšením jeho hlasu. Sílu zápasit a přemáhat svět, naše tělo a ďábla, získáváme z pravdy Božího zjevení v Písmu. Je to vskutku meč Ducha /Ef 6,17; Žd 4,12/. Proto je tak důležité, aby „otcové“ v církvi učili „mládence“ Božímu slovu.

5. Jak září pravé světlo

Nic není pro budoucí zdraví a sílu Kristova těla prospěšnější. Základní zbraní proti gnostickým bludům byl tento dopis a jiné jemu podobné z Nového Zákona, tedy Písmo inspirované Duchem svatým, které je spolehlivým Božím zjevením.

Písmo je stále naším jediným průvodcem ve všem, čemu věříme a čím žijeme. Je však dnes mnoho sborů a křesťanských skupin, které zanedbávají vyučování. Chybí jim pak obrana proti falešným učeníům, které se snaží pronikat do Kristovy církve. Nemohou být silní, nemohou vítězit. Takoví křesťané budou mocným proudem odtrženi od svého kotviště. Snadněji se octnou v temnotě než ve světle. Musíme sdílet a držet tyto biblické pravdy v plnosti a se zaujetím, máme-li zůstat věrni svému povolání. Tak září pravé světlo.

1. Janova 2,15–17

6. Co je na světě špatného?

¹⁵Nemilujte svět ani to, co je ve světě. Miluje-li kdo svět, láska Otce v něm není. ¹⁶Neboť všechno, co je ve světě, po čem dychtí člověk a co chtějí jeho oči a na čem si v životě zakládá, není z Otce, ale ze světa. ¹⁷A svět pomílí i jeho chtivost; kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky.

Chceme-li chodit ve světle s Bohem, který je dokonalou svatostí, nemůžeme se poddávat hříchu ve svých vlastních životech. Poznáváme, že být křesťanem znamená plně se odevzdat Boží vůli. Musíme se aktivně zapojit do všeho, co nám Ježíš zpřístupnil svou smrtí. Opravdovost naší víry dosvědčíme poslušností Boží vůle na každém kroku svého života. Tím budeme posilovat a rozvíjet skutečné obecenství s ním. Nyní Jan tuto věc uvádí v jiné souvislosti, když nám ukazuje, že milujeme-li Boha, nemůžeme milovat i svět. To dvojí se jako předmět naší lásky vzájemně vylučuje.

Co rozuměl Jan slovem *svět*? Stejně řecké slovo */kosmos/* užívá Jan ve svém evangeliu, když říká, že „Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ */J 3,16/*. Nemáme být podobní Bohu v projevování takového soucitu? Ale později v tomto dopise uvidíme, že Jan říká, že „celý svět je pod mocí Zlého“ */5,19/*. Žádný div, že křesťané mívali k světu velice rozdílný vztah. Někdy byl v historii církve kladen důraz na vyloučení jakéhokoli kontaktu se světem, zatímco jindy se církev tak smísila se světem, že se jen ztěží nacházel rozdíl mezi životním stylem křesťanů a způsoby světské společnosti. Jisté je, že význam slova *kosmos* má v Písmu různé odstíny. Někdy znamená přírozený svět, který Bůh stvořil – planetu Zemi. Takový význam má například v Žalmu 24,1 „Hospodinova je země se vším, co je na ní, svět i ti, kdo na něm sídlí“, i když slovo *kosmos* není na tomto místě Septuaginty užito. Přírozený svět, stvořený Bohem a jím udržovaný, projevuje svůj charakter krásou a nádherou. V něm má lidstvo zvláštní odpovědnost, aby plnilo Boží pověření „panovat nad zemí a nad všemi jeho tvory“ */Gn 1,26/*. A tak slovo „svět“ znamená celé lidské pokolení, které je

¹Viz i Pavlovo napomínání v Ř 13,12–14; Ef 5,1–2 a 8–11; 1 Te 5,5–8

²Candlish, str. 142

³Bruce, str. 57–58

vrcholem stvoření a současně Bohem pověřeným vládcem. To je svět, který Bůh miluje tak, že k jeho záchraně poslal Syna /J 3,16/.

Ale v Novém zákoně máme ještě jiný význam slova *svět*. Někdy je svět chápán jako uspořádaný systém lidské civilizace a aktivita, která se staví Bohu na odpor a je mu odcizena. Rozumíme tím vše, co člověku brání, aby miloval svého Stvořitele a tím ho i poslouchal. Význam slova *kosmos* má v mnohém týž obsah jako Janův význam „tma“ v kapitole 1. Rozdíl mezi světlem a tmou sotva může být výraznější. Jan jej vyjadřuje serií kontrastů, jako pravda a faleš, láska a nenávisť, láska k Otci a láska ke světu. Proto ve verši 15 máme přímý rozkaz: *Nemilujte svět*. Jakub nám připomene, že „přítelství se světem je nepřítelství s Bohem“ /Jk 4,4/. Naše současné nebezpečí je, že jsme náchylní tento radikální požadavek rozmělnovat. Myslíme si, že můžeme svět trochu milovat. Konečně „co je na něm špatného“? Svět se ukazuje v nádherných barvách a přitahuje nás: a mnozí křesťané, i ti, kdo Krista hledají, zjišťují, že duchovní alternativa je nelákavá, náročná, nemoderní. Často se stává, že společenství křesťanů odpuzuje ty, kteří se chtějí otevřít Kristu, protože neukazuje dostatečně jeho životodárnost a lásku. A tak není divu, že se lidé ptají: „Nebude mě to příliš omezovat, nebudou to samé zákazy, když se stanu křesťanem?“ Církev může vypadat jako černobílá fotografie z minulosti ve srovnání s mnohobarevnou projekcí světského videa. A tento problém není v dvacátém století nic nového. Jan chce, aby-
chom se zahleděli na Krista a poznali, že on je jediný, komu máme být podobní, protože jen v něm nacházíme pravou svobodu. Porozumíme tomu, pokud pochopíme, co znamená „milování světa“.

1. Svět – podvodné lákadlo

Ve verši 16 nám Jan jasně popisuje, co míní *věcmi, které jsou na světě*. Je zřejmé, že nemyslí na „věci“ samy o sobě, jako jsou peníze nebo majetek; ty jsou morálně neutrální. Hovoří spíše o našem vztahu k těmto věcem. „Světské“ charakteristiky, o kterých tento verš mluví, jsou ve skutečnosti reakce našeho nitra, když uvažujeme o tom, co nás obklopuje. Odpovídá to biblickému učení o základních kořenech problémů lidstva. Můžeme postavit člověka do toho nejdokonalejšího, nejvhodnějšího, nejpřirozenějšího prostředí, ale on je zkaží a znečistí. Příčinou nejsou nedostatky v tom prostředí, ale to, co se děje v člověku. Jak uvedl Ježíš, „co vychází z člověka, to ho znesvěcuje“. „Z nitra totiž, z lidského srdce, vycházejí zlé myšlenky, smilství, loupeže, vraždy, cizoložství, chamtivost, zlovolnost, lest, bezuzdnost, závistivý pohled, urážky, nadutost, opovržlivost. Všecko toto zlé vy-

chází z nitra a znesvěcuje člověka!“ /Mk 7,20–23/. Nedivíme se výroku Marka Twaina, že člověk je jediný tvor, který má schopnost se červenat a jediný, který to také potřebuje! Je důležité porozumět tomuto pohledu, protože křesťanům často stačilo definovat „světáčtví“ především jako něco, co lidé dělají nebo navštěvují. Ale Jan nám ukazuje, že svět nás ovlivňuje mnohem hlouběji. Motivy a postoje naší mysli a vůle konečně určují naše činy. Naše náklonnost směřuje buď k tomuto světu, nebo k Bohu. Je nemožné milovat obojí.

Pozoruhodnou biblickou ilustrací je zápis v Genesis 3, kde je uvedeno, jak Adam a Eva postupně odpadli ze své původní nevinnosti do hříchu. Do dokonalého prostředí přišel Pokušitel se svými lichotivými otázkami, které ve skutečnosti byly útokem na Boží charakter. „Jakže, Bůh vám zakázal jíst ze všech stromů v zahradě?“ /verš 1/. Opravdu to tak bylo? „Nikoli, nepropadnete smrti“ /verš 4/. Musíte tomu opravdu věřit? „Bůh však ví, že v den, kdy z něho pojíte, otevřou se vám oči a budete jako Bůh znát dobré i zlé“ /verš 5/. Každá z těchto otázek naznačuje, že se Bohu nedá věřit. Na jeho slovo se nelze spoléhat. Může si to rozmyslet. Je rušitelem, jehož jediným zájmem je znepokojovat vás a dávat vám zákazy. Původním pokušením bylo vyvléknout se ze svěrací kazajky, začít žít.

A takhle nás svět láká stále. Je to podvodné lákadlo, protože trváme-li na tom, že budeme žít nezávisle na Bohu, který nás svořil, poznáme, že nejsme schopni splnit to, k čemu jsme byli stvořeni – poznat Boha osobně. Představte si, že vaše zlatá rybka má už dost stísněného prostředí v akváriu. Snad cítíte, že byste jí měli dopřát svobody v širším prostoru na koberci obývacího pokoje. Takový druh svobody je pouze svobodou zemřít. A stejně tak člověk odcizený Bohu je mrtev pro ty duchovní skutečnosti, bez nichž nemůže dosáhnout plného lidství. Ale satan nechce dopustit, abychom tomu věřili. Místo toho užívá přirozených zálib, které Bůh dal a jimi chce lidstvo polapit. „Žena viděla, že je to strom s plody dobrými k jídlu, lákavý pro oči, strom slibující vševědoucnost. Vzala tedy z jeho plodů a jedla, dala také svému muži, který byl s ní a on též jedl“ /Gn 3,6/.

Byly to tři stupně, které dovedly Evu k porážce. Ovoce vzbudilo její chuť na dobré jídlo. Líbilo se jí. Chtěla být spokojenější osobou, chtěla pozvednout své já. A tak tím, že neuposlechli Boha, Eva a Adam přivedli lidské pokolení do hříchu. A zcela stejným způsobem Jan zdůrazňuje tři prvky pokušení světa, které satan stále užívá, aby nás odlákal od svobody v milujícím Bohu, a to celým srdcem, duší, myslí i silou. A to podvodné lákadlo na nás stále působí.

Za prvé Jan zmiňuje *všechno ... po čem dychtí člověk*, co přitahuje naše touhy. Tělesné touhy nejsou samy o sobě zlé: jsou dány Bohem a jsou nezbytné pro pokračování lidského života. Bůh nám je nedal, aby nás provokoval, a pak nás nachytil při činu. Problém je, že naše padlá a hříšná přirozenost žádá uspokojení za cenu porušování Božích zákonů nebo nekontrolovaného vybočení. Jan se snaží přivést nás k poznání, že nemůžeme milovat Otce a přitom žít takovým způsobem. Tělo není zlé o nic víc než přirozený svět. Těto chyby se dopustili někteří prvotní křesťané a mnozí jiní je v tom následovali. Ale to, co staré pojetí nazývá „tělem“, porušenou přirozeností těla, se může stát tyranem nad tělem a znehodnotit je. Osoba hnaná svou žádostivostí k nezkrtným vášním není svobodná; je satanovým vězněm.

Vezměte si jako příklad alkoholika nebo člověka, závislého na drogách. Žádostivost, která je nyní nekontrolovatelná, má někde svůj počátek. Začala nějakým douškem navíc či pokusem s jednou nebo dvěma dávkami. Člověk, který je nyní spoután, rozhodně nechtěl ztroskotat, ale žádostivost zvítězila a nakonec ztratil nad sebou kontrolu. A tak je lidský život postupně ničen. Podobně ti, kteří odmítají Boží nařízení k dobrému daru sexu v celoživotním manželství, si představují, že se osvobodili. Nechtěli se dostat až tam, kde se smysluplné vztahy stávají nemožnými, kde rutina sexu nahradila skutečnou hloubku osobního odevzdání se a kde láska se jeví jako prázdná, směšná iluze. Vše vypadalo tak přirozeně, svobodně a krásně: ale touha se stala tygrem, který, když pohrdneme Božími zákony, nás začne trhat a nakonec nás zničí.

Musíme si uvědomit, že svět /a za ním satan/ nemůže dát, co slibuje. Jeho lákání je od základu podvodné. Všichni musíme být varováni před zklamáním a bídou, která čeká každou vzpouru proti Bohu. Je to jako pít slanou vodu. Neuhasitelná žízeň roste, aniž by byla utišena. Boží dítě tímto způsobem žít nemůže. Křesťan se musí naučit říkat pokušením světa „ne“.

Za druhé, Jan zmiňuje žádostivost očí /*co chtějí...oči*/. Zde nám Jan ukazuje hlavní spojení mezi „tělem“ a vnějším světem. Žil stejně jako my ve společnosti, kde zpuštění a násilí byly druhem zábavy. Pro svět je charakteristická žádostivost vidět věci jako předměty hříšných rozkoší. V naší společnosti s jejími rostoucími technologickými možnostmi dosahuje nyní tato chtivost alarmujících rozměrů, když pornografie zaplavuje domovy a životy mnohých dětí prostřednictvím rozšiřujícího se užívání videa. Takovým způsobem nemůže křesťan žít. Nemůže milovat Boha a svět zároveň. Ale to je jen jeden příklad. Jan jistě myslí i na chtivé oči, které říkají: „Vidím to, chci to, budu to

mít.“ Zde je hřích, z kterého kořistí a bohatnou reklamní media. A jako křesťané žijící v bohaté konzumní společnosti musíme neustále kontrolovat své vlastní reakce na chtivost, která je charakteristická pro svět a která tak často ovlivňuje naše postoje.

Za třetí Jan hovoří o pýše člověka /*na čem si v životě zakládá*/. Tento obrat obsahuje v jádru myšlenku o iluzorním původu světa s jeho soustředěním se na hmotný majetek, který ničí a vyprazdňuje slávu člověka. Musíme být radikální v sebekritice. Je pravda, že nám Bůh dává bohatě všech věcí, abychom je užívali, ale jsou to *jeho* dary a my je máme užívat jako správci, kteří jsou mu odpovědní za způsob, jak tyto zdroje využívají. Neodvažujme se jimi chlubit! A přece my křesťané jsme často zvláště slepi k této formě světáctví. Vztah k majetku, postavení, k našemu vlastnímu obrazu nebo snad k stejně smrtelné formě pýchy, která ničí pokoru – to vše jsou projevy okázalosti lidského života vzdáleného Bohu. V takové situaci lidé usilují o to, aby dělali dojem, aby byli za každou cenu „jedničkou“. Při rozhovoru nikdy nepromeškají příležitost učinit zmínku, kterou by se vyvýšili a své posluchače dostali na nižší stupeň žebříku. Takhle však křesťan žít nemůže. Tím se vyznačuje svět, ale svět nemůže uspokojit. Jeho lákadla však zklamou. Proto si musíme dávat pozor, kam nás vede naše každodenní chování. Když se setkáme s pokušením, často se ptáme: „Co je na tom špatného?“ Jako křesťané bychom se však měli ptát: „Je na tom něco dobrého?“ /viz také 1 K 6,12; 10,23/.

Jan pokračuje dál ve své argumentaci veršem 17a. Nejen že lákadla světa neuspokojují, ale nemohou ani vydržet. Všechny tyto žádosti se sytí svým vlastním naplněním, ale žádné není trvalé. Proč by tedy měli ti, kteří jsou dědici věčného světa, upínat svůj zájem a své ambice na něco tak prchavého a nespolehlivého? Musíme si uvědomit nestálost tohoto světa. Lidé, kteří žili tímto způsobem, se často ještě před smrtí přesvědčují o prázdnosti a neúčinnosti svých životů a jsou hluboce zneklidněni. Milionář, který žil jen pro peníze, si nic do hrobu nevezme. Šplhoun na společenském žebříku se nikdy nedostane dost vysoko. Lehkomyslná žena skončí jako opotřebovaná alkoholička. Prací posedlý se stane nadbytečným nebo musí předčasně do důchodu. Proč žít pro věci, které nevydrží? Pamatujme na „konečnou statistiku“: každý z nás zemře. Jan nás vyzývá, abychom udělali křesťanská rozhodnutí o způsobu, jak dnes žijeme. Milujeme-li svět, nemůžeme milovat Otce. Jsme-li spojenci tohoto světa, žijeme pro to, co je pomíjivé a budeme sdílet jeho zánik a poslední soud. Tyto volby jsou částí naší lidské odpovědnosti. Jan nám klade otázku, čí přátelé jsme: světa nebo Boží?

6. Co je na světě špatného?

2. Jasná alternativa

Kdo však činí vůli Boží, zůstává na věky /verš 17b/. Pro Jana činit Boží vůli znamená milovat Otce. Protiklad je zcela jasný. Svět láká a chytá do pastí mnoho lidí. Milují jej a jdou jeho cestami, především proto, že milují sebe a chtějí si v životě „užít“. Naproti tomu je zde Bůh, který je milujícím, nebeským Otcem, a s ním ti, kteří ukazují svou lásku k němu poslušností jeho vůle. Svět a ti, kteří pro něj žijí, pomínou. Otec a jeho poslušné děti budou žít na věky. Vše, co může satan nabídnout, jsou žádosti, které nebudou nikdy uspokojeny. Boží vůle je dokonalá a nikdy nebude zmařena. Stoupenci světa budou sdílet odsouzení a smrt tohoto systému. Boží děti budou mít věčný Boží život. Otázka pro každého z nás je, zda vedoucím principem našeho života je dělat a dostávat to, co se nám líbí, nebo plnit Boží vůli a jeho cíle. Takový je rozdíl mezi nebem a peklem.

Musíme si však pamatovat, že nikdo z nás se nedostane do nebe tím, že se snaží činit Boží vůli. Nejsme schopni milovat Boha ze svých sil tak, abychom byli hodni jeho přítomnosti. Janovo evangelium uvádí věc na pravou míru, když Ježíš sám prohlašuje: „Toto je skutek, který žádá Bůh: abyste věřili v toho, koho on poslal“ /J 6,29/. Jeho touhou je, aby nikdo nezahynul, ale aby všichni činili pokání a věřili dobré zprávě o spasení v Kristu. Bůh poslal svého Syna na náš svět, aby ukázal lásku, kterou má k nám. Syn přemohl tento svět svým dokonalým životem naplněným poslušností Boží vůle a tím, že náš hřích a naši vinu vzal na sebe, když nabídl svůj život jako smírnou oběť za naše hříchy. Nedejme se unášet příbojem světa k Božím soudu. Kdo tak činí, miluje svět. Rozumět správně Boží lásce k tomuto světu znamená vydat každou část svého života Ježíši Kristu jako Pánu. Jenom úplné vydání se jemu může dostatečně vyjádřit lásku, kterou mu dlužíme za vše, co pro nás učinil.

1. Janova 2,18–23

7. Realisticky o nepříteli

¹⁸*Dítka, nastala poslední hodina; a jak jste slyšeli, že přijde antikrist, tak se nyní vyskytlo mnoho antikristů; podle toho víme, že nastala poslední hodina.* ¹⁹*Vyšli z nás, ale nebyli z nás. Kdyby byli z nás, byli by s námi zůstali. Ale nezůstali s námi, aby vyšlo najevo, že nepatří všichni k nám, kdo jsou s námi.* ²⁰*Vy však máte zasvěcení od Svatého a znáte všechno.* ²¹*Nepsal jsem vám proto, že neznáte pravdu, ale protože ji znáte a víte, že žádná lež není z pravdy.* ²²*Kdo je lhář, ne-li ten, kdo popírá, že Ježíš je Kristus? To je ten antikrist, který popírá Otce i Syna.* ²³*Kdo popírá Syna, nemá ani Otce. Kdo vyznává Syna, má i Otce.* ²⁴*Ať ve vás tedy zůstává to, co jste slyšeli od počátku. Zůstane-li ve vás, co jste slyšeli od počátku, zůstanete i vy v Synu i Otci.*

Jan věděl, že bojuje za pravdu: a stejně i my. Získají-li falešní učitelé převahu, bude křesťanská církev brzo zbavena své moci. Nebude-li rozeznatelná od světa kolem ní, půjde církev i její pokřivené poselství cestou tohoto světa. Zahyne. Dnes tuto tragédii jasně vidíme v těch církvích, které v tomto století postupně opustily apoštolské evangelium a vyprázdnily své kostely. Pokud dnešní generace evangelikálních křesťanů nebude věrná ve víře, v životě a v předávání Boží pravdy nyní, kdy k tomu máme příležitost, pak možná už nebude žádná další generace evangelikálů.

Ale pro relativismus naší kultury jsme náchylní tato varování podceňovat. Všude kolem nás lidé říkají: „Nezáleží na tom, čemu věříte, jen když věříte upřímně.“ Říkají tím, že už nevěříme v pravdu. Nevěříme v nic objektivního, co by souhlasilo se skutečností /natož v někoho!/. Vše, co víme, je, že nic nevíme. A tak současná intelektuální tolerance dovoluje křesťanům věřit v Boha, trvají-li na tom, ale nemají tuto víru propagovat nebo očekávat, že se druzí připojí. Jejich víra je jen jeden druh zboží na pultech ideologického supermarketu, už trochu vyšlý z módy. Ale líbí-li se vám, kupte si jej. „Je-li to pro tebe pravda, v pořádku. Každý máme svou víru. Správné pravidlo, ne?“

Ale kdo by s klidnou myslí jednal takto v jiných oblastech života, kde otázka správného a špatného, pravdivého a falešného má daleko

dramatičtější následky? Myslete si, že jste se svou rodinou na výletě. Vaše malá dcera našla šťavnaté, lákavé, červené plody. Upřímně věří, že jsou dobré a že jí takové krásné věci nemohou uškodit. Souhlasil byste s tím, aby vaše dítě jednalo v tomto případě na základě upřímnosti své víry?

Je možné být upřímný, a přece být na omylu. I když můžeme předstírat, že žijeme ve světě bez absolutních hodnot, v praxi žádný z nás nemůže žít tímto způsobem. Náš svět i naše životy v něm jsou konečné. Existuje struktura skutečnosti a v duchovní, stejně tak jako v hmotné oblasti, to znamená, že některá přesvědčení jsou pravdivá a jiná falešná. Na příklad zákon přitažlivosti bude platit vždycky, ať už jsem snad jakkoli „upřímný“ ve svém sebeklamu, že jej mohu popírat nebo ignorovat. Apoštol se nás snaží poučit, jak můžeme rozeznat v praxi pravé od falešného.

Jan zdůrazňuje ve verši 17, že svět a jeho chtivost pomíná a mluví ve verši 18 o *poslední hodině*. Myslel tím Jan, že návrat Kristův je v dohledu? V kontextu o tom není žádný náznak. *Poslední hodina* odpovídá novozákonnému obratu „poslední dny“, čímž se myslí období mezi prvním a druhým příchodem Kristovým nebo přesněji mezi letnicemi a Kristovým návratem. Je to konečné období času, které jiní nazývají věkem evangelia nebo církve. Z Boží perspektivy existuje pouze jedna vrcholná událost, ke které dojde, a tou je návrat Krista jako Krále a Soudce. Celé toto mezidobí se vyznačuje nepřítelstvím ze strany světa, někdy proniknutí bludu do církve, někdy formou přímého pronásledování. Směrem ke konci, můžeme to nazvat koncem posledních dnů, nepřítelství těchto antikristovských sil zesílí v očekávání chvíle vyvrcholení, kdy se zjeví Kristus. Až do té doby křesťané mají být na stráž, mají rozpoznávat nepřítel a mařit jeho taktiku.

1. Jak rozpoznat antikristy

Verš 18 mluví jak o *antikristovi*, tak o *mnoha antikristech*. Jan je jediným biblickým autorem, který užívá tento výraz /viz také 2,22; 4,13 a 2 J 7/, i když Ježíš sám varoval své stoupence před „lžimesiáši“: „Neboť vyvstanou lžimesiášové a lžiproroci a budou předvádět veliká znamení a zázraky, že by svedli i vyvolené.“ /Mt 24,24/. Pavel také hovoří o „člověku nepravosti“, který se prohlásí za Boha /2 Te 2,3–4/ a ve kterém se soustředí antikristovské síly před Kristovým návratem. Vykladači se liší v tom, zda půjde o určitého jedinca, nebo vše pronikající ideologii. Z Nového zákona je jasné, že antikristovské síly

se projeví nesmiřitelným odporem ke Kristu a k jeho lidu v každé generaci.

Výraz *antichristos* obsahuje přinejmenším dvě základní myšlenky. Prvá se týká Kristova odpůrce, který si činí nárok na všechnu moc a schopnost Kristovu. Druhá vyjadřuje opozici vůči Kristu a jeho spravedlnosti a pravdě. Antikrist je tedy uchvatitel, který falešným předstíráním zaujímá pozici, na kterou nemá práva, a který tvrdě opouneje pravému majiteli této pozice, Kristu. Tento klam musí být odhalen a musíme mu čelit jak svou vírou, tak svým životem.

a. Víra /verše 22–23/

Kdo je lhář, ne-li ten kdo popírá že Ježíš je Kristus? To je ten antikrist, který popírá Otce i Syna. Opakování slova „popírá“ zesiluje toto prohlášení. Vše závisí na tom, čemu člověk věří o Ježíši Kristu. Když někdo nevěří, že Ježíš z Nazaréta byl a je Kristem, vlastním Božím Synem, poslaným Otcem, pak je doslova proti Kristu. Nemůže mít správný vztah k Bohu Otci, protože popírá základ, na kterém takové obecenství může jedinečně existovat. Je to důležitý test, který musí být aplikován na každé náboženské učení, jež nám je předkládáno.

Historicky vzato toto motivovalo křesťanskou církev k misii. Nevěříme, že všechny cesty vedou ke světlu. Věřoucné systémy, které popírají Kristovo božství, jsou antikristovské. Neznamená to, že v jejich učení nelze najít ani zrno pravdy ani že bychom měli znovu zavádět hrůzy křížáků! Znamená to, že milióny, které se chytily do sítě falešných náboženství a ideologií, uvázly ve lživých systémech a zoufale potřebují slyšet Boží pravdu.

Ale znamená to také, že církev musí být na stráž proti těm, kdo pronikají do jejích řad a přitom popírají buď plné lidství, nebo plné božství Kristovo. Nejpronikavější a nejbolestnější útoky přicházejí zevnitř. Co nedokázalo pronásledování Neronovo, podařilo se Cérinthovi. Popírání druhé osoby Trojice je popřením prvé. Jan činí dogmatická prohlášení a odděluje pravdu od lži. Nesmíme zamítat učení jako „planě intelektuální“ nebo „pouze intelektuální“ a dávat přednost citovým zkušenostem. „Falešné učení je lži – je opakem pravdy; a sebevíce údajných zbožných zkušeností nemůže pravdu nahradit.“¹ Howard Marshall podává tuto věc přesvědčivě a bystře, když píše: „Snižovat Ježíše na pouhého člověka nebo připouštět, že v něm nějaká božská moc sídlila jen dočasně, je útokem proti základům křesťanství.“²

Verš 23 by sotva mohl být ještě rozhodněji. Nemůžete mít Boha, nevěříte-li v Ježíše. Kristus sám řekl: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne“ /J 14,6/. Kdo zamítne tuto cestu, jinou nemá. Víra v jednoho Boha není ještě spasitelnou vírou. Bůh Bible je Trojice. Je jen jeden pravý Bůh a ten je Otcem našeho Pána Ježíše Krista. Bez tohoto Syna nemůžeme poznat Otce. Ti, kteří ho popírají, mohou užívat slova „Bůh“, ale nemohou ho znát.

b. Život /verš 19/

Antikristové se nakonec oddělují od těch, kteří zastávají pravověrné křesťanské učení, ale jsou krajně nebezpeční právě proto, že pocházejí z církve a že často dlouho trvá, než se ukáží v plném světle. Musíme přitom myslet na současné sekty a extrémní skupiny, které způsobily křesťanské věci velké škody. Jan ukazuje, že jejich konečné odpadnutí dokazuje, že nejsou jen popletenými, nepoučenými křesťany. Svým chováním potvrzují, že jejich víra je blud. To ovšem neznamená, že každý, kdo opustí církev, je antikristem. Když se však nějaká skupina oddělí jako elita, která si osobuje hlubší porozumění či zkušenost než ostatní věřící, pak pozor! Nebude trvat dlouho a nevyvážené učení zavede své přívržence do neskrývaného bludu. Jsou-li ústřední pravdy víry popírány, mizí chuť ke křesťanskému obecenství.

2. Jak čelit antikristům

Pouhé rozpoznání bludu nestačí. Musíme mu čelit pevným postojem a životem podle pravdy – nejen dávat pravdě intelektuální hodnotu, ale přijímat ji a uskutečňovat ji každým tepem našich životů. O Janu Bunyanovi, autoru *Cesty poutníka*, se říkalo, že v jeho žilách proudil „biblin“: kdybyste ho řízli, Bible by prý prýštila z jeho tepny. Takový stupeň odevzdání se Boží pravdě umožňuje jeho lidu, aby co nejúčinněji porážel antikrista. Janova důrazná slova ve verši 20 „Vy však...“ jsou prvá v řadě protiútoků, které následují /2,27 „Ale...vy“; 3,2 „Víme však“; 3,5 „A víte“/. Svět se svým podvodným lákáním a falešným učitelé se svým podvodným učením a životním stylem mohou snadno svést Boží děti a zabránit jim, aby žily Boží pravdu, ale... Verše 19 a 21 nám ukazují, jak vzdorovat tomuto nebezpečí a zdolávat je ve víře a v životě.

a. Víra /verše 20–21/

Vy však máte zasvěcení. To slovo je *chrisma*. *Christos* /Kristus/ je pomazaný, který dal *chrisma* každému, kdo v něho věří. To nás

všechny činí *christoi*, pomazanými neboli křesťany. Jak Pavel připomíná v Ef 4,7–8: „Každému z nás byla dána milost podle míry obdarování Kristova. Proto je řečeno /a zde Pavel cituje z Ž 68,18/: „Vystoupil vzhůru, zajal nepřátele, dal dary lidem.“ Univerzálním darem nanebevstoupivšího Krista je Duch svatý, jehož velkým úkolem je uvádět všechny Boží děti do Boží pravdy /J 16,13/ prostřednictvím apoštolského svědectví. Každý křesťan zná pravdu – bez ní by nemohl být křesťanem. Ale skutečnost, že každý ji zná, je pouze darem Boží milosti v osobě a díle Ducha svatého. Podle Jana i nezkušený křesťan začátečník zná z pravdy dost, aby ji mohl rozlišit od lži. Proto verš 31 zdůrazňuje, že se máme držet toho, co již známe, a nemáme to zaměňovat za nějakou novou nejistou teorii nebo učení, které popírá podstatné věci víry. I když nás přepadnou pochybnosti, není vhodné vzdávat se toho, co známe, protože jsou věci, které neznáme. Odpověď na pochybnosti netkví ani tak ve víře, jako v pravdě. Víra může být jen subjektivním projevem, zatímco pravda je objektivní realitou mimo nás. Byli bychom pošelci, kdybychom jí nevěřili! Tím zpochybníme své pochybnosti a ne Boží pravdu.

b. Život /verš 19/

Musíme setrvat v obecenství se stejně smýšlejícími křesťany. Potřebujeme jeden druhého, ne proto abychom pozvedávali svou ochabující morálku, ale abychom se vzájemně povzbuzovali v nejdůležitějších věcech. Náležíme-li Kristu, náležíme k jeho lidu a známkou této sounáležitosti je zůstávání. Když se nedaří, když se zdá, že tráva je u souseda zelenější, když nám spoluvěřící nerozumí, když poslední novoty v učení či zkušenosti jiných vypadají přitažlivě a osvobodivě, pak potřebujeme Boží lid. Ať jakkoli nedokonalí a různí, patříme k sobě, protože patříme jemu. A nakonec svou lásku dokazujeme svou věností.

Žijeme v nebezpečné době. Mnoho nepřátelských sil je v akci. Záleží na tom, v co věříme, a důležité je také obecenství s jinými křesťany. Musíme být realističtí v pohledu na nepřátele, ale důvěřiví, pokud jde o našeho Spasitele. Dejme apoštolu Petrovi poslední slovo na toto téma: „Buďte strážliví! Buďte bdělí! Váš protivník, ďábel, obchází jako lev řvoucí a hledá, koho by pohltil. Vzepřete se mu, zakotvení ve víře, a pamatujte, že vaši bratři všude na světě procházejí tímž utrpením jako vy“ /1 Pt 5,8–9/.

¹Clark str. 79

²Marshall, str. 159

Watts oprávněně zpíval „lidé milosti našli slávu, jež začíná už zde“². Věčný život začíná zde a nyní, když Duch svatý přijde, aby přebýval ve znovuzrozeném křesťanu a vstúpil Boží život v duši člověka. Můžeme Boha znát, nejen o něm vědět. Vytváří se osobní vztah s ním skrze víru, která nás spojuje s Bohem nyní a navždy. Budoucí dědictví je již částečně naším vlastnictvím. Ale to, že zůstáváme v Bohu, prohlubování našeho poznání a lásky k němu, a to že se stane užitečnými křesťany je zajištěno tím, že jeho pravda má první místo v našich životech. Nikdy nevyrosteme tak, že bychom už nepotřebovali denní dávku jeho Slova, stejně jako stále potřebujeme denní chléb. Ale jídlo není pro většinu z nás cílem; je prostředkem k účelnému životu během dne a k práci, kterou máme vykonat. Způsob přípravy, vůně, vzhled a podávání nejsou tak důležité jako to, že jíme a zažíváme, co potřebujeme.

2. Ať vás vyučuje Boží zasvěcení /verš 26 a 27/

Máme zde opět kontrast mezi falešným a pravým, mezi podvrženým a skutečným. Falešní učitelé se snažili křesťany svést, ovládnout je a zařadit je do své kliky. Takový druh velikášství je příčinou mnoha rozdělení způsobených falešným učením. Řecké slovo pro *matou* je ze slovesa *planaó*, což znamená „způsobovat bloudění“; z něj je odvozeno mezinárodní slovo „planeta“. Řekové rozlišovali planety /oběžnice/, u kterých pozorovali pohyb, od hvězd, které zůstávaly bez pohybu. Rozšiřující se sekty a kultury dvacátého století často získávaly půdu klamáním a sváděním nejistých křesťanů svými přehnanými nároky a vtípnými teoriemi. Lékařstvím není jen Pravda jako absolutní, vnější hodnota. Je jím také vnitřní zkušenost s touto Pravdou.

V tom jsme závislí na Božím zasvěcení /verš 27/. *Zasvěcení*, doslova *pomazání* /viz kralický překlad/, přijímali král nebo kněz ve Starém zákoně jako symbol Boží milosti na ně seslané k vystrojení pro jejich úkol nebo službu. Podle Jana novozákonní křesťané byli vystrojováni toutéž milostí k tomu, aby žili v pravdě skrze Duch svatého, jehož Bůh vylil na každého vykoupeného člověka. Byli jsme závislí na Duchu zpočátku, abychom porozuměli evangeliu, a práce Ducha pokračuje a vzrůstající měrou prosazuje Boží pravdu v našich životech. „Obranou proti falešným myšlenkám v křesťanské víře je pevné zakotvení v základech křesťanské víry, které byly dány apoštolským svědectvím a Duch svatý je utvrzuje v našich srdcích svým posvěcením.“³

Na tomto pozadí máme rozumět Janovu prohlášení *nepotřebujete, aby vás někdo učil* /verš 27/. Kdyby myslel, že se nepotřebujeme učit,

sotva by byl psal tento dopis! Již dříve jim řekl /verš 21/, že píše lidem, kteří znají pravdu, ale že se potřebují stále učit. Co zde míní, je: protože Duch svatý je nebeský učitel daný každému věřícímu, neexistuje žádná dodatečná tajná „znanost“, do které by je musel uvádět gnostický sektář. Duch svatý je autorem apoštolského svědectví /našeho Nového zákona/, která je jeho velkou učebnicí. Máš-li Boží slovo v ruce a Božího ducha ve svém srdci, máš vše, co potřebuješ, abys porozuměl pravdě a rostl v Kristu. Nedej se strhnout nepřestávající touhou po novotách. *Jak vás vyučil, tak zůstávejte v něm*. Duch dává pravdě život a svěžest. Oživuje a obnovuje naše duchovní zkušenosti, protože nás učí tomu, co potřebujeme znát, a umožňuje nám odpovídat poslušnou vírou. Hlavním jeho úkolem je učinit nám Ježíše živého a drahého /J 16,14/ a pomoci nám zůstat v něm.

3. Ať je Váš život zakořeněn v Kristu (verše 28 a 29)

Vidíme, že tajemstvím křesťanské stálosti je zůstat v Kristu, a v naší mysli se najednou vynořuje Ježíšovo podobenství o kmeni a ratolesti z 15. kapitoly Janova evangelia. Mezi kmenem a ratolestí je organická jednota a ta umožňuje ratolesti, aby byla plodná. A právě tak je to s křesťanem. „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese hojné ovoce: neboť beze mne nemůžete činit nic“ /J 15,5/. To je jediný způsob, jak setrvat na křesťanské cestě a plnit Boží záměry pro užitečný život. Pomýjli-li tento svět /verš 17/ a nastává-li poslední hodina /verš 18/, pak my bychom měli mít jasnější vidění budoucnosti než ostatní lidé. Pán Ježíš přijde, setkáme se s ním buď radostně, nebo v hanbě, v očekávání, nebo v zahanbení. Jan velice touží, aby jeho milované děti šly budoucnosti vstříc s důvěrou; slovo důvěra znamená svobodu řeči a radostný přístup. V originále je slovní hříčka. Boží dítka mají mít důvěru /*paréssia*/ v jeho příchodu /*parousia*/. A to může být jedině tehdy, když nyní zůstáváme v něm; jde o zaručený výsledek tohoto každodenního životního stylu. Náš dnešní postoj k jeho příchodu dává určitou představu, zda jsme připraveni se s ním setkat.

Vede nás to k verši 29, kde Jan vyzdvihuje současný výsledek pravého zůstávání v Kristu. Jsem-li v Kristu jako je ratolest v kmeni, pak Kristův život musí ve mně proudit a plodit charakteristické ovoce Kristovy podoby či svatosti. Být spravedlivým znamená být jako Kristus. Když Pavel v Ga 5,22–23 vypočítává ovoce Ducha, vykresluje obraz Krista. *On je spravedlivý*; víme, že tomu tak je. Logickým důsledkem toho, že on zůstává ve mně, je život, který bude stále více charakterizován činy spravedlnosti. A činy spravedlnosti jsou důka-

8. Zachovávat křesťanský směr

zem vztahu. Jsou největším důkazem skutečného vztahu. *Každý, kdo činí spravedlnost, je z něho zrozen.* Znalost faktu uvedeného na počátku verše vede k poznání logického důsledku v druhé části verše. A aby podtrhl vše, co dosud řekl, Jan nám připomene, že podstatou křesťanovy zkušenosti je být *zrozen z něho*. Z koho, z Otce nebo ze Syna? Nikde jinde v Písmu není o křesťanech mluveno jako o synech Kristových; jsme bratry, ne syny /Žd 2,11/. Ale spravedlnost, kterou známe, o níž hovoří prvá část tohoto verše, musí být tou spravedlností, kterou jsme viděli v pozemském Ježíšově životě. Zájmeno se tedy musí vztahovat na Krista. Ale není právě toto charakteristické pro Janovu teologii? Nikdy neuvažuje o Bohu ve vztahu k lidským bytostem, aniž by myslel na Krista. A nikdy nemyslí na Kristovo lidství, aniž by myslel také na jeho božství. To dvojí se vždy plně snoubí, protože je poznáním, které tvoří jádro víry. Protože tak jako Syn vždy činil Otcovu vůli, známkou našeho nového života je, že se chceme líbit Otcovi. Iniciativa je zcela Kristova, ale na nás je, zda budeme její nevyčerpatelné zdroje využívat každý den. Zůstáváme-li v něm, můžeme mít naprostou důvěru, že z Boží milosti zůstaneme na správné cestě až do konce.

¹ „O Jesus I have promised“ od Johna E. Bode /1816–74/

² „Come, ye that love the Lord“ od Isaaca Wattse /1674–1748/

³ Marshall, str. 164

1. Janova 3,1–6 9. Život v Boží rodině

¹*Hledte, jak velikou lásku nám Otec daroval: byli jsme nazváni dětmi Božími, a jsme jimi. Proto jsme světu cizí, že nepoznal Boha.* ²*Milovaní, nyní jsme děti Boží; a ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobni, protože ho spatříme takového, jaký jest.* ³*Každý, kdo má tuto naději v něho, usiluje být čistý, tak jako on je čistý.* ⁴*Každý, kdo se dopouští hříchu, jedná i proti zákonu Božímu, neboť hřích je porušením zákona.* ⁵*A víte, že Syn Boží se zjevil, aby hříchy sňal, a v něm žádný hřích není.* ⁶*Kdo v Synu zůstává, nehřeší; kdo hřeší, ten ho neviděl ani nepoznal.*

Velkou Boží prozíravostí je, že si nemůžeme vybírat své rodiče. Dlužíme jim tak mnoho v každém ohledu a býváme v pokušení přát si, aby věci byly jinak – nos trochu menší, povaha o něco mírnější, postava poněkud štíhlejší. Ale podstatné je, že se nemůžeme jejich podobě vyhnout. Podoba je důkaz příbuznosti. A je dobré současně si, podobně jako král David, uvědomit, i při naší genetické dědičnosti, všepřesahující Boží suverenitu. V jednom ze svých velkých žalmů chval vyznává Bohu „Tys to byl, kdo utvořil má ledví, v životě mé matky jsi mě utkal... všechno bylo zapsáno v tvé knize: dny tak, jak se utvářely, dřív než jediný z nich nastal“ /Ž 139,13–16/.

Co je pro nás samozřejmé ve věci tělesného původu, Jan nyní aplikuje na náš duchovní vztah k našemu nebeskému Otcovi. Říkáme-li, že jsme Božími dětmi /z něho zrozeni 2,29/, máme to prokazovat svou zbožností. Poučme se u Jana, co to v praxi znamená.

1. Vztah lásky k Otcovi /verše 1–2/

Jan opět oslovuje své čtenáře jako „milované“ /agapétoi, verš 2/, jako ty, které miluje stejnou kvalitou lásky, jako Bůh miluje jeho. Je to zde velmi vhodný výraz, protože máme být znovu uvedeni do této božské lásky a do všeho, co již učinila pro Boží lid a skrze něj. Jan chce, abychom pochopili, že Boží láska, *agapé*, je zcela jiná než všechny ostatní druhy lásky. Překlad AV „pohledte, jaký druh lásky nám udělil Otec“ se víc blíží smyslu toho, co zde Jan cítil, než překlad NIV. Na začátku verše je imperativ v aoristu: *Pohled! Viz! Význam*

této výzvy je v tom, že si máme dopřát čas přemýšlet o této lásce a dovolit, aby vstoupila až do hlubin našeho bytí. Mělo by nám to vyrazit dech, ohromit a udivit tak, že bychom žasli: „Jaký druh lásky to je?“ Slovo, které zde Jan užívá */potapos/*, původně mělo význam „z které krajiny?“ Je to slovo vyjadřující překvapení při setkání s něčím cizím, něčím, na co nejsme zvyklí. Učedníci uijí tohoto slova u Mt 8,27, když užasli nad Ježíšovou mocí při utišení bouře na Galilejském jezeře, zvolají: „Kdo to jen je, že ho poslouchají větry i moře?“ Jde zde o zcela jinou kategorii, než je vše, s čím jsme se setkali dříve. A stejně tak i Boží láska k nám.

Jeho láska přebírá všechnu iniciativu v touze učinit nás svými dětmi: láska, která štědře a svobodně dává těm, kteří si to naprosto nezaslouží. Když uvažujeme o svých hříších a vzpouře na pozadí nepřístupného Božího světla, jeho naprosté svatosti, začínáme prožívat něco z Janova údivu, že se Bůh vůbec trápí s lidmi jako jsme my. Ale Boží láska se těší z toho, když může vzbouřence měnit na děti, které patří do rodiny. Nejen že nám dává své jméno */jsme nazváni dětmi Božími/*, verš 1/, ale také nám dává svůj status */nyní jsme děti Boží/*, verš 2/. Není to zbožné přání, ani právní fikce, ale věčná skutečnost.

Abychom rozuměli tomuto pojetí adopce, musíme si uvědomit, že volba leží výhradně na Otci a byla motivována pouze povahou jeho lásky. Adopce je právní věc, při které někdo přijímá do rodiny dítě, jež není jeho a jež nemá v té rodině žádná práva, aby tomuto dítěti dal všechna práva svých vlastních dětí. V římském právu, stejně jako v našem, byla adoptovanému dítěti dána všechna práva a výsady pokrevních dětí. Co může lidi motivovat k adopci, byť s ní byly spojeny značné finanční náklady? Snad něco přitažlivého na samotném dítěti nebo přátelství s jeho rodiči, kteří zemřeli. Ale základní motivací bude lítost, soucit, láska. A tak je to i s Bohem, který „poslal svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného zákonu, aby vykoupil ty, kteří jsou zákonu podrobeni, tak abychom byli přijati za syny“ */Ga 4,4–5/*. V nás nebylo nic přitažlivého, nic, co by si zasloužilo, aby se k nám láska sklonila, ale Bůh nás zamiloval, protože je láska. Tak tomu bylo vždy. Již ve Starém zákoně to byl týž princip, podle kterého Bůh jednal s Izraelem, když na ně shlédl: „Nikoli proto, že byste byli početnější než kterýkoli jiný lid, přilnul k vám Hospodin a vyvolil vás... Ale protože vás Hospodin miluje...“ */Dt 7,7–8/*. Každý křesťan ví, že je to ten druh lásky, která mu vyšla vstříc v Ježíši Kristu, vyvedla ho z hříchu a převedla do Boží rodiny. Můžeme vyjádřit svůj úžas

a vděčnost výrazněji než učinil Samuel Crossman před třemi sty léty? Napsal:

Zpívám o lásce neznámé
pro kterou drahý Spasitel
si zamiloval také mne,
ač bez lásky jsem světem šel.
Kdo já jsem byl, že pro mne Pán
odsouzen byl a křižován?¹

Domnívám se, že pro nás lidi je velice těžké přijmout tuto lásku, protože je bezvýhradná a neomezená. Mnozí z křesťanů, se kterými jsem se setkal, nikdy nepoznali v jiném společenství podobnou lásku. V dětství poznali, že uznání a lásku svých rodičů si musejí zasloužit tím, že se přizpůsobí jejich diktátu a nezklamou jejich očekávání. A protože se jim nikdy nezdařilo být dost dobrými a dosáhnout maxima, nikdy si nebyli jisti, zda jsou přijímáni. Vzpomínám si na jednoho svého studenta, který telefonoval svému otci, aby mu sdělil, že udělal úspěšně zkoušku. A otcova odpověď? „Dobrá, můžeme být i nadále přáteli.“ Takové postoje zanechávají v našich myslích a citech v době dospívání trvalé stopy a je pro nás snadné přenášet tyto zkušenosti do našeho vztahu k Bohu.

Je mnoho křesťanů, kteří nemohou plně přijmout tuto štědrú Boží lásku osobně. Opět a opět se snaží být dost dobrými s úmyslem přimět Boha, aby je miloval, namísto aby přijali fakt, že je již miluje. Angažují se v nekonečném šlapacím kole křesťanské aktivity ve snaze přesvědčit sebe i druhé, že jsou dost dobří, aby před Bohem obstáli. Myslí si, že když vyvinou dostatečné úsilí, musí jim Bůh požehnat.

Přitom převracíme Boží milost v náboženství skutků, a co mělo být potěšením, stává se zprvu povinností a pak otročinou. Boží milost není podmíněna tím, zda jsme dostali tento týden za svůj křesťanský život jedničku. Bůh rozdává lásku štědře všem svým dětem. Neznamená to, že nás kazí tím, že by dával víc, než je nám zdrávo, nebo že je mu jedno, jak mu sloužíme, a že nedbá na naše selhání a slabosti. Miluje nás příliš, než aby nás nechal vláčet se s nimi! Ale je Otcem lásky, dokonalým v porozumění a soucitu, přesně se přizpůsobujícím osobním a zvláštním potřebám dítěte.

Zvolil-li nás za své děti, pak nás přivede domů do nebe. *Ještě nevyšlo najevo, co budeme! Víme však, ... že mu podobní budeme* */verš 2/*. To je proces, do kterého jsou zapojeny všechny jeho děti. Činí nás podobnější milovanému Synu a nemusíme brát věci do svých rukou,

jako bychom si mohli jeho lásku zasloužit. Jeho láska je zde. Je pouhou milostí. Bůh zakládá tento vztah a žít v něm znamená růst v podobu rodiny.

Musíme se čas od času zastavit ve svém pilném křesťanském životě a poctivě hodnotit, nakolik je naše aktivita vyjádřením lásky k Pánu, který nás miluje, a do jaké míry jsme do ní hnáni touhou se ukázat /což je známkou základní nejistoty/ nebo tlakem skupiny /která to vyžaduje, máme-li v ní obstát/. Často si musíme připomínat, že to, co má největší význam, je naše obecenství lásky s Otcem, a že to, co jsme, je daleko důležitější než to, co děláme. Jistota přichází skrze poznání, že naše identita Bohem draze milovaných dětí nezávisí na naší aktivitě, ale na jeho milosti, která nás vyvolila. Naš milující Otec chce, aby každé z jeho dětí dosáhlo plného a jedinečného potenciálu: bylo jako Ježíš.

Tato důvěra bude mít dva praktické důsledky, které Jan v těchto verších zmiňuje. Pomůže nám vyrovnat se jak s těmi detaily naší víry, které ještě nemůžeme znát, tak s nepřátelstvím tohoto světa. Jsou aspekty Boží pravdy, které ještě nebyly zjeveny, a není naším úkolem pokoušet se odhalovat je svou představivostí. „Skruté věci patří Hospodinu, našemu Bohu, zjevné však patří navěky nám a našim synům“ /Dt 29,29/. Neznáme všechny podrobnosti o tom, jak vypadá nebe, a ani je nepotřebujeme znát. Nevíme, jak dojde ke vzkříšení těla a jaké vzkříšené tělo bude. To vše se ukáže, až Kristus přijde, *až se zjeví* /verš 2/. Víme však, že přijde a že ho budeme vidět takového, jaký je: a v tom okamžiku, toutéž milostí, kterou nás učinil svými dětmi, staneme se podobnými jemu. A v tomto okamžiku proces, který začal, když jsme uvěřili v Krista, se uzavře a Boží obraz v jeho dětech se plně obnoví.

Tato jistota je velice důležitou složkou našeho života v Kristu v nepřátelském světě, protože jeho pronásledování by mělo ještě upevňovat pocit naší jistoty. *Proto jsme světu cizí, že nepoznal Boha* /verš 1n./ V jistém smyslu nás však svět zná. Ví, že jsme zde, stejně jako znal Krista v době jeho pozemské služby. Neví však, že křesťané jsou Božími dětmi. Nemá představu o vztahu lásky, který existuje v každodenním obecenství mezi Pánem a jeho lidem. Takové pojetí je odmítáno jako falešná představa. Ale nečekejme od světa, že by to chtěl poznat.

Při pohledu na Kristovu činnost vidíme, že byly chvíle, kdy byl nesmírně populární, kdy zástupy doslova visely na jeho rtech. Následovaly ho, protože čekaly nějaký prospěch; nakonec ho kromě hrstky všichni opustili. I když v jedné chvíli se zdálo, že mu rozumějí, „Ježíš

jim ... nesvěřoval, kdo je, poněvadž všechny lidi znal“ /J 2,24/. Během své činnosti v Jeruzalémě říká zástupům: „Znáte mě a víte také, odkud jsem. A přece jsem nepřišel sám od sebe, ale poslal mě ten, který je pravdivý; toho vy neznáte“ /J 7,28/. Svět nevěřících může mít o nebeském Otci a jeho drahých dětech jen falešné domněnky a představy. Nebuďme překvapeni, když sdělovací media přezírají biblické poselství jako zastaralé, neoriginální, nudné. My musíme využít všechny příležitosti, abychom učinili Krista známým všemi dostupnými prostředky, ale nečekejme, že to bude v nejsledovanějším vysílacím čase nebo na prvé straně novin. *Svět ... nepoznal Boha*.

Pamatujme, že tento svět je konečný. Dějiny se blíží k vrcholu, kdy se zjeví Ježíš. Tato budoucí skutečnost je jak velkou nadějí, tak velkou pobídkou. Princ z Walesu, dědic trůnu, žije již ve světle toho, čím bude jednoho dne. Ještě nemá plné dědictví, ale celý jeho život je tímto dědictvím ovlivněn. Jednoho dne budeme jako Ježíš, budeme proměněni v jeho podobu. Zatím se radujeme z výsad milosti jako jeho adoptované děti. Víme, že v ten den se nebudeme muset bát ničeho a nebudeme muset nic skrývat /2,28/. Znalost budoucnosti dává důvěru. Křesťan však nepodlehne sebeuspokojení. Musíme učinit v jeho síle vše, co jen nyní lze, abychom žili podle toho, co jsme a čím budeme. To nás přivádí k další Janově myšlence.

2. Odpovědnost za Otcovu důvěru /verš 3/

Jan se vrací k tématu, které nastínil v druhé kapitole verš 29. Nový vztah vytvořený Boží láskou skrze znovuzrození se prokazuje spravedlivým životem. Přesvědčení, že jsme Božími dětmi, vede k praktickému programu, jímž se buduje osobní svatost. Je-li naše očekávání budoucnosti soustředěno na Krista, chceme mu být podobni již nyní. Je-li nebe cílem, musíme jít cestou, která k nebi vede. Všimněme si, jak rázně Jan vylučuje jakoukoli výjimku. To se týká každého křesťana /každý/. Přítomný čas *usiluje být čistý* je zvolen záměrně a ukazuje neustálý proces, který se odehrává v této chvíli. „Kdo se zastaví v očistování sebe sama, vyhnal tuto naději za svého srdce.“² Tento přítomný čas střeží také před nebezpečím perfekcionismu, který by chtěl tvrdit, že můžeme dosáhnout na tomto světě stadia, kdy už není potřeba dál růst ve svatosti.

Přiřazením svatosti k naději se Jan snaží posílit naši motivaci žít jinak. „Naděje neustále prýští v lidských prsou,“ říká básník a lidský život je skutečně poháněn a formován především nadějí, jež se upírá do budoucna. Materiální zaměření na majetek a postavení může hnát člověka k tomu, aby všechna svá obdarování, čas i sílu vynaložil

k dosažení úspěchu. Vzpomeňme si na zaujetí atleta světové třídy, na stupeň jeho sebeoběti, na výdej sil – a to vše jen proto, aby dosáhl prchavé slávy a snad i štěstí /viz 1 K 9,24–27/. Takového cíle nelze dosáhnout snadno, a také je nemožné udržet jej. Křesťanova naděje však je jistá a nepomíjející, „dědictví nehynoucí, neposkvrněné a nevanoucí je připraveno pro vás v nebesích“ /1 Pt 1,4/. Neměla by tomu být úměrná naše motivace? Máme odpovědnost očist'ovat se. To je druhá strana mince Boží bohaté lásky a bezplatné milosti, o které jsme uvažovali. Vztahovat na sebe naději nebeské slávy a nedbat ve svém životě na hříchy, ať způsobený neposlušností nebo zanedbáváním pravdy, znamená chodit ve tmě.

Jak tedy splníme svou odpovědnost? Jan nás vede k Pánu Ježíši. Ježíš se nepotřeboval očist'ovat, protože on je čistý. Je to jeho vrozená vlastnost. On však prokázal tuto čistotu v tomtéž nepřátelském světě, ve kterém mají jeho děti rozvíjet svou čistotu. On činil vždycky Otcovu vůli, i když věděl, že půjde často a až do konce cestou utrpení. Boží zákon byl vepsán do jeho srdce a tomuto zákonu zůstal člověk Ježíš vždycky věrný a oddaný. A pro tento zákon zůstal věrný lásce k svému Otci a ke světu. Proto vzal na sebe podobu služebníka a pokořil se až ke smrti na kříži. Když on „naučil se poslušnosti z utrpení“ /Žd 5,8/, neměla by být i při nás podobná každodenní, ukázněná poslušnost? Jen Bůh Duch svatý nás může učinit svatými, a to je Boží vůle /1 Te 4,3/. Ale naše spolupráce je nezbytná a spočívá v odevzdání našich životů našemu Pánu a v naší pohotovosti odpovídat mu láskyplnou poslušností na každém kroku života.

3. Otcův obraz ve způsobu našeho života /verše 4 – 6/

Jan se zde opět vrací k tvrzení, že žít jako Boží děti znamená skoncovat s hříchem. Tyto verše jsou naprosto jednoznačné. Pokaždé když hřešíme, porušujeme Boží zákon, který je obrazem jeho dokonalého charakteru a vůle. Každá odchylka od Božích pokynů je nezákonným činem, jenž ukazuje postoj našeho srdce k Bohu. Poškozuje náš život stejně, jako jediný kámen vymrštěný z vozovky může rozbít čelní sklo auta a donutit řidiče, aby rychle zastavil. Mysleme chvíli na obdobu s lidským zákonem, který může, ale také nemusí, zrcadlit zákon Boží. Někdy člověk takový zákon porušuje docela vědomě a s rozmyslem, jak tomu bývá v případě krádeže nebo podvodu. V jiných případech může být zákon porušen neúmyslně, když např. řidič z neznalosti jede cestou, která je pouze jednosměrná. V každém případě však došlo k přestupku; hříchy je nezákonnost. Falešní učitelé patrně tvrdili, že žijí na superduchovní úrovni a jsou povzneseni nad jakékoli zákony

a pravidla, takže vlastně bylo docela dobře možné „poznávat“ Boha, aniž by se přitom dodržovala přikázání. Janovi jde o víc než jen o to, že hříchy je přestoupením toho nebo onoho zákona; ukazuje, že jde o poměr k Bohu a zde se provinil každý hříšník.

V prvním Ježíšově příchodu vidí Jan Boží lékařství na problém lidského hříchu /verš 5/ tím, že snímá naše hříchy. Apoštolu Janovi to poprvé ukázal Jan Křtitel, který prohlásil Krista za Božího Beránka /J 1,29/. Ježíš učil tutéž pravdu, když prohlásil, že je Dobrým pastýřem, který položí život za ovce /J 10,15/. Beránek se mohl stát obětí za hříchy pouze smrtí a musel být bez vady, aby byl Bohu přijatelný. Jan nám podobně připomíná bezhříšnou Kristovu dokonalost a vidí ji jako nezbytný předpoklad jeho smírné smrti. Jen ten, kdo sám byl bez hříchu, mohl odčinit hříchy jiných. A zde máme rozdíl mezi Kristem, Božím Beránkem, a všemi jinými oběťmi, přinášenými v Izraeli po staletí. Těla obětí musela být bez vady, když se stávala zástupci za hříšníka, ale žádná oběť zvířete nemohla samozřejmě přinést na oltář mravní dokonalost. Slávou Kristovou je, že přinesl bezhříšnou lidskou vůli a nabídl ji na místě naší vzbuřené hříšné vůle, když jeho krev tekla za naše hříchy na Golgotě. Proto je kříž jádrem křesťanského poselství. Je Boží odpovědí na nejhlubší lidskou nouzi. Bůh touží vrátit muže a ženy zpět do své rodiny, ale hříchy se nedá sloučit se synovstvím. A tak Bůh přichází v osobě Ježíše, Syna, aby dodržel svůj morální zákon a aby skrze jeho život a nakonec za cenu tohoto života snal naše hříchy a učinil odpuštění skutečností.

Ve světle tohoto kříže se vynořuje důležitá otázka: „Byly mé hříchy snaty?“ Verš 6 nám říká, že odpověď dává naše současná zkušenost. Zůstávám v hříchu, nebo je můj život výrazně jiný? „Podívej se na svůj životní styl,“ je Janovo poselství. Při pohledu zpět můžeme vidět klíčové momenty: odpověď na výzvu v evangelizačním shromáždění, podpis na kartě odevzdání se či události, jako je pokřtení nebo přijetí za člena sboru. Všechny mají své místo na naší duchovní cestě. Nicméně Jan se neptá na tyto věci; jednoduše říká: „Zůstáváš ve hříchu?“ Člověk, který hřeší, ještě neviděl a nepoznal Krista osobním způsobem, popsáním ve verši 6 slovy „zůstává v Synu“. Jestliže Ježíš byl bez hříchu a přišel na tento svět výslovně proto, aby nás hříchy zbavil, jak by člověk, který skutečně žije v Kristu, mohl v hříchu zůstat?

Je důležité pamatovat si, že Jan nikde neříká, že opravdový křesťan nikdy nehřeší. Již dříve nás před tímto omylem varoval /1,8 a 10/ a připomněl nám prostředky, které Bůh dává pro naše očistění a obnovu /1,9; 2,1/. I když křesťané selhávají a klesají, může jim být od-

9. Život v Boží rodině

puštěno. Nezapomeňme však, že takové odpuštění jde na účet krve Syna Božího. Milost je zdarma, ale není laciná. Známkou pravé vděčnosti je, že nezůstáváme v hříchu.

Profesor F. F. Bruce má pro tuto věc dobrou ilustraci. Když přijde chlapec do nové školy, může nevědomky udělat něco, co se nesrovnává s tradicí té školy či jejím dobrým jménem. Řekne se mu: „To se zde nedělá!“ Formalista by mohl odpovědět: „Zřejmě se to dělá: ten chlapec to právě udělal“ – ale úmyslně by pomínil smysl napomenutí. Smysl napomenutí je, že takové chování se v této škole netrpí a že o každém, kdo se takto chová, se předpokládá, že do té školy nepatří. Mohou být ojedinělé výjimky, ale takové je všeobecné pravidlo, které bylo ověřeno zkušeností.³

Závěr je jasný. Obecenství s bezhříšným Spasitelem a zůstávání v hříchu se vzájemně vylučují. Není možný kompromis. A logický závěr je, že bychom se museli bát dne, kdy spatříme Krista, jestliže bychom brali hřích na lehkou váhu.

¹ „My song is love unknown“ od Samuela Crossmana /1624–83/

² Lenski, str. 453

³ Bruce, str. 90

1. Janova 3,7–10 10. Bud' tím, čím jsi

⁷Díky, ať vás nikdo neklame: Spravedlivý je ten, kdo činí spravedlnost – tak jako on je spravedlivý. ⁸Kdo však se dopouští hříchu, je z ďábla, protože ďábel od počátku hřeší. Proto se zjevil Syn Boží, aby mařil činy ďáblů. ⁹Kdo je narozen z Bohu, nedopouští se hříchu, protože Boží símě v něm zůstává; ba ani nemůže hřešit, protože se narodil z Boha. ¹⁰Podle toho lze rozeznat děti Boží a děti ďáblů: Není z Boha, kdokoliv nečiní spravedlnost a nemiluje svého bratra.

Hovořil jsem s náhodným známým o křesťanské víře a během rozhovoru jsme zjistili, že máme společného přítele. „To je u mně opravdový křesťan,“ řekl o něm ten muž. Jeho poznámka mne zaujala a chtěl jsem zjistit, co tím myslel. „Vždy je ochoten pomoci, prokázat komukoli dobrou službu,“ slyšel jsem odpověď, „a pokud jde o víru, není žádný doktrinářem. Nečeká, že budete věřit jako on!“

Je to opravdový křesťan? Mnoho lidí nabídne bezpochyby stejnou definici; je však životně důležité, aby lidé poznali Boží definici, protože na ní závisí naše věčná budoucnost. To je Janův hlavní zájem v této části jeho dopisu. Falešní učitelé, kteří pronikli do sborů a štěpili je, důrazně trvali na tom, že jsou opravdovými křesťany; byli však jimi? Jistě bylo mnoho vzruchu a diskusí o tom, jak si tito lidé opravdu stojí; vždyť se zdáli tolik být součástí křesťanského společenství /2,19/.

Od druhé kapitoly verš 29 až do 10. verše třetí kapitoly Jan kreslí serii obrázků dvou protichůdných skupin lidí: serie vrcholů ve verši 10. Jsou zde ti, kteří činí spravedlnost /2,29/ a ti, kteří se dopouštějí hříchu /3,4–5/. Ti, kteří žijí v Kristu, a ti, kteří ho ani neviděli ani nepoznali /3,6/. Jsou zde ti, kteří činí spravedlnost /3,7/, a ti, kteří se dopouštějí hříchu /3,8/. Ti, kteří se nedopouštějí hříchu /3,9/, a ti, kteří nečiní spravedlnost a nemilují bratry /3,10/. Osmý verš třetí kapitoly tyto dvě skupiny blíže definuje a určuje jako dvě skupiny lidí, dvě rodiny s dvěma otci – děti Boží a děti satanovy. Tyto velice praktické skutečnosti, které musíme použít, máme-li vědět, zda jsme opravdu z Boha, jsou dány způsobem našeho života. Při aplikaci tohoto měřítka Jan nesleduje pouze logiku střízlivého rozumu a zkušenosti, ale ta-

ké učení svého Mistra: „Střeďte se lživých proroků ... po jejich ovoci je poznáte“ /Mt 7,15–16/.

1. Princip, který rozlišuje /verše 7–8a/

Malé děti snadno svedete. Jejich důvěřivá povaha a životní nezkušenost je činí zranitelným cílem těch, kteří je chtějí využít. Jan vidí toto nebezpečí mezi novou generací křesťanů ve sborech, které zná. Problém je, že při hodnocení falešného učení často užíváme špatná měřítká. Díváme se víc na osobnost učitele než na jeho charakter. Zdá se nám být dobrým mužem, příjemným a laskavým, starostlivým a pečlivým, ochotným sdílet své vzrušující nové vize a myšlenky. „Přicházejí v rouchu ovčím, ale uvnitř jsou draví vlci,“ varuje nás Ježíš /Mt 7,15/. Nepochybně byli gnostičtí učitelé velice přitažliví. Jejich systém pravdy byl složitou rozumovou konstrukcí, jež se zdála převyšovat poněkud jednoduchý ráz apoštolského poselství. Jistě byli také pohotovými řečníky a přitažlivými osobnostmi, jinak by nedosáhli tak rychlého úspěchu. Ale tím, že k Boží pravdě přidávali své vlastní představy, ničili evangelium. Mimořádné poznání, které přinášeli, nebylo božským zjevením, protože nevedlo k spravedlivému životu.

Říkali, že v určitých duchovních lidech je božský potenciál nebo „jiskra“, která se může tajemným poznáním rozhořet. Tímto poznáním může ryzí duch při smrti uniknout z žaláře těla, vyhnout se všem nepřátelským démonům a dosáhnout spojení s Bohem. Spasení tedy záleželo na poznání, nikoli na milosti. Bylo dosažitelné pro elitu, nikoli pro všechny, kteří po něm toužili. Vidíme jasně apel na intelektuální pýchu a společenské snobství. Takový „osvícený“ člověk přitahoval. A je tomu tak dodnes. Být o několik příček výš na společenském žebříku je pro naše padlé, hříšné lidství velmi přitažlivé. V tom je jeden z důvodů, proč sekty a subkřesťanské kulty, které se rozlily v posledních desetiletích po celém světě, jsou tak přitažlivé. Vede to však ke zbožnosti? Zde je Janův princip.

Gnosticismus zavedl některé své stoupence do velké nemravnosti. Tvrdili, že jejich zvláštní poznání z nich učinilo „perly“, které nemohou být poskvřeny „blátem“ tohoto světa, a že duchovního člověka žádný čin neznečistí. Vydali se nečistým vášním. Jiní sledovali asketickou linii myšlení a zmocnila se jich pýcha a domnělá nadřazenost. Jan však trvá na principu, že činy jsou spolehlivým průvodcem charakteru. Ježíš „procházel zemi, všem pomáhal a uzdravoval všechny...neboť Bůh byl s ním“ /Sk 10,38/. O Pánu Ježíši platilo, že prokázal svou spravedlivou přirozenost spravedlivým životem. To má

také platit o jeho pravých učednících. Bůh nás nepřijímá proto, že činíme, co je správné, protože „všechna naše spravedlnost jako nečistý šat“ /Iz 64,6/. Kritova spravedlnost byla připsána na náš účet skrze jeho smírnou oběť a jsme ospravedlněni vírou. Musíme však dodat, že známky ospravedlnění musejí být patrné v našem chování. Náležíme-li opravdu Kristu, ponese jeho spravedlivý charakter.

Musíme prověřovat život svůj i těch, kteří si osobují právo učit Boží pravdu, splehlivým Slovem, které Bůh promluvil v Písmu. Každý může tvrdit, že dostal zvláštní poznání prostřednictvím nebeského osvícení, právě tak jako každý může tvrdit, že se stal křesťanem. Zkušebním kamenem je jeho život, který ukazuje, do které rodiny patří. Ježíš řekl velice zbožným židovským vůdcům, že jejich otcem není ani Abraham ani Bůh, ale ďábel /J 8,44/. Měl pro to pádný argument; nerozhodují pěkná slova a vnější zbožnost, ale skutky. „Kdybyste byli děti Abrahamovy,“ řekl jim, „jednali byste jako on. Já jsem vám mluvil pravdu, kterou jsem slyšel od Boha, a vy mě chcete zabít... Kdyby Bůh byl váš Otec, milovali byste mě, neboť jsem od Boha vyšel a od něho přicházím. Nepřišel jsem sám od sebe, ale on mě poslal“ /J 8,39–42/. Jejich vražednické chování, vycházející z neochoty přijmout Boží pravdu, bylo jasným důkazem, do které rodiny patří. Byli ďáblými dětmi; jaký je otec, takoví jsou synové. Proto Jan varuje své milé děti, aby se nedaly svést pouhými slovy, ale hleděly dále – k činům, které ukáží skutečnou řečníkovu identitu.

2. Moc, která ničí /verše 8b–10/

Jan zde ukazuje ničivou funkci vtělení. Kristus přišel „zmařit“ /NIV *zničit!*/ činy ďáblů. Sloveso *lyó* původně znamená rozvázat nebo osvobodit a je užito o oslátku, na kterém vjel Ježíš do Jeruzaléma /Mt 21,2/, nebo o Lazarových pohřebních šatech, které byly odvinuty, když jej Ježíš vzkřísil /J 11,44/. Ale označovalo se jím také rozlomení něčeho na části, např. zboření budovy a její zničení. A zde už jsme u Janova významu tohoto slova, Ježíš přišel odstranit ďáblovo dílo, zničit je a skoncovat s ním.

Máme zde důležitý klíč k pojednání o často nastolovaném problému původu a smyslu zla. Uvažujeme-li o slovech *ďábel od počátku hřeší* uvedených ve verši 8, často slyšíme otázku „Proč?“ Nepředvídá Bůh, že k tomu dojde? A když ano, proč to připustil? Neměl dost moci, aby hřích překazil? Nebo se o to nestaral? Nemáme mnoho místa zabývat se tímto základním a širokým lidským dilematem, ale Jan nám může být pomocí. Uvádí v souhlase s celým Písmem¹, že ďábel je stvořenou bytostí, nadřazenou duchovní mocností, která se

vzbouřila proti Boží autoritě, chtěla se zmocnit Božského trůnu a stát se vládcem vesmíru. Zlo má počátek v jeho vzpouře. Dábel byl prvním hříšníkem a dnešní hříšníci, pokud jsou bez Krista, jsou jeho potomky.

I když se nemůžeme dobrat tajemství Božích úmyslů, ani na okamžik nemůžeme věřit, že by tento řetěz událostí Boha překvapil nebo že by způsobil v nebi krizi. Jak bychom si jinak vysvětlili Petřův výrok, že Kristus, beránek, byl „předem vyhlédnut před stvořením světa“ /1 Pt 1,20/, nebo Pavlovo ujištění, že „křesťané byli v něm již před stvořením světa vyvoleni“ /Ef 1,4/? Když Bůh stvořil anděly a později člověka, aby ho uctívali a milovali /obojí ze svobodné vůle/, věděl, že jeho stvoření zvolí špatně, že nastoupí katastrofální cestu vzpoury a záhuby. Mohl zničit zlo okamžitě, ale co by bylo s námi? Domýšlelo až do současnosti, kde podle nás měl Bůh začít a kde skončit? Představme si dvě auta, jedoucí proti sobě, jedno z nich řízené opilcem. Čekáme, že Bůh jedno auto zastaví a přinutí je zázrakem změnit směr? Nebo chceme žít ve světě, kdy příčiny vedou k následkům a kde lidé jsou zodpovědní za své činy? Chtěli bychom, aby Bůh „vyřídil“ zlo tím, že nás postihne němotou, když začneme lhát?

Když o tom přemýšlíme, vidíme různé aspekty Boží milosti. Bůh přišel z milosti v osobě Pána Ježíše, aby vzal na sebe mravní vinu světa, který se vyšinul a je na cestě k sebezničení. Trpěl na kříži, krvácel, zemřel místo nás, hříšníků, aby nám mohlo být odpuštěno, abychom byli znovuzrozeni a přetvořeni. Bůh měl větší cíl než jen potlačit zlo a spolu s ním vše, co stvořil. Utkává se se zlem tvář v tvář, přemáhá je Kristovou smrtí a zmrtvýchvstáním a předčí je svou milostí a láskou.

Kristův příchod, vrcholící v jeho kříži, znamená naprostý Boží triumf nad všemi nepřátelskými silami, které nás spoutaly a svázaly do řetězů hříchu a které jsme sami nemohli rozvázat. Kristus nejen osvobozuje zajaté, ale ničí vězňatele. Sdílel naše lidství tím, že „svou smrtí zbavil moci toho, kdo smrtí vládne, totiž ďábla, aby tak vysvobodil ty, kdo byli strachem před smrtí drženi po celý život v otroctví“ /Žd 2,14–15/. A tento vzkříšený, nanebevstoupivší Pán Ježíš promluvil k Janovi při jeho vidění slávy na ostrově Patmu: „Mám klíče od smrti i hrobu“ /Zj 1,18b/.

Proč tedy vidíme ďábla působit i dnes? Odpovědět nám pomohou další novozákonní knihy. Vítězství bylo získáno, ale jeho plné dovršení přijde s uskutečněním Božích záměrů, až budou synové a dcery přivedeni domů do slávy a až bude zřízena církev na každém místě. Do té doby Bůh nabízí svou milost a milosrdenství celému lidstvu a trvá „den spasení“ /2 K 6,2/. Jak nás učí Pavel: „Tu nastane konec,

až Kristus zruší vládu všech mocností a sil a odevzdá království Bohu a Otcí. Musí totiž kralovat, dokud Bůh nepodmaní všechny nepřátele pod jeho nohy. Jako poslední nepřítel bude přemožena smrt ... A až mu bude podřízeno všechno, pak i sám Syn se podřídí tomu, kdo mu všechno podřídil, a tak bude Bůh všechno ve všem“ /1 K 15,24–26,28/.

Ale vraťme se k základní každodenní křesťanské zkušenosti na tomto světě. Jak se máme vyrovnat s neustálým vlivem ďáblových aktivity v našich životech, s pokušeními světa a s tělesností? Je-li prubířským kamenem opravdové zbožnosti způsob, jak se chováme, Kristus nám musí dát možnost žít odlišně. O tom jedná 9. verš. Kristus přišel mařit ďáblovu práci při nás, abychom mohli žít životem zřetelně jiným, životem, který se nepodvoluje hříchu, ale stává se víc a víc podobným Ježíši. Tento potenciál je v Kristu a je k dispozici každému, kdo se *narodil z Boha*. Jako je otcovo *semeno* v dítěti, podobně Boží život je implantován do života znovuzrozeného člověka. „Boží přirozenost v něm zůstává“ /RSV/ a to je moc, která satanovu práci v našich životech zdolává až ji nakonec zničí. Nové narození znamená takovou radikální změnu v podstatě naší zkušenosti, že zatímco dříve k nám hřích přicházel zcela přirozeně, nyní je nepřirozené v hříchu pokračovat.

Musíme dobře rozumět, co tím Jan míní, když ve verši 9b prohlašuje, že křesťan *nemůže hřešit*. Nesmíme zapomenout, co nám Jan již řekl o tom, že žádný křesťan není bezhříšný. Musíme tuto skutečnost vyvážit rovnocenným poznáním, že žádný křesťan také nehřeší za zvyku. I když nemůžeme čekat dokonalost, nesmíme se spokojit s křesťanskou průměrností.

Představme si prchlivého člověka, který se stal křesťanem. Uvědomuje si, že by už neměl ztrácet rozvahu. Čas od času k tomu ještě dojde, ale je vždy usvědčen z hříchu a jeho vyznáním Kristu dosahuje očistění a odpuštění. Postupně začíná svou povahu přemáhá. Boží život v něm začíná rašit a potírat staré zvyky a vlastnosti. Mění se. Rychlost a hloubka této změny závisí hlavně na tom, do jaké míry dovolí Duchu svatému kontrolovat každou oblast svého života. To platí pro hřích viditelné, jako je prchlivá povaha, ale stejně tak pro mnohem běžnější, ale skryté hřích kritičnosti, závisti, zatrpklosti, lakoty a nečistoty, které namnoze ohrožují naše životy. Když na ně nedbáme a omlouváme je jako naše malé slabosti nebo hříšky, zarmucujeme a uhašujeme Ducha.² Popíráme svůj nový rod. Žádný opravdový křesťan nemůže být s takovým stavem věcí spokojen. Nemůžeme být šťastní, zůstáváme-li v hříchu.

10. Buď tím, čím jsi

A nemusíme v něm zůstat. Varování ve verši 9 je také velkým povzbuzením. Duch bojuje proti tělu v životě každého věřícího, ale není to nerovný boj se zlem. S Pánem zvítězíme. Jsme v živém spojení s Vítězem a všechny jeho zdroje jsou nám k dispozici. Je-li pravdou, že jen Kristus mohl žít spravedlivý život, je také pravdou, že jeho život je vstřípen v nás, když jsme se znovuzrodili. Hřešíme-li, pak proto, že nedovolujeme, aby Kristův vzkríšený život celou svou silou pronikal naše myšlenky a motivy, naši situaci a zkušenosti a přinášel nám jeho vítěznou znovuzrozdující moc. Dům s přívodem elektřiny má trvalý přístup k silnému energetickému zdroji. Má-li z něj být užitek, musíme vsunout zástrčku, otočit vypínačem!

Verš 10 shrnuje to, co bylo právě řečeno a poslední větou uvádí další Janův předmět. Spravedlnost, která dosvědčuje naši příslušnost k Boží rodině, není studená a netečná. Nedá se oddělit od lásky. Bůh, který je světlo, je také láska. Láska je spravedlností ve vztahu k druhým – není pouhým citem, ale činem vůle. Není všeobecným pocitem náklonnosti k druhým, ale činěním dobra určitým jednotlivcům. Láska, která je pouhým citem, je bez užitku. Na citech neobstojí žádné manželství. Láska se musí projevit v péči a sdílení se, v těžké práci a věrnosti, ve velkomyslnosti a v snášení utrpení. To je láska, bez které nemáme právo prohlašovat se za Boží děti. Je ovšem nadpozemská. Nevyrůstá z půdy tohoto světa, je darem Božím. Kde však existuje, je pozitivním důkazem života z Boha v duši člověka a důkazem toho, že patříme do Boží rodiny.

1. Janova 3,11–18 11. Skutečná víra

¹¹Neboť to je zvěst, kterou jsme slyšeli od počátku: abychom se navzájem milovali. ¹²Ne jako Kain, který byl z ďábla a zabil svého bratra. A proč ho zabil? Protože jeho vlastní skutky byly zlé, kdežto bratrovi spravedlivé. ¹³Nedivte se, bratří, když vás svět nenávidí. ¹⁴My víme, že jsme přešli ze smrti do života, protože milujeme své bratry. Kdo nemiluje, zůstává ve smrti. ¹⁵Kdokoliv nenávidí svého bratra, je vrah – a víte, že žádný vrah nemá podíl na věčném životě. ¹⁶Podle toho jsme poznali, že on za nás položil život. A tak i my jsme povinni položit život za své bratry. ¹⁷Má-li někdo dostatek a vidí, že jeho bratr má nouzi, a bez soucitu se od něho odvrátí – jak v něm může zůstat Boží láska? ¹⁸Dítky, nemilujme pouhým slovem, ale opravdovým činem.

Jan nyní vykládá, jak křesťané mohou poznat, že mají věčný život. Když stoupáme spirálovitým schodištěm Janova myšlení, získáváme nové a nové pohledy na jistotu a důvěru, které opakovaně zdůrazňuje. Zprvu psal o „pravdě“ /„Bůh je světlo“/ – víme, že čemu věříme, je pravda. Nyní dává důraz na „lásku“ – naše láska k spolukřesťanům dokazuje, že naše víra je opravdová. Verš 14 shrnuje tento oddíl konstatováním, že bratrská láska je nezbytnou známkou pravého křesťanství.

Víra a láska jdou spolu celým Novým zákonem. Pro Pavla jsou hlavním důkazem pravosti, ze které se často raduje, když se dívá na sbory, kterým píše¹. V Galatským 5,6 dokonce píše: „Rozhodující je víra, která se uplatňuje láskou.“ Jan se snaží prozkoumat a rozvinout, co znamená bratrská láska v praxi. Pokračuje v uvádění kontrastních obrazů. Ve verši 10 jsme zaznamenali dvě rodinná seskupení lidstva – děti ďáblů nebo děti Boží – a Jan nyní vykládá základní postoje a činy obou skupin. Prvá rodina je představována Kainem, druhá Kristem.

1. Dva základní postoje

Nesete-li sklenici naplněnou po okraj a někdo vám strčí do rame-
ne, to, co je ve sklenici, vyšpláchne ven. Neočekávané rány a roztrp-

¹Např. Job 1 a 2 kapitola; Iz 14,12–15; Žd 2,14–15; Zj 20,7–10

²viz Ef 4,30; 1 Te 5,19

čení v životě jsou také velmi dobrým ukazatelem vnitřního života. Jak jsme zvyklí reagovat na druhé lidi? Nejednáme také podle hesla, které jsem četl na tričku jednoho studenta: „Miluji lidstvo, ale lidi nemohu vystát“? Ještě důležitější věc: jak jednám jako křesťan se svými bratry a sestrami v Boží rodině? *Abychom se navzájem milovali*, říká Jan /verš 11/; dovozuje, že zde je základ pravého křesťanství. Právě tak jako milovat není pro Boha zvykem, ale přímo podstatou jeho bytosti, tak „člověk nemůže vstoupit do pravého vztahu s milujícím Bohem, dokud není přetvořen v milující osobu“.² Jestliže Kristus miloval i své nepřátele (Ř 5,8–10), jak bychom my nemilovali své bratry a sestry v Kristu, kteří mají téhož nebeského Otce a spolu s námi stejný Boží život?

Pro Jana je kontrastem představitel druhé rodiny – *Kain*, jehož příběh je zaznamenán ve čtvrté kapitole prvé biblické knihy. Místo aby miloval *svého bratra* Abela, byl Kain naplněn záští, která nakonec vyvrcholila vraždou bratra. Podstatou této nenávisti nebylo jen to, že Kain neměl Abela osobně rád, ale mravní boj, který Kain prohrál /verš 12b/. Předpokládáme, že rodiče oběma hochům vyprávěli o zahradě Eden. Věděli o skutečnosti pádu, o vyhnání z ráje a o plamenném meči, který strážil cestu k stromu života. Z Abelova postupu v Genesis 4,4 můžeme usoudit, že byli poučeni aspoň o tom, že se lze k Bohu přiblížit jen cestou oběti a že to bylo jeho milostivé opatření, kterým mohli před něj předstoupit. Tento princip může být mlčky předpokládán již v Genesis 3,21. Ale Kain se rozhodl nabídnout Bohu „obětní dar z plodin země“. Byla to oběť, která ho ve skutečnosti nic nestála, která nebrala v úvahu vážnost hříchu a která nebyla nabídnuta v duchu poddání se a pokání. V tomto smyslu jeho činy byly zlé a Bohu se to nelíbilo. I když Bůh vysvětlil své stanovisko a dohadoval se s Kainem /„Což nepřijmu i tebe, budeš-li konat dobro?“ Gn 4,7/, Kain tvrdodšjně odmítal přistoupit na Boží požadavek. Vzbouřil se proti Bohu a odmítl uznat jeho autoritu. Hněval se, že jeho oběť byla odmítnuta, a jeho zášť se obrátila proti Abelovi, jako nejbližšímu představiteli poslušnosti k Bohu. Když se Bůh snažil vysvětlit, že nejde o otázku přízně, ale jen o věc dobra a zla, poslušnosti a vzpoury, byl s pohrdáním odmítnut. Byl to konflikt vůlí. Kainův život se stal bojištěm. „Nebudeš-li konat dobro, hřích se uvelebí ve dveřích a bude po tobě dychtit; ty však máš nad ním vládnout“ /Gn 4,7b/. Ale Kain jej nezvládl. Jeho zášť vůči Bohu se vybila na bratra; Kain Abela zabil. *A proč ho zabil? Protože jeho vlastní skutky byly zlé, kdežto bratrovy spravedlivé* /verš 12b/.

Tento boj stále zuří v každém lidském životě. Má se stát Boží vůle, nebo moje? Chci ho poslouchat, nebo jít životem podle svého? Když

jsem učil, jeden mladík vyjádřil tento postoj názorně úvodní větou anglické eseje. „Mohu svůj život zpackat,“ napsal, „ale bude to jen moje věc.“ Gnostikové se mýlili, když za největší problém lidstva považovali nevědomost; největším problémem je vzpoura.³ Zde je vysvětlení, proč se křesťané *nemají divit*, když se jejich láska setká s nenávistí /verš 13/. Kosmický boj pokračuje. Nenávist je stále světovým platidlem. Po celém světě jsou křesťané pronásledováni, vězněni, dokonce mučeni i dnes a vinu nesou ideologie, které vyloženě bojují proti Bohu a jeho přikázáním. „Je to cesta, kterou Mistr šel: nemá tou cestou učedník jít též?“⁴

2. Dva názorné činy

Verš 12 připisuje Abelovu vraždu Kainovu hněvu a verš 15a nás učí, že čin je výsledkem postoje. Pán Ježíš pronikl svým soudem až na rovinu vnitřních postojů, když varoval, že „kdo zatracuje svého bratra, propadne ohnivému pecku“ /Mt 5,22/. Lidský soud může postihnout pouze naše činy, ale Bůh soudí naše pohnutky. Nenávistník a vrah mají stejné pohnutky. V jejich charakteru není žádný rozdíl. Proto žádný, kdo má ducha hořké zášti a nepřátelství vůči bratru či sestře, nemůže mít současně život z Ducha svatého. Život Věčného v něm nepřebývá. Ovšem vražedník může činit pokání a dojít svobodného Božího odpuštění. Jeho hřích není neodpuštělný. Nikdo však si nemůže přisvojovat pravou spasitelnou víru, jestliže ničí svého bratra či sestru, ať už fyzicky nebo jeho pověst či charakter.

Verš 16 naopak vykresluje charakteristické jednání Božího dítěte, které se chová podle příkladu osoby milovaného Syna. Jestliže se zášť projevuje vraždou, láska se nakonec projevuje obětí. Láska neničí život jiného ať myšlenkou nebo činem. Láska dává svůj život, aby druhý mohl žít. *On za nás položil život* je Boží definicí lásky. Není to jen sentiment či cit, nejsou to slova, ale skutky. A skutky nejsou prázdnými gesty, účinně mění situaci. Ježíš položil život jako výkupné, aby-chom my byli vysvobozeni.

A když jsme se stali svobodnými, co potom? *Tak i my jsme povinni položit život za své bratry* /verš 16b/. Neznamená to, že by křesťan mohl zemřít za svého bratra nebo sestru tak jako Ježíš, aby mu zjednal odpuštění. Ježíšova smrt byla jedinečná a byla naprosto dostatečná pro odpuštění každému hříšníku a pro osvobození každého zajatce. Ale jestliže tato láska skutečně získává naše srdce a přiměje nás k pokání a k tomu, abychom svěřili své životy Kristu, chceme projevit stejnou kvalitu lásky oddaností ke spolukřesťanům. Je to láska, která nepočítá náklady, nečeká oplátku, neuvažuje, zda si ji příjemce zaslouží – láska

11. Skutečná víra

zcela pomíjí svůj vlastní zájem. Je přirozeností Boží lásky dávat, právě tak jako je přirozeností slunce svítit. A tato láska je znakem pravé víry. Dotýká se našich bankovních účtů a našich diářů. Vládne našim časem a schopnostmi, naší energií a majetkem. Láska „vždy vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Láska nikdy nezanikne“ /1 K 13,7–8a/.

Musíme pochopit, že taková láska je vždy k dispozici u Ježíše Krista, který je jejím jediným zdrojem. My nuzní takovou lásku sami nevytvoříme. Čím víc se jejímu přijetí otevřeme, tím víc bude Boží láska zaplavovat naše životy a přelévat se do jiných. Univerzitní student posledního ročníku řekl jednou maturující třídě na kalifornské střední škole: „Chci, abyste si pamatovali, že váš postoj určuje vaši úroveň!“ Myslím, že apoštol Jan by souhlasil.

Jan nás však brzo přenáší na zem praktickou aplikací těchto vznesených principů ve verši 17. Nikdy snad nebudeme voláni, abychom riskovali své životy za jiného křesťana, ale co s poměrně malými příležitostmi, které máme, abychom lásku prokázali? Zanedbáme-li je, jak bychom se mohli domnívat, že naše láska k Bohu je opravdová? Zde se vše rozhoduje. Pokaždé, kdy se setkáme s křesťanem v nouzi, je naše láska k Bohu testována. Máme-li víc než on, budeme se o své podílet s naším méně šťastným přítelem. Může to být peněžitý dar, ale stejně tak čas nebo práce v jeho prospěch. Znam křesťany, kteří v případě nemoci v rodině den za dnem opatřují jídlo nebo pečují o děti v jejich domově, aby nemusely být odloučeny od svých nemohoucích rodičů. Taková praktická starost a pomoc je daleko cennější než slova o lásce. Proto Jan napomíná sebe i nás /verš 18/, abychom nemilovali prázdnými projevy slov, ale pravými projevy skutků. Jakožto ten, který je velmi vytížen rušnou pastoračí, jsem si až příliš vědom, jak je snadné milovat slovy – vyjádřit sympatii, slíbit modlitby, napomínat a povzbuzovat. Jedině činy však potvrzují, nebo popírají pravdu. Bez činů naše slova mohou být jen pokrytectvím. V takovém případě nevycházejí ani tak z lásky, jako ze zvyku nebo z povinnosti. „Je to láska v skutku a pravdě, která se čeká od Božího dítěte, nikoli nějaký zbožný hovor, který devaluje měnu nebeské lásky, protože není provázen odpovídajícím činem.“⁵

3. Dvě rozdílná určení

Jsou shrnuta ve verši 14. Každý křesťan má nové určení. *Přešli jsme ze smrti do života. Zde je obsah toho, co víme. Proč to víme? Protože milujeme své bratry. Život je věčný nejen proto, že trvá věčně, ale také proto, že život Boží /Věčného/ je v nás. Alternativou není pouhá fyzická smrt – ta je pouze symptomem. Skutečná smrt je hrůza věčného odloučení od Boha, který je jediným pramenem života, světla a lásky; tuto smrt „za živa“ nazývá Bible peklem. Svou vděčnost za vysvobození z této smrti prokazují tím, že milují své bratry a sestry.*

Jeden z nejvýznamnějších křesťanů, se kterými jsem se kdy setkal, byl Dr. Kenneth Moynagh, který byl po dlouhá léta misionářem – doktorem ve Rwandě a jehož život byl naplněn vůní Kristovou. Při setkání s ním jsem nejmocněji cítil lásku Kristovu, kterou byl jeho služebník naplněn. Po jeho smrti byla uveřejněna jedna jeho báseň. Vycházejí z devatera ovoce Ducha v Galatským 5,22–23, podává v ní Dr. Moynagh studii charakteru Pána Ježíše Krista v křesťanovi. A to je právě to, co chce Bůh tvořit v životě každého člena své rodiny.

Radost je láskou jásající a pokoj láskou v klidu,
trpělivost láskou, jež vydrží každou bídu.
Laskavost láskou, jež ustoupí všemu, co není hřích,
dobrota láskou v činech, jež Kristus působí ve svých.
Věrnost, toť oči lásky, jež vidí, že Kristus žije,
tichost mírnou láskou, která se u kříže skryje.
Zdrženlivost láskou v zbroji, jež Krista zná, nejen tuší,
protože Kristus je láska osobně – a láska, toť Kristus v duši.

¹Např. Ef 1,15; Ko 1,4; 1 Te 1,3; 1 Tm 1,3–5

²Marshall, str. 212

³Viz Pavlovu diagnózu v Ř 1,18–22

⁴Píseň „Go labour on; spend and be spent“ od Horatiuse Bonara /1808–89/

⁵Bruce, str. 97

1. Janova 3,19–24

12. Jak se líbit Bohu

¹⁹Podle toho poznáme, že jsme z pravdy, a tak před ním upokojíme své srdce. ²⁰Neboť jestliže nás obviňuje naše srdce, tím spíše Bůh, který je větší než naše srdce a ví všechno! ²¹Moji milí, jestliže nás srdce neobviňuje, máme svobodný přístup k Bohu; ²²oč bychom ho žádali, dostáváme od něho, protože zachováváme jeho přikázání a činíme, co se mu líbí. ²³A to je jeho přikázání: Věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat, jak nám přikázal. ²⁴Kdo zachovává jeho přikázání, zůstává v Bohu a Bůh v něm; že v nás zůstává, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha.

Žijeme v generaci a ve společnosti, kde nic není bez otazníků. Neotřesitelné jistoty včerejška budou zpochybňovány zítra, ne-li již dnes. Někdy si dokonce myslím, že takové myšlení je výtvorem akademické výchovy, kde se výzkum i sláva staví na teoriích o teoriích teorií, daleko od reality. Nicméně otázky zůstávají a nejistota bude zcela jistě pokračovat v mnoha oblastech života. Křesťané nejsou proti takovým tlakům imunní. Mnozí z nás mají v některých stádiích duchovní cesty problémy s jistotou. Nebylo by překvapivé, kdybychom se s takovým problémem potýkali právě nyní, když studujeme náročné a pronikavé Janovo učení. Je proto příhodné, že citlivý, zkušený apoštol Boží lásky zde na chvíli přerušuje svůj výklad a zabývá se dvěma námitkami či dokonce hrozbami, týkajícími se našeho ujištění o tom, že patříme do Boží rodiny a máme věčný život. Zápas o ně je často bolestným hledáním, stojí hodně duchovní a duševní energie a zabírá velkou část pastorační práce v současném životě sboru.

1. Námitka obviňujícího srdce /verš 19 až 22a/

Když jsem v posledních letech studoval do hloubky tento dopis, často jsem se přistihl, že začínám pochybovat, zda jsem vůbec v křesťanském životě nějak pokročil. Dopis nám má dát jistotu, ale často vidíme, jak málo jsme ještě podobni svému Pánu, a že musíme jít mnohem dále. Jako křesťané zjišťujeme, že *naše srdce* nás často *obviňuje*. Jako soudce, který shledá při obžalovaném něco, co musí odhalit a odsoudit, tak nás soudí naše srdce. My jediní známe své vnitřní

motivy a víme, jak často naše láska k bratřím, zvláště snad k určitému bratru či sestře, je vzdálena toho, co by mělo být. Naše srdce zná o sobě to, co je neznámo druhým, a jeho obvinění na rozdíl od žalob satanových neklame.

Jan nás nepovzbuzuje k tomu, abychom tyto věci zapírali, neb je ze sebe setřásl, ale abychom přijali jejich výzvu ve vědomí, že Bůh ví víc. *Bůh, který je větší než naše srdce, ví všechno!* /verš 20b/. Bůh nepodceňuje ani nepřehlídí naše selhání. Zná je lépe než my sami, protože nás vidí a rozumí nám mnohem hlouběji než my sami. Ví přesně, jak si stojíme duchovně. Zná naše silné stránky i slabosti, naše výhry i prohry, naše úspěchy i nezdary. Naší útěchou je, že Bůh ví, že míra lásky, kterou máme, je nezvratným důkazem působení Ducha svatého v našich životech. Ví, že jsme znovuzrozeni z něho a že jsme přešli za smrti do života. A chce, abychom to věděli i my.

Ano, jsme nedokonalí. Naše srdce volá po lásce, která je podobná Kristově lásce, ale to neotřese naší jistotou spasení, ale naopak ji upevňuje. Některé citlivé duše se zoufale bojí, že zhrěšily proti Duchu svatému a že se dostaly mimo dosah Božího odpuštění. Duchovní rádce jim může přinést úlevu, když jim pomůže poznat, že právě tato starost je důkazem, že nejsou vinni tím hříchem.¹ Stejně můžeme potěšovat sami sebe, že naše úzkostlivá nespokojenost je projevem duchovního života. Jako John Wesley se často modlím: „Pane, zprosti mne občasné zbožnosti a učiň mě plně křesťanem.“ To je odedávna zkušenost mnoha křesťanů. Když tedy zápasíme s krizí obviňujícího svědomí, naše srdce se uspokojí jistotou, že můžeme důvěřovat Božímu milosrdenství. Bůh nás zná lépe než se známe my sami, *ví všechno*.

Toto se mi zdá nejlepší způsob, jak pochopit nesporně obtížnou otázkou, co znamenají slova *podle toho*, kterými začíná verš 19. Může se vztahovat zpět na plnění příkazu lásky v skutku i pravdě /verš 18/, ale zastávám názor, že zde začíná nová myšlenka. Tento výklad se opírá o časté Janovo tvrzení, že naše jistota není založena na subjektivních pocitech, ale na Boží pravdě a lásce, která v nás pracuje.

Konečným výsledkem této jistoty je *svobodný přístup* /verš 21/, který je nezbytný, máme-li přistoupit *k Bohu* v modlitbě. Nemyslím, že smyslem Janových slov ve verši 21 je, že „někteří křesťané mají srdce, jež je nikdy neobviňuje, takže mají smělý přístup k Bohu“. Význam těchto slov je v tom, že když se zabýváme svým obviňujícím srdcem na základě Boží pravdy a lásky – i kdyby to bylo desetkrát za den – můžeme si být jisti, že Pán nás přijímá vzdor všem našim chybám a že se tedy můžeme k němu modlit. Nemusíme se bát. Můžeme přicházet směle a setkávat se s Bohem tváří v tvář. Můžeme mu vylé-

vat svá srdce s naprostou upřímností a otevřeně mu říkat o svých potřebách a přáních.

Taková jistota je nezbytná, máme-li se modlit účinně. Je snadné podlehnout sklíčenosti a napětí, když si uvědomujeme svá selhání, být na sebe tvrdí, že nejsme lepší, cítit se nešťastnými ve chvíli, kdy se ztrácí svit Boží lásky. Často jsou tyto pocity formou zvrácené pýchy. Jsme-li však skutečně zakotveni v Kristu, budeme žádat veliké věci od Boha a dostaneme je /verš 22a/. Naše jistota není postavena jen na Božích slibech, i když jsou nádherné a nezasloužené, ale na tom, že Bůh s námi jedná jako se svými milovanými dětmi den po dni a vyslyší naše modlitby. Potřebujeme se učit radosti z takového obecenství.

Ale druhá část verše 22 nám předkládá jinou oblast pochybností nebo námitek.

2. Námitka nedokonalé poslušnosti /verše 22b až 24/

Je-li Boží odpověď na naše modlitby závislá na naší poslušnosti a na činění toho, co se líbí Bohu /protože, verš 22/, jak vůbec můžeme mít odvahy se modlit? Naše poslušnost je vždy nedokonalá a i v těch největších svatých přetrvávají zbytky starého způsobu života, které se nemohou líbit našemu Pánu. Právě oni si nejvíce uvědomovali svou hříšnost. Přesto se nemůžeme pro tuto skutečnost vyhnout logickému argumentu. Jak můžeme přijímat Boží dobré dary jako odpověď na své modlitby, neprosíme-li v souhlase s jeho vůlí? A jak bychom mohli takto prosit, nedbáme-li Boží vůle zjevené již v Písmu? A tak přijímáme podivuhodnou, vzrušující možnost, že verš 22 se na nás vztahuje a že *oč bychom ho žádali, dostáváme od něho*, a naši častou, špatnou zkušenost připisujeme vlastní neschopnosti poslouchat Boha dokonale.

Chybujeme, když činíme Boží odpovědi na modlitbu závislé na naší poslušnosti, zatímco Janovým cílem je utvářet naše prosby podle tohoto vzoru poslušnosti. Na jedné straně tyto velké sliby o modlitbě² nám zřejmě nedávají zelenou k tomu, abychom dostali od Boha vše, co žádáme. To by z Boha učinilo dobráka, ale nebylo by obrazem pravé lásky. Na čistě lidské rovině žádný otec nedá dítěti vše, co žádá, protože ví, že dítě by se mohlo stát zkaženým, sobeckým jedincem. Dítě by mohlo chtít i věci vyloženě škodlivé a láska řekne „ne“. Kdyby Bůh splnil každé naše přání a vrtoch, kdo z nás by se vůbec odvážil znovu prosit? Stejně jako děti často nevíme, co je pro nás nejlepší. Ale na druhé straně modlitba není *něco za něco*, kde by nás Bůh odměňoval tím, že by na naše modlitby odpovídal podle toho, co jsme mu dali a jak je s námi spokojen. Modlitba je vyjádřením našich prosb milujícímu nebeskému Otci, který rád slyší a odpovídá svým dě-

tem podle své moudrosti nebo, jak řekne Jan později v 5,14, „ve shodě s jeho vůlí“. Pochopeno takto, verš 22b se nestává ani tak nesplnitelnou výzvou jako povzbuzením. Snažíme-li se žít způsobem, který se líbí Bohu, plníme-li jeho pravdu a lásku, budou se naše prosby přispůsobovat jemu. Chceme ve svých životech i v životech druhých raději plnit jeho vůli, než bychom prosazovali své vlastní sobecké žádosti. Čím víc se radujeme z tohoto vztahu a rozvíjíme jej, tím víc budeme prosit a přijímat věci, které se líbí Bohu.

K dalšímu povzbuzení Jan shrne všechna přikázání, která máme poslouchat a spojí vše, co se líbí Bohu, do jednoho velkého prohlášení verše 23, s jeho dvěma rovnocennými částmi: *A to je jeho přikázání: věřit jménu jeho Syna Ježíše Krista a navzájem se milovat*. Zde je Janovo minimum křesťanské víry a zkušenosti, z něhož nelze ubírat. Tento verš shrnuje celé jeho učení a je základem celého dopisu. Jsou zde dvě ústřední pravdy. Bůh, který je světlo, se zjevil v nezměnitelné pravdě svého Slova, zapsaného v Písmu, vtěleného v Synu. Máme zde základní skutečnost. Odpověď, kterou Bůh vyžaduje, je víra. Řecké sloveso pro *věřit* je aorist, vyjadřující konečnou akci v určitém okamžiku času. Věřili jsme. Ale Bůh, který je láska, nás vyzývá, abychom dovolili jeho lásce vlévat se do našich životů a pak se skrze ně stávat řečištěm této lásky k druhým lidem cestou praktické pomoci a sebedávající oběti. Proto sloveso *milovat* je v nedokonavém přítomném čase: láska je vyjadřovaným projevem víry. Víra a láska musejí jít bok po boku.

Ale Jan chce ještě lépe definovat pravou víru, patrně také se zřetelem na gnostické učitele. V Janovi sloveso *pisteuó* /věřit/, které ve spojení s třetím pádem, tak jak je tomu zde, zpravidla znamená „věřit, že něco je pravdivé, hodné víry“ spíš než „osobně se odevzdat někomu“ /pro tento výraz Jan užívá ponejvíce *pisteuó*, věřit v/. Dr. Marshall, který zastává toto stanovisko ve svém komentáři, uzavírá: „Je zde určitý důraz na myšlenku správné víry: čtenáři mají věřit jménu Ježíše Krista, Syna Božího. Je to důraz, který si vyžádala situace, kdy převládala falešná víra o Ježíši. Věřit jménu Ježíše Krista znamená věřit, že jeho jméno má moc, kterou vyjadřuje, takže nejde jen o pravou víru, ale o důvěru v toho, který je předmětem křesťanského vyznání.“³

Pravý křesťan je tedy ten, kdo plní obě přikázání: věří a miluje. V tomto životě tyto reakce budou vždy neúplné, poskvrněné hříchem, ale pokračování v nich je nejdůležitější známkou pravosti.

A to je také důraz posledního verše této kapitoly. Duchovní život /„zůstávání v Kristu“/ a poslušnost se živí a posilují navzájem. Jan spojuje všechna témata, která jsme s ním probírali o obecenství s Bo-

12. Jak se líbit Bohu

hem /1,6–7/, ve smyslu zůstávání v Kristu /2,24–28/ tím, že plníme jeho rozkazy /2,3–8/. Znovu zdůrazňuje, že to není žádná mlhavá představa, prázdný mysticismus, ke kterému se může hlásit kdokoli. Má obsah: víru /Ježíš je Syn Boží v lidském těle/ a chování /máme milovat druhé/. Jan zde přidává nádhernou jistotu, že nejen my žijeme v něm, ale že také on žije v nás. Je to přesně tak, jak Ježíš sám zaslíbil. „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo.“ /Všimni si, že dvě složky, víra a láska, jsou pohromadě/. „Můj Otec ho bude milovat: přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ /J 14,23/.

Toto zaslíbení otvírá Janovi cestu, aby nám sdělil konečný zdroj našeho poznání, „dal nám svého Ducha“. Takové poznání nebude otřeseno smyšlenými fantaziemi antikristů. Jeho zdrojem je Duch svatý, kterého nám dal Otec. Naše poznání a jistota vposledu přichází od Boha samého. Je zde nádherná souhra objektivních důkazů a subjektivní zkušenosti, podle kterých poznáváme, že opravdu patříme Bohu. Duch svatý vydává svědectví o pozemském životě, smrti a vzkříšení Slova, jež se stalo tělem, na stránkách psaného slova Písma, a tak vede naši mysl k jeho pravdě a naší vůli k jeho rozkazům, které nás mají přivést k pokání a k víře v dobrou zprávu, když vyznáváme, že Ježíš Kristus je Pánem. K tomu Jan připojuje objektivní svědectví o proměněném životě, kdy člověk má nový cíl žít spravedlivý život v poslušnosti Kristových příkázání, který bude odrážet jeho charakter nejen ve svatosti, ale také v upřímné lásce k Bohu a k jeho lidu.

Vidíme-li tyto důkazy při sobě, Duch sám nás ujišťuje o pravosti našeho křesťanství vnitřním svědectvím. „Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti“ /Ř 8,16/. Je dobré vědět, že to vše je Boží dar v Duchu svatém, který máme od chvíle našeho duchovního probuzení až do okamžiku, kdy ho spatříme a budeme jako on. S těmito zdroji můžeme žít tak, abychom se mu líbili. Jak napsal John Newton: „Tvá milost je mým bezpečím, dovede mne až do mého domova.“⁴

¹viz Mt 12,31

²viz také J 14,14 a 16–23

³Marshall str. 201

⁴„Amazing grace“ od Johna Newtona /1725–1807/

1. Janova 4,1–6 13. Zkoumání duchů

¹Milování, nevěřte každému vnuknutí, nýbrž zkoumejte duchy, zda jsou z Boha; neboť mnoho falešných proroků vyšlo do světa. ²Podle toho poznáte Ducha Božího: Každé vnuknutí, které vede k vyznání, že Ježíš Kristus přišel v těle, je z Boha; každé vnuknutí, které nevede k vyznání Ježíše, z Boha není. Naopak, je to duch antikristův, o němž jste slyšeli, že přijde, a který již nyní je na světě. ⁴Vy však jste z Boha, děti, a zvítězili jste nad falešnými proroky, protože ten, který je ve vás, je větší než ten, který je ve světě. ⁵Oni jsou ze světa; proto z nich mluví svět a svět je slyší. ⁶My jsme z Boha; kdo zná Boha, slyší nás, kdo není z Boha, neslyší nás. Podle toho rozeznáváme ducha pravdy a ducha klamu.

Třetí kapitola skončila přesvědčením, že základní jistota nás křesťanů závisí a je dána působením Ducha svatého, který v nás přebývá. Ale to vyvolává v Janově myšlení další otázku, když bojuje s falešnými učiteli o mysl i srdce sborů v Malé Asii. Mnozí z těch, kteří rozdělili sbory, se stejně naléhavě dovolávali Ducha, aby podpořili své falešné učení a podvržené nároky. Co je třeba udělat, když je odlišná teologie předkládána těmi, kteří se dovolávají stejné autority?

Janova odpověď je „zkoumejte duchy“ /verš 1/. Na světě bylo mnoho fantastických náboženských představ a kultů a pravda Božího zjevení byla vždycky napodobována falešnými proroky. Nedávná exploze kultické aktivity a zájmů, zvláště na pokraji církve, ukazuje, že naše generace není žádnou výjimkou z pravidla. Dnes jsou jen málokteří, kdo se prohlašují za boha, za dokonalé zjevení božství v tomto čase. V církvi jsou však mnozí, kteří tvrdí, že mluví přímo jako Bůh nebo na jeho místě. Jejich výroky bývají uváděny formulí „tak praví Bůh“ nebo v mírnějším případě slovy „mám pro vás slovo od Pána“. Jsou také cestující proroci, kteří si osobují oprávnění autoritativně mluvit k celým národům nebo /častěji/ k církvi. Jiní si přivlastňují Boží autoritu k tomu, aby řídili životy jiných, včetně rozhodování o zaměstnání, sňatku nebo místě bydliště a odvolávají se přitom na přímé spojení s Bohem. A opět jiní si osobují Boží moc k vyhánění zlých duchů, k uzdravování, k činění znamení a zázraků. Žádný myslící křesťan

/a být biblickým křesťanem znamená myslet!/ nechce tyto nároky posuzovat a určovat, zda jsou pravé či falešné. Nemáme být ani naivní ani lehkověrní, abychom bez dalšího věřili těm, kteří tvrdí, že mluví ve jménu Božím. Musíme vzít vážně Janovo napomenutí, abychom tyto úkazy zkoumali, ne cynicky, ale s láskou, podle dvou klíčových kritérií uvedených v tomto oddíle.

1. Zkoumej, co říkají /verš 1–3/

Rozkaz verše 1 zkoumat duchy je zcela jasný a naléhavý a jsme povinni jej uposlechnout. Jsme všichni zaujati novými a neobvyklými věcmi a jsme v pokušení připisovat takové projevy Boží moci. Ale Jan nás výslovně varuje, abychom nevěřili všemu, co se nám říká, ale abychom posuzovali, zda to pochází od Boha či nikoli. Protože *mnoho falešných proroků vyšlo do světa*, musíme být na stráži proti podvrhům. Taková „proroctví“ či „prohlášení“ mohou být nereálná v tom smyslu, že jsou vlastně sebeklamem lidí nadměru nadšených, kteří skutečně věří tomu, co říkají. Jsou podobni fanouškům v kopané, kteří si dělají nepodložené naděje v bezprostřední úspěch svého průměrného týmu. Pozdější události prokážou, že si to namlouvali. Jejich prohlášení jsou ale falešná. Mohly by to však také být lži podvodníků, úmyslně chtějících druhé oklamat pro svůj osobní prospěch. Falešní proroci mohou dokonce předkládat důkazy, že to, co říkají, je skutečností, a přece to není zárukou, že mají slovo od Boha. Zázračné síly nejsou samy o sobě důkazem o pravdě těch, kteří se jimi vykazují. V Egyptě byli kouzelníci schopní opakovat některé ze zázraků, které činil Bůh prostřednictvím Mojžíše /Ex 7,22; 8,7; ale také 8,18–19/. Také i Šimon, samaritánský čaroděj, svými kouzly dlouhý čas udivoval lid /Sk 8,11/. Taková znamení mají být zkoumána.

Platí to zvláště o mluveném proroctví, jež se považuje za Boží slovo, a to zde má Jan především na mysli. Pro Boží lid to nebyl nový problém. Již v Deuteronomiu prostřednictvím Mojžíše mluví Bůh o téže věci. „V srdci si asi říkáš: ‚Jak poznáme slovo, které Hospodin nepromluvil?‘ Nuže, promluvil-li prorok jménem Hospodinovým a věc se nestane a nesplní, nepromluvil to slovo Hospodin. Opovázlivě mluvil ten prorok sámý“ /Dt 18,21–22/.

Je to velmi účinný test. Problém je, že nemůže být použit ve chvíli, kdy je proroctví vysloveno. O něco dříve je zdůrazněno, že obsah poselství je veledůležitým faktorem. „Kdyby povstal ve tvém středu prorok nebo někdo, kdo hádá ze snů, a nabídl ti znamení nebo zázrak, i kdyby se dostavilo to znamení nebo ten zázrak, o němž ti mluvil, když říkal: ‚Pojďme za jinými bohy, které jsi neznal, a služme jim‘,

neuposlechněš slov takového proroka nebo toho, kdo hádá ze snů. To vás zkouší Hospodin, váš Bůh, aby poznal, zda milujete Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší. Hospodina, svého Boha, budete následovat a jeho se bát ... Avšak takový prorok, nebo ten, kdo hádá ze snů, bude usmrčen ... I odstraníš zlo ze svého středu“ /Dt 13,1–5/.

Je to otázka obsahu. Povzbuzuje takové poselství Boží lid k vyzývání a poslušnosti, nebo jej vede k modlářství? Co prorok říká, je daleko důležitější, než jak to říká a než zřejmá nadpřirozená znamení, kterými doprovází svou řeč. Testem se neurčuje, zda proroctví se zdá být správné, ale zda je pravdivé. Zde musí být provedena sonda do Boží pravdy zjevené v Písmu. Každý křesťan má tuto slavnou zodpovědnost. Jan mluví ke všem členům sboru, *agapétai*, nejen ke starším či dohlížitelům. Musíme určit, zda takové poselství je od Boha. Vycházíme z toho, že Bůh, který je věčná pravda, si nebude protiředit v tom, co již dříve řekl. Jan aplikuje Boží slovo ve verši 2 a stejně musíme učinit i my. Každý kazatel by měl často připomínat svému shromáždění: „Nevěřte tomu proto, že to říkám já, ale protože to Bůh říká ve svém Slovu.“ Měl by se snažit vytvořit shromáždění Berienských, kteří každý den zkoumali Písma, zdali je to tak, jak zvěstuje Pavel /Sk 17,11/. Sebevíc zázračných znamení na podporu učení, jež je v rozporu s Biblií, nemůže být od Boha, a proto nemají pro křesťana žádnou závaznost.

Protože velkým úkolem Ducha svatého je svědčit o Kristu a vyvyšovat jej /J 16,13–14/, osoba Pána Ježíše je zkušebním kamenem pravdy, či bludu. Když Pavel psal sboru do Korintu, měl velice jednoduchý test, kterým se dá odlišit pravé od falešného. „Žádný, kdo mluví z Ducha Božího, neřekne: ‚Ježíš buď prokletý,‘ a nikdo nemůže říci: ‚Ježíš je Pán, leč v Duchu svatém““ /1 K 12,3/. Jan zdůrazňuje totéž, i když se zabývá popřením vtělení, které bylo základním bludem gnostiků. Jak jsme již viděli, gnostikové byli ochotni věřit, že Duch sestoupil na Ježíše určitým způsobem, ale popírali Ježíšovu preexistenci a tím i jeho plné božství. Proto si nebudeme chodit pro objasnění nebo pro duchovní pomoc k těm, kteří popírají božství Pána Ježíše Krista, nebo jeho plné lidství, ať už jsou to akademičtí teologové či svědkové Jehovovi u našich dveří. Jsme-li biblicky pozitivní k osobě Kristově, musíme být zcela odmítaví k bludům. Nejde o podnět k teologickým honům na čarodějnice, ale k poznání, kudy vede linie Písma mezi pravdou a bludem a orientovat se v ní. Duch antikristův prostoupil ducha naší doby, jenž ani na okamžik nepřipustí, že by Kristovy nároky mohly být pravdivé. Projevuje se nejen ve

sdělovacích prostředcích, ale i v gremiích těch křesťanských skupin, které odmítají potvrdit pravdu Božího zjevení v Písmu, a proto nepovažují její popírání za kacířství. Boje se dnes odehrávají ve stejné klíčové oblasti – jde o osobu Ježíše Krista. „Kdo je tento Ježíš?“ není jen ústřední otázkou pro evangelizaci, ale i ústředním testem křesťanské ortodoxie. Není to jen test, je to rozhodující věc.

2. Pohled, jak žijí /verš 4 až 6/

Protože jsme se poučili, že víra a život jdou vždy ruku v ruce, nepřekvapuje nás Janův test, kdy dohlédá přes obsah falešného učení k jeho důsledkům. Každý z těchto tří veršů začíná jiným zájmenem, které uvozuje rozdílné skupiny lidí. *Vy* /verš 4/ se týká všech křesťanů, *oni* /verš 5/ falešných proroků ze světa a *my* /verš 6/ apoštolů a věrných učitelů, stojících v pravé apoštolské poslušnosti.

Na první pohled se zdá, že verš 4 odporuje obecné zkušenosti. Jak může Jan říkat, že křesťané zvítězili nad falešnými proroky, když zakoušeli vzrůstající nápor na zdravou existenci církve? A ještě víc to platí v 80. letech tohoto století, kdy hlavní denominace jsou zmítány radikální teologií, která popírá Krista a vysmívá se těm, kteří věří, že Bible je neomylné Boží Slovo. Ale Jan má pravdu, protože falešní učitelé nezískali opravdové věřící na svou stranu. Apoštol sám stál pevně a stejně tak mnozí věřící, kteří byli posíleni jeho dopisem. Tak je tomu i dnes. Líbí se mi způsob, kterým to vyjádřil Gordon Clark: „My, Janovy děti, jsme přemohly falešné proroky... Věříme nadále ve zrození z panny, ve smřění a zmrtvýchvstání. Zvítězily jsme nad nimi. Nepřemohli nás.“¹ Test pravdy prověří, že křesťané zůstávají věrní, jejich víra není zničena, Spasitele nezapřeli. On sám to slíbil, když řekl o svých ovcích: „Za cizím však nepůjdou, ale utečou od něho, protože hlas cizích neznají“ /J 10,5/. Antikristovský vlk může přijít v ovčím rouše, aby pustošil a rozháněl Kristovo stádo, ale nemůže je přemoci. Verš 4b podává vysvětlení. *Ten, který je ve vás, je větší než ten, který je ve světě*. Kristovy ovce jsou spojeny s pastýřem, který je pravdou. Nespoléhají na sebe, ale vědí, že kříž a prázdný hrob prokázaly nadřazenou moc jejich pastýře nad všemi jeho nepřáteli. Nadto: protože on je Pravda, ti, kteří bojují proti němu, bojují proti strukturám reality a jsou odsouzeni k záhubě. A tato síla je k dispozici každému Božímu dítěti, když zůstáváme v něm a vírou se napojujeme na jeho nevyčerpatelné zdroje. „Ale v tom ve všem slavně vítězíme mocí toho, který si nás zamiloval“ /Ř 8,37/.

Naproti tomu falešní učitelé jsou svázáni s tímto světem, /verš 5/, se světem který pomíjí /2,17/. Svět je jejich původem i poslu-

chařtvem. A proto mnohá z těchto kacířství usilují o vytvoření nového světového pořádku, o novou vládu či nový systém, zpravidla s jejich vůdcem jako mesiášem v čele. Svět lidstva ve vzpouře proti Bohu je přitahován k falešným prorokům a k jejich kultům, protože v podstatě má stejné touhy a sklony. Dopřává jim sluchu. Když takoví političtí či náboženští „proroci“ vyzdvihují slávu člověka a slibují naplnění lidských tužeb, ať to stojí co stojí a ať je nutno udělat cokoli, lidé na to slyší. My lidé chceme ujištění, že v podstatě jsme dobrými lidmi a že myšlenky o hříchu a soudu nebo o zodpovědnosti vůči stvořiteli Bohu jsou zastaralé a zbytečné. Přetváření křesťanského evangelia na etickou záležitost má svou přitažlivost: místo poselství o podřízenosti se panství Ježíše Krista, pouhé následování jeho zářného příkladu nebo jen požadavek, aby nám pomohl v těch oblastech našeho života, které potřebují nový nátěr. Takové pojetí je řízeno duchem světa a ovlivňováno touhou učinit jej pohodlnějším místem, kde bychom si mohli více užít. Ale s věčností to nemá nic společného. Nedává sílu ke změně života a nenabízí nic, co by pomohlo za hrobem.

Ale praví apoštolové se poznají podle toho, co učí /verš 6/. Jejich původem je Bůh sám a jejich posluchačtvem ti, kteří znají Boha. A to je přesně to, co Cerinthus a jeho stoupenci tvrdili o sobě – že znají Boha. Ale Jan ukazuje, že jejich nárok nemá opodstatnění, protože odmítají vzít vážně Boží slovo vyjádřené apoštolským učením. Jediný způsob, jakým může člověk poznat Boha, je ten, který Bůh sám zvolil, když se zjevil v činech, ale především Slovem. Apoštolské učení je právě takovým zjevením a náš postoj k němu ukazuje, zda jsme ovládnáni *duchem pravdy* či *duchem bludu*. Překlad NIV uvádí „Ducha pravdy“ velkým písmenem, patrně proto, že tento titul je dáván Duchu svatému v Janově evangeliu /14,17; 15,36; 16,13/, ale to se nezdá nutné ve světle plurálu „duchové“ ve verši 1. Bylo by bezúčelné zkoumat, zda Duch svatý je z Boha. Janovi se jedná o to, aby lidé, kteří pracují v církvi, dovedli rozlišit pseudoproroky od pravých učitelů. Nesnažíme se vidět do jejich srdcí. Bylo by to nemožné právě tak jako neúčelné. Musíme naslouchat, co říkají, co vyznávají o Kristu, a dívat se také, kdo jsou jejich stoupenci.

V našem relativistickém věku si musíme stále znovu připomínat, že některé věci jsou vždy pravé a jiné vždy falešné. Pravda není tvořena současnou shodou názorů, je určována Božím charakterem. Dnešní falešní proroci jsou právě tak výmluvní a právě tak nebezpeční, jako byli v prvním století. Říkají, že Bible má svou autoritu, ale že není nejvyšší autoritou. Ujišťují, že věří ve vzkříšení, nikoli však ve skutečné

13. Zkoumání duchů

vzkříšení Kristova těla třetí den. Duch falše je duchem podvodu. Jedině přijetím apoštolského učení a životem, který odpovídá této pravdě, můžeme poznávat Boha. Nemáme se spokojovat s náhražkami.

1. Janova 4,7–12 14. Opravdu nás Bůh miluje?

⁷Milování, milujme se navzájem, neboť láska je z Boha, a každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná. ⁸Kdo nemiluje, nepoznal Boha, protože Bůh je láska. ⁹V tom se ukázala Boží láska k nám, že Bůh poslal na svět svého jediného Syna, abychom skrze něho měli život. ¹⁰V tom je láska: ne že my jsme si zamílovali Boha, ale že on si zamíloval nás a poslal svého Syna jako oběť smíření za naše hříchy. ¹¹Milování, jestliže Bůh nás tak miloval, i my se máme navzájem milovat. ¹²Boha nikdy nikdo neviděl, ale jestliže se milujeme navzájem, Bůh v nás zůstává a jeho láska v nás dosáhla svého cíle.

Poslední tři slova verše 8 jsou jedním z nejhlubších prohlášení celé Bible a mnohým lidem je dnes zatěžko jim věřit. *Bůh je láska*. Když pomyslíme na ten „špinavý tenisový míček“, kterým je naše planeta, posazená do ohromné nekonečnosti prostoru, na naše životy jako okamžiky v moři času a na naši individualitu mezi nesčetnými milióny lidí, můžeme vůbec mluvit o tom, že nás Bůh miluje? A když hledíme na svět se vším zlem a utrpením, s tolika zničenými či zlomenými životy, jak by mohl existovat Bůh, který opravdu miluje? Jan trvá na tom, že láska je pravou podstatou Boha. A nemáme-li zbavit slovo „Bůh“ všeho jeho významu, musíme si uvědomit, že tento nekonečný, ale osobní Stvořitel není tak veliký, že by se nestaral o můj nepatrný život. On je tak veliký, že se *může* starat o každého z nás osobně.

Naše studium několika posledních oddílů bylo jako bychom procházeli předpokoji velkého paláce, z nichž každý nás naplňuje větším a větším úžasem, jak se blížíme ke korunnímu sálu. Viděli jsme, jak nádherně Král zaopatřil své děti, aby se jejich postoje a činy odlišily od jednání lidí za světa. Obdivovali jsme jeho lásku a péči o každého z nás i to, že nás přijímá v naší slabosti a probouzí v našich životech jistotu, když zrcadlíme jeho lásku. Ale nyní jsme ohromeni nádhrou, když se otevřely dveře trůnního sálu dokořán a jsme představováni slavné osobě, která to vše učinila – Bohu, který je láska. Vše ostatní v záři těchto veršů krouží kolem této nejvyšší skutečnosti: „Bůh je láska.“

¹Clark, str. 127

Jan neurčuje kvalitu, kterou Bůh má. Mluví o podstatě Boží bytosti. Neříká jen, že Bůh miluje, ale že je láska. Snáze to pochopíme, když si uvědomíme, že Bůh je v Písmu zjeven jako svatá Trojice, tři osoby v jednom Bohu. Nejsme schopni pochopit plný smysl Trojice svou omezenou myslí, ale přinejmenším můžeme vědět, že v jádru božství je dynamický vztah lásky. Láska proudí mezi třemi osobami v neustálém vzájemném působení, takže každá činnost vyjadřuje lásku, jež je Boží podstatou. Otec miluje Syna, Syn miluje Otce, Duch miluje Syna a tak dále. Není to statický popis, ale živý, aktivní dynamismus. Bůh miluje svým vlastním bytím, protože jeho podstatou je láska. Proto představa, že Bůh nás nemiluje, popírá jeho pravou podstatu a jeho charakter. Je pokřivením svobodné Boží milosti v něco mnohem méně hodnotného, v podmíněnou „lásku“, jež závisí na přitažlivosti či významnosti toho, který má být milován; Boží láska *agapé* je něco naprosto jiného. Nelze si ji zasloužit ani koupit. Bůh nás miluje, protože láska je jeho přirozeností.

Můžeme lépe pochopit, co Jan míní, když ujišťuje ve verši 7, že *láska je z Boha*. Bůh je právě tak jejím zdrojem, jako je zdrojem všeho pravého světla /1,5/. To vysvětluje, proč láska k bližnímu jde ruku v ruce s vírou v Krista, jako hlavní měřítko pro důkaz, že máme pravé poznání Boha. A také nám pomáhá vyložit druhou část verše 7, *každý, kdo miluje, z Boha se narodil a Boha zná*. Jan nepochybně netvrdí, že každý projev lidské lásky je znamením pravého duchovního života. Plummer dokazuje: „Je-li Bůh zdrojem veškeré lásky, pak každá láska člověka pochází od Boha; a tato část jeho mravní povahy je Božího původu.“¹ I když souhlasíme, že schopnost milovat je částí toho, co rozumíme Božím obrazem v člověku, a že láskyplné lidské vztahy mezi nekřesťany jsou částkou obecné Boží milosti, nesmíme je zaměňovat se znovuzrozením z Boha a se známostí Boha. Jan ve verši 7 hovoří nepochybně o křesťanově lásce k bratrstvu. Určitý člen před *láskou* v řečtině vyjadřuje zvláštní kvalitu božské lásky, která má charakterizovat křesťanské společenství. Je to láska k našim spolubratřím, kterou Jan zdůrazňuje jako nezvratný důkaz nového rodu. A kde láska chybí, je to důkaz, že člověk nemá pravé poznání Boha, ať už si osobuje cokoli /verš 8a/. Jan si uvědomuje, že slovo „láska“ potřebuje definici a objasnění, a proto se soustřeďuje na dva velké důkazy, ve kterých lze spatřovat Boží lásku a také ji sdílet.

1. Boží láska viděná v kříži Kristově /verše 9–10/

Tyto dva verše, v nichž Jan zpracovává své druhé velké téma, jsou nabitý významem. Protože Bůh je láska, všechny naše definice o tom,

co láska je a jak jedná, musejí vycházet z něho, mají-li souhlasit se skutečností. To nám také pomůže zpracovat a vysvětlit kvalitu lásky. o níž jednal Jan v předcházejících dvou verších. Láska, která je důkazem pravého vztahu k Bohu, je láskou, která se projevuje činy pro dobro druhých, až k hranici sebeoběti. Máme-li porozumět této lásce, musíme porozumět Božímu srdci.

Již jsme viděli, že Ježíš tím, že položil svůj život za svůj lid, dokonale demonstroval Boží lásku /3,16/. Nyní, když se Jan vrací k tématu kříže, začíná hledět na jeho význam z Božího pohledu. *V tom se ukázala Boží láska k nám*. Sloveso *phaneroó* užil již na začátku dopisu /1,2/, kde popisuje Kristův příchod na zem. Zde vidí Kristovu smrt jako veřejný projev Boží lásky k jeho lidu. *K nám* doslova znamená „v nás“ a podle Clarka lepší překlad je „v našem případě“.² V této souvislosti si všimněme důležité vedlejší věty ve verši 10a, *ne že my jsme si zamilovali Boha*. Nejde o vzájemnost, při které by se Bůh setkal s člověkem na poloviční cestě, protože člověk zatoužil být zadobře se svým pánem. Iniciativa je výhradně na Boží straně. Rozhodl se prokázat svou lásku těm, kteří ho nemilují a nechtějí milovat, nepřátelům a rebelům po zuby proti němu ozbrojeným, světu ztracených hříšníků. Jednou provždy si musíme uvědomit, že nebýt skutečnosti, že Bůh je láska, nemohli bychom očekávat milosrdenství a odpuštění a neměli bychom žádnou naději a budoucnost. Iniciativu v díle lidského spasení má výhradně Bůh lásky.

Z veršů 9 a 10 si můžeme udělat plný obraz, jaký nám Jan chce podat o tomto milujícím Bohu v činu. *Poslal svého jediného Syna* /verš 9/. Podmět je položen důrazně na začátek, předmět a sloveso jsou obráceny a jak uvádí Lenski, přesnější překlad originálu by byl „*svého Syna poslal, Bůh poslal*“.³ K zvýraznění důrazu podivuhodné skutečnosti, že Bůh se trápí s lidskými bytostmi, slovo „Bůh“ je znovu a znovu v tomto oddíle opakováno.

Přídavné jméno „jediný“ /v kral. překladu „jednorozený“, řecky *monogenés*, je přidáno k popisu Syna, který přišel. Známe je dobře z Jana 3,16. Překlad NIV *jeden a jediný* vystihuje význam dobře. Bylo by podivuhodné, kdyby Bůh poslal Syna, ale že poslal svého *jediného* Syna dokazuje jeho velikou lásku. Totéž slovo je užito o Izákovi v Žd 11,17 k ilustraci, jak veliká byla Abrahamova víra a poslušnost, když ho Bůh zkoušel. Byl připraven obětovat k rozkazu Jahveho svého jediného syna, který mu byl tak dlouho slibován. Máme zde představu Syna, který je mimořádně vzácný a velice milovaný, protože je jediným synem. Bůh měl jediného Syna, který byl poslán do nepřátelské-

ho prostředí, do světa vzpoury s posláním zachránit nás a smřít s Bohem. *To je láska.*

A tento vzácný, jediný Syn byl poslán jako oběť smření za naše hříchy. Slovo je *hilasmos* a podrobně jsem je jím zabýval v 2,2. Láska nalézá způsob, kterým může spravedlivý hněv uspokojit a změnit v nabídku odpuštění a dosáhnout smření. Jediným způsobem, jakým se to mohlo stát, byla nekonečná cena, kterou dal ten, který miluje. „Hlubinu Boží lásky musíme vidět právě ve způsobu, jakým nese rány, vložené na ni lidstvem, a nabízí dar plného odpuštění.“⁴ Nelze si myslet, že milující Bůh nemusel žádat smřinou oběť, protože nehodlal hřích trestat. Tím by se rušila pravda, že Bůh je světlo a zbořily všechny základy mravnosti. Ušlechtilější, biblický způsob je oslavovat Boží lásku při pohledu na velkou cenu, za jakou bylo smření dosaženo, a jak podivuhodné hloubky odevzdání se a velikosti je tato láska schopna. Podtrhuje také fakt, že jen lidé vykoupení touto láskou znají její plný rozsah. „...spasení, které i andělé touží spatřit“ /1 Pt 1,12/.

Láska tvá nežli peklo,
smrt silnější, přebohatá.
Ti, kteří k světlu mří,
se marně snaží pochopit
tu hloubku. Toho tajemství
délku, výšku, šíři.⁵

Posléze musíme pochopit další pravdu, kterou způsobila Kristova smrt. Zemřel za naše hříchy. Ano, jen za naše hříchy, protože sám byl bez hříchu. Vyřídil je svou smrtí, protože nesl trest odloučení od nebeského Otce, který jsme si zaslouhovali my. Naše hříchy jsou tedy odpuštěny a odstraněny pro jeho kříž a tím je umožněno, *abychom skrze něho měli život* /verš 9b/. Hlavním cílem jeho poslání a úkolu bylo, abychom místo jisté smrti měli věčný život. Jedině skrze Ježíše jsme mohli takový život získat. Je naším osobním prostředníkem, který za nás prosí u Otcova trůnu /2,1/. Je pramenem a řečištěm duchovního, věčného života. Nejen že vzbouřencům bylo odpuštěno; stali se syny. „Navždy zůstává syn“ /J 8,35/. Toto je láska. Její zdroj je v Bohu; je projevena v osobě a díle Pána Ježíše Krista. Jejím cílem je požehnání života mnohých, kteří dosáhli vyrovnání s Bohem skrze smrt jeho Syna.

2. Boží lásku lze vidět ve vzájemné křesťanské lásce /verše 11–12/

Verš 11 není ani tak k výkladu, jako k vděčnému, poslušnému plnění. Jan znovu opakuje napomenutí verše 7 „milujme jedni druhé“,

kterým tento oddíl začíná a tím svůj předmět a motivaci svých čtenářů výrazně zesiluje. Všimni si malého příslovce *tak* ve větě *Bůh nás tak miloval*. Vrací nás k podrobnostem předcházejících veršů a je myšleno jako opětné odmítnutí Cerintha a jeho bludů. Ten, který trpěl, byl věčný, jediný Syn Otce. Jeho krev tekla pro naše odpuštění. A ti, kterým bylo odpuštěno, prokáží tuto revoluční změnu v celém svém životě novou láskou jednoho k druhému. Boží láska je jejím důvodem i zdrojem. Jsme-li skutečně Božími dětmi, chceme být podobni našemu Oci. Tímto slovesem je též vyjádřen jistý závazek. Není to jen zvláštní přídavek, který můžeme připojit k svému učednictví, pokud cítíme, že bychom to měli učinit. Nesmíme již urážet jméno našeho milujícího Otce popíráním jeho lásky ve svých lidských vztazích. Jestliže jsme byli očištěni Kristovou krví, naše nové životy musí být čisté jako jeho život a jsme součástí Boží rodiny. Vážíme-li si neko-nečné ceny, zaplacené za naše vykoupění, pak si uvědomujeme, jak životně důležité je, abychom nepovolovali hříchu. Je v nás nová touha, která žádá nově žít /Ř 5,5/. A tak křesťanský sbor musí být společenstvím lásky, jiným než ostatní lidská společenství. Je pravdou, že sbor je zde pro ty, kteří ještě nejsou jeho členy, ale je také pravda, že láska mezi členy by měla být jedním z nejpřitažlivějších magnetů.

To je myšlenka, ke které nás vede Jan ve verši 12, kde je řečeno, že láska mezi křesťany má ukazovat Boží lásku. Je to integrální část svědectví církve ve světě, kterým prokazuje pravdivost evangelia a lásku svého Pána. *Boha nikdy nikdo neviděl* je prohlášení téměř souběžné s tím, které Jan vyslovil v prologu evangelia /J 1,18/. Tam je řečeno v souvislosti s Ježíšovým vtělením ve smyslu viditelného projevu neviditelného Boha. Zde je to láska mezi křesťany. Měli bychom se zastavit a uvážit, jak velkou máme odpovědnost. Je-li církev na zemi tělem Kristovým, pak musí odrážet jeho charakter ve svých vztazích a ve vnitřním životě... Nadpozemská Boží láska pro hříšníky, jakými jsme byli my, se často stávala věrohodnější, když ji nevěřící lidé viděli zobrazenou v životě Božích dětí. Dr. Francis Schaeffer správně popsal takovou lásku jako „nejlepší apoštologetiku“⁶, protože Pán sám řekl: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým“ /J 13,35/. Láska je známkou pravosti, rodinnou charakteristikou. Lidé by měli vidět Kristovu lásku v našem obecnství. Není to aspoň částečně význam Janova vidění v úvodu knihy Zjevení? Vidí vzkříšeného Pána v celé jeho nádheře a slávě „uprostřed svíců“ /Zj 1,13/. O něco dále je nám řečeno, že svícny představují sbory /Zj 1,20/ – patrně ty sbory, jimž je tento dopis adresován. Je zde zdůrazněno totéž poselství. Kristus není již s námi na tomto

14. Opravdu nás Bůh miluje?

světě, ale chtějí-li lidé Ježíše vidět, měli by mít možnost setkat se s ním v našich sborech. Měli by spatřovat jeho lásku v lásce, kterou se my křesťané milujeme navzájem. A opět to neznamená jen mystická vidění, ani krásná vřelá slova, ale praktické každodenní skutky, moderní obdobu mytí nohou druhým lidem /J 13,14–17/. Jen tak může mít Boží láska nejplnější účinek v našich životech. Milujeme-li se navzájem, Boží život je v nás manifestován a roste v nás. Je také pravdou, že když víc prožíváme Boží život z Ducha svatého, budeme milovat spolukřesťany vroucněji a praktičtěji než dřív. Boží láska dojde naplnění tím, že v nás vytvoří stejnou sebedávající lásku, jakou má on. Tato láska nás vysílá do světa tak, jako poslala svého jediného Syna, aby „dávala a nepočítala náklady“. Je to láska, kterou povýšený cynismus pokročilého dvacátého století zoufale potřebuje vidět, protože mnozí lidé se jen tak dostanou blíže k neviditelnému Bohu. Odpovědnost má Bohem osvobozený lid. Církev je Božím audiovizuálním projevem pro hynoucí kulturu. Lidé by měli mít možnost dívat se na křesťanské obecnství a vidět Boha lásky v jeho lidu. To je cíl, ke kterému směřuje Boží láska; spokojit se s něčím menším by bylo zapíráním evangelia. Víme-li, že Bůh skutečně miluje, dovolme, aby jeho láska do nás proudila a z našich životů přetékala. *Milování ... i my se máme navzájem milovat.*

¹Plummer, str. 10

²Clark, str. 134

³Lenski, str. 501

⁴Marshall, str. 215

⁵„O love divine, how sweet thou art“ od Carlese Wesleye /1707–1788/

⁶Francis Schaeffer, *The Church before the Watching World*, 1972

1. Janova 4, 13–21 15. Základy jistoty

¹³Že zůstáváme v něm a on v nás, poznáváme podle toho, že nám dal svého Ducha. ¹⁴A my jsme spatřili a dosvědčujeme, že Otec poslal Syna, aby byl Spasitelem světa. ¹⁵Kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží, v tom zůstává Bůh a on v Bohu. ¹⁶Také my jsme poznali lásku, kterou Bůh má k nám, a věříme v ni. Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm. ¹⁷V tom jeho láska k nám dosáhla cíle, že máme plnou jistotu pro den soudu – neboť jaký je on, takový jsme i my v tomto světě. ¹⁸Láska nezná strach; dokonalá láska strach zahání, vždyť strach působí muka, a kdo se bojí, nedošel dokonalosti v lásce. ¹⁹My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás. ²⁰Řekne-li někdo: „Já miluji Boha“, a přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí. ²¹A tak máme od něho toto přikázání: Kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra.

V počátcích britského rozhlasu měl George Bernard Shaw přednášku o zvlátnostech angličtiny a přitom se zmínil, že v angličtině jsou jen dvě slova, která začínají zvukem š, ale nehláskují se sh. Jedna posluchačka vyslovila mínění, že je jen jedno takové slovo – sugar /cukr/. Dostala lístek, v němž byla odpověď jednou větou: „Madam, are you sure?“ /Paní, jste si jistá? – sure, jistý, je v angličtině druhé slovo s onou zvláštností/. Být si jistý je nesnadná věc a nejvíc to platí ve věcech duchovního života. A přece trvá Jan na tom, že Bůh chce, abychom věděli, že mu patříme a že naše křesťanská zkušenost je reálná.

Jádrem křesťanovy jistoty je přesvědčení, kterým skončil předcházející oddíl a které zde Jan opakuje ve verších 13, 15 a 16: „zůstáváme v Bohu a on v nás“. Máme mnoho problémů s tímto pojetím v kultuře, kde jsme zvyklí posuzovat každou realitu svými smysly. Nemůžeme tohoto Boha vidět /verš 12a/, protože je duchem /J 4,24/. Není souhrnem smyslových prvků, které lze objevit a zhodnotit, ale nekonečnou, věčnou osobou. Naše city jsou rovněž nespolehlivým průvodcem, protože jsou vyloženě subjektivní a snadno oklamou. Zásada „cítím-li, že je to správné, pak je to správné“, není spolehlivým

základem duchovní reality. Všechny běžné metody, které bychom mohli použít v touze po jistotě, jsou nepodstatné. Jak si tedy *můžeme* být jisti? V následujících několika verších Jan podává pět důkazů.

1. Přijali jsme Ducha svatého /verš 13/

Zde vyzvedá a opakuje důkaz, který zmínil naposledy v 3,24. Rozdíl je v tom, že tam Jan ujišťoval, že nám Bůh dal svého Ducha, kdežto zde říká, že *nám dal ze svého Ducha* /tak také kralický překlad – poznánka překladatele/. Nesmíme si myslet, že Jan opouští něco z toho, co řekl dříve, a naznačuje, že Duch svatý je dělitelný. To by byla stejná chyba jako si myslet, že plnost Ducha je více Ducha než máme nyní, jako bychom jej mohli dostávat ve splátkách. Duch svatý je jednou, nedělitelnou osobou. Musíme také poznamenat, že když přebývá v jednom křesťanu, neznamená to, že by nemohl přebývat stejně ve všech. Není tedy možné, aby někdo měl 60 % Ducha, ale není nemožné, aby měl méně než my ostatní.

Když se znovuzrodíme, přijímáme Ducha svatého, Boží život v sobě. To je jednotné novozákonní učení ode dnů letnic až dodnes. V ten den Petr prohlásil: „Obraťte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů a dostanete dar Ducha svatého. Neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko, které si povolá Pán, náš Bůh“ /Sk 2,38–39/. Pavel proto učí, že „kdo nemá Ducha Kristova, ten není jeho“ /Ř 8,9/ a důsledek je stejně pravdivý. Největší dar nanebevstoupivšího Krista jeho církvi zde na zemi je Duch svatý, který sám je zdrojem všech ostatních darů a milostí, kterou potřebujeme, abychom na tomto světě žili důsledně jako Boží děti. Slovu „být naplněn Duchem“ /Ef 5,18/ musíme rozumět tak, že jsme stále posilováni a řízeni Božím životem v nás, když otvíráme všechny oblasti svého života jeho dynamickému vlivu. Je to Duch, který v nás vytváří Boží lásku k našim spoluvěřícím, když působí všemi možnými způsoby, aby nás učinil podobnými Kristu. Protože Bůh je láska, pak všude, kde pracuje Duch, bude důkazem láska.

Živý Bůh bude ve svém lidu vždy působit své význačné vlastnosti – svatost a spravedlivost, milosrdenství a lásku. Když věřící prožívá vnitřní potřebu milovat druhé nesobecky, zatímco dříve se jich bál, ignoroval je nebo odmítal, je to důkaz, že Duch svatý v něm pracuje. Je to skutečné ujištění o spasení. Nesmíme se však vyhnout aplikaci nepříznivých důsledků. Když se někdo považuje za křesťana a přitom nemá čas na obecnost s druhými, kritizuje církev a odepisuje ji, praktikuje sólovou zbožnost, nemáme se ptát, zda tento člověk není

oklamán a zda Bůh v něm zůstává? Kde je Boží život v práci, tam hořkost sládne, tvrdost taje a láska roste.

2. Máme apoštolské svědectví /verš 14/

Se svědectvím Ducha svatého je spojeno svědectví apoštolů. Jedno podporuje druhé, ale potřebná jsou obě. Sám Pán Ježíš tomu učil své učedníky, když spojoval obě svědectví. „Až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví. Také vy vydávejte svědectví, neboť jste se mnou od začátku“ /J 15,26–27/. Říká-li v tomto 14. verši *my*, jasně ukazuje na apoštolskou společnost, stejně jako na začátku tohoto dopisu. Byla to jejich jedinečná výsada a odpovědnost svědčit o tom, co viděli a slyšeli. Je všeobecně uznáváno, že být svědkem a mít pověření vzkříšeného Pána, bylo základním testem novozákonního apoštolství. Jiní mohou být speciálně „vyslání“ *apostoloi*, pověření zvláštními úkoly v křesťanském společenství, např. jako misionáři, ale původních jednáct a s nimi Matěj /Sk 1,26/, Jakub bratr Páně a Pavel tvoří zvláštní kategorii. Je zajímavé, že Pavel při obhajobě svého apoštolství, udává jako důkaz skutečnost, že „viděl Ježíše, našeho Pána“ /1 K 9,1/. My jsme Pána Ježíše neviděli, oni však ano. Viděli věčné Boží Slovo učiněné tělem v čase a prostoru, v Ježíši. Jak uvedl Petr „nedali jsme se vést vymyšlenými báje, ale zvěstovali jsme vám slavný příchod našeho Pána Ježíše Krista jako očití svědkové jeho velebnosti“ /2 Pt 1,16/.

Všimněme si, jak mnoho z toho, co jsme se již dověděli, shrnuje Jan do jedné krátké věty. Rázně zatlouká další a další hřebíky do rakve gnosticizmu. Odvěký Syn byl *poslán* Otcem do *světa*. Přišel, aby se stal jeho Spasitelem svou skutečnou lidskou smrtí na kříži. Taková je skutečnost. Svědectví Ducha a svědectví apoštolů patří k sobě: nemůže existovat žádné rozdělení mezi Duchem a Slovem. Ten, který psal Slovo tím, že inspiroval jeho lidské autory, užívá speciálního prostředku k tomu, aby nás obživil a budoval ve víře. Důkaz reality, že Duch pracuje v našich životech, je zřejmý z toho, že jsme přijali Boží zjevení v Písmu.

3. Vyznali jsme osobně Ježíše jako Božího Syna /verš 15/

Při porovnání tohoto verše s veršem 12 se opět přesvědčujeme, jak Jan spojuje pravdu a lásku. Důraz je tentokrát na vnějším vyznání vnitřního přesvědčení. Pouze vírou v Ježíše jako Syna Božího může jednotlivec mít obecnost s Bohem. Náš vztah k Bohu závisí proto na historickém vtělení, totiž že *Ježíš je Syn Boží*.

Jan mluví „vyznáním“ víc než pouhé rozumové přijetí historického faktu: musíme však zdůraznit, že k vyznání patří také i to. Spasitelná víra nezáleží jen na obyčejné vřelosti a pozitivních pocitech ke Kristu, i když některé evangelizační výzvy z takového postoje vycházejí. Záleží na doktrinárním vyznání Krista, na kterém celá naše zkušenost s Bohem ve skutečnosti závisí. A dále známkou této reality je život vyjadřující víru v Krista jako Boha tím, že poslouchá jeho příkázání a roste do jeho charakteru. Mezi láskou a pravdou si nemůžeme volit. Ty jsou neoddělitelné. Proto byla formulována vyznání víry. Církev věděla, že její členové /údy/ musejí být ve správné víře vyučování a povzbuzování. A to není jen věc mysli, ale i vůle a srdce. Musíme si to připomínat dnes, kdy vyznání víry a dogmatické základy jsou opouštěny jako nepřijatelně omezující a zakazující a kdy někteří křesťané odmítají připojit svůj podpis k jakémukoli prohlášení víry, protože „Bůh nám zítra může říci, abychom věřili jinak“. Každý osobní vztah k Bohu, který chceme mít, musí být zakotven v jeho zjevené pravdě, má-li být opravdový a nemá-li zůstat jen zbožným přáním. Radujme se, že můžeme se svatými všech věků vyznávat ze srdce, s jasnou myslí a oddanou vůlí „věřím...v jednoho Pána Ježíše Krista, Syna Božího, jakožto jednorozeného, to jest z bytosti Otcovy, Boha z Boha, světlo ze světla, Boha pravého z Boha pravého, zplozeného nikoli učiněného, téže bytosti s Otcem, skrze něhož bylo všechno učiněno, jenž pro nás lidi a pro naše spasení sestoupil z nebes a byl Duchem svatým počat z Marie panny. A stal se člověkem...“ To je zdroj jistoty.

4. Máme důvěru v Boží lásku /verše 16–19/

Teologické poznání a dogmatické přesvědčení jsou osvědčovány životem zkušeností a skrze zkušenost také prohlubovány. Když si muž a žena při oddavkách slibují, že budou žít společně jako manžel a manželka, přísahy, které si vyměňují, zahrnují slavné sliby, na kterých se dá stavět, ať se stane cokoli: „V lepším i v horším: v bohatství i v chudobě: v nemoci i ve zdraví“. Je to výraz lásky, kterou již k sobě chovají a která se bude prohlubovat, jak budou prožívat její skutečnost v praxi „průběhem měnících se scén života“. Na skutečnou lásku se lze spolehnout, ale jejím důkazem je jen oddaná víra.

A naše zkušenost s Boží láskou je tomu velmi podobná. Protože je založena na jeho neproměnném charakteru /*Bůh je láska*/, žijeme-li denně ve vztahu důvěry a poslušnosti k němu, jsme ve stálém styku s touto Boží láskou a učíme se na ni spoléhat více a více /verš 16/. Sloveso, které je v NIV přeloženo *spoléhat* znamená doslovněji „vě-

řený“, což ukazuje, že akce je stále v běhu /proto NIV pravděpodobně překládá přítomným časem/. Manželský pár, který spolu žije šťastně delší čas, mává často hluboké vzájemné porozumění: jeden může říci, co si druhý myslí, aniž by padlo jedno slovo. Takový důvěrný vztah k Bohu je možný jen tehdy, spoléháme-li na jeho lásku a žijeme-li v něm. Máme-li znát jeho myšlenky, musíme studovat jeho Slovo. Máme-li více zakoušet jeho lásku, musíme na něj zcela spoléhat. Když procházíme zkouškami a soužením, pak je to často právě proto, že Bůh, který nás miluje, chce, abychom na něj spolehli plněji a více mu důvěřovali. Dopustí takové zkušenosti, aby očistil a posílil naši důvěru a dal růst naší touze po něm, protože nikdo nemá méně Krista než si skutečně žádá.

Z verše 17 slyšíme ozvěnu tématu, kterého se Jan dotkl na konci verše 12, totiž že Boží láska vždy vyhledává dokonalost a pracuje pro ni. Náš milovaný Otec je dokonalost sama, jak by se mohl spokojit s něčím horším u svých dětí? „Ten, který ve vás začal dobré dílo, dovede je až do dne Ježíše Krista“, bylo Pavlovo povzbuzení Filiipenským /Fil 1,6/. Ve 12. verši položil Jan důraz na Boží lásku, která je viditelná ve vzájemné lásce křesťanů, zatímco zde se dívá dál k cíli tohoto díla v jeho dovršení, jímž je *plná jistota pro den soudu*. Myšlenka, která spojuje tyto dva verše je, že čím víc rosteme do podoby Ježíšovy, tím dokonalejší je Boží láska v našich životech. A není to nespílitelný sen, *neboť jaký je on, takoví jsme i my v tomto světě*. I když my jsme na zemi a on je na nebi, Bůh nám ve své milosti a lásce dal výsadu zakoušet závdavek tohoto dědictví, které plně obdržíme, až ho uvidíme. Už nyní „nás v Kristu obdařil vším duchovním požehnaním nebeských darů“ /Ef 1,3/. Již nyní známe Krista jako naši moudrost, spravedlnost, posvěcení a vykoupení /1 K 1,3/. Kristus je náš život již na tomto světě /Ko 3,4/. „Tak Boží duch dosvědčuje duchu našemu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové – dědicové Boží, spoludědicové Kristovi“ /Ř 8,16–17/. Láska, kterou Bůh štědrě rozdává nám, svým dětem /3,1/, je tatáž láska, kterou miluje svého jediného Syna. A je-li toto vše naše už nyní, nemusíme se bát dne soudu.

Strach a láska se vzájemně vylučují /18a/. Bojíme-li se, že nás Bůh bude trestat, neznáme plnost jeho věčné lásky. Problém často je, že přenášíme na Boha rodičovský model, získaný v době dětství. Pokud nás rodiče trestali tak, že nám odpírali svou lásku, nebo když jsme měli pochyby, zda nás ještě milují, pak se může snadno stát, že hledíme na Boha se smíšenými pocity strachu a vděčnosti. Třeseme se, kdy zase dopadne na nás nějaká rána. Ale to není láska. Jak mnoho křes-

ťanů se zmítá v síti strachu! Mnohdy jsou to ti nejcitlivější a osamělí lidé, ale žijí v neustálé předtuše nějakého neštěstí, které je postihne za jejich minulé hříchy nebo jako odplata za to, že nedělají ve svém životě duchovní pokrok. Výsledkem je často ochromení. Představují si, že Bůh číhá s velkým klackem, připraven mlátit je pokaždé, kdy klesnou. Nepřekvapuje, že satan je pohotově odvíhuje a našeptává jim, že nemohou čekat, že by se Bůh ještě staral o takové beznadějně, neúčinné případy. Snad ani nejsou křesťany!

Ale Bůh, který je láska, chce, aby jeho děti žily v jistotě. Podívej se zpět na 3,1–2 a drž se toho! Můžeme mít naprostou jistotu v Ježší, Synu Božím. Protože prolil svou krev pro naše odpuštění, můžeme Boha zvat svým „Otcem“ a vědět, že nás plně přijal pro zásluhy svého milovaného Syna. *Muka* /v anglickém znění *trest*/ jsou naprosto cizí tomu, komu bylo odpuštěno a kdo je milován. Pěkně to vyjadřuje jeden anglický překlad „dokonalá Boží láska v Kristu vyhání strach ze dveří a odpuzuje jakoukoli hrůzu“. Jsme-li v Kristu, jsme jako on. Hrbil se Ježíš ve strachu před svým Otcem? Jistěže ne. Můžeme tedy skromně, ale upřímně sdílet jeho odvahu, důvěru a svobodu řeči. Miloval nás odvěkou láskou /Jr 31,3/, která nám nedá klesnout ani nás neopustí. Máme-li neustále obavy, co by nám Otec mohl udělat, pak ho ve skutečnosti nemilujeme, a pokud ho nemilujeme, pak proto, že opravdu nevěříme, že on miluje nás.

AV překládá verš 19 „my milujeme jej, protože on prve miloval nás“, ale textová kritika prokázala, že „jej“ je pozdější vsuvka vydavatelů, kteří se domnívali, že sloveso potřebuje určitý předmět. NIV, stejně jako jiné moderní překlady /a také český EP – poznámka překladatele/ překládá *my milujeme, protože Bůh napřed miloval nás*. Tím, že překladatelé NIV dělají v tomto místě nový odstavec, připojují tuto myšlenku ke křesťanské lásce k bratřím, o které hovoří následující dva verše. Jan zde zdůrazňuje, že důkazem pravosti lásky k neviditelnému Bohu je láska k jeho viditelným dětem. Ale zde si musíme uvědomit, že láska k Bohu a láska k lidem nejsou samy o sobě předpokladem, jsou jen odezvou na Boží iniciativu. Musíme pochopit, že naše láska je možná jen na základě Boží lásky. Bůh nás milovat tak, že poslal Pána Ježíše, aby zemřel za naše hříchy, takže trest byl zcela vyrovnán. Není již třeba nic platit. On za mne zaplatil! A když mne tato skutečnost zasáhla v hlubině mého bytí, mohu odpovědět jinak než láskou? Zjišťujeme, že čím více ho milujeme a tuto lásku prokazujeme tím, že milujeme spolubratry, i když nedokonale a málo, tím méně se stáváme kořistí strachu. Strach je dítětem poddanství. Láska je dítětem svobody. „Když vás Syn osvobodí, budete skutečně svobodni“ /J 8,36/.

5. Milujeme bratry /verše 20–21/

Tento poslední důvod jistoty nás přenáší obloukem zpět do kapitoly 4, verše 7, kde vlastně tento větší oddíl začíná. Když Boží láska začíná naplňovat naše životy, dává nám nejen model, jak bychom si měli počínat v našich mezilidských vztazích, ale také touhu a schopnost začít tak žít; zrcadlit jeho lásku k jiným. A znovu nám Jan připomíná nejpraktičtější ze všech jeho testů křesťanské opravdovosti. Je velice laicíné slovy vyznávat, že jsem se odevzdal Kristu, nebo říci „já miluji Boha“. Když však současně nemilujeme bratra a sestru, je to lež. Láska k neviditelnému Bohu se nejlépe projeví nikoli slovy, ale skutky lásky k Božím lidu, který vidíme.

Není to v dnešní době jeden z největších hříchů křesťanů? Můžeme namluvit spoustu řečí o milujícím Bohu, můžeme to vyjadřovat v našem obecenství s velkým pohnutím, ale jakou to má cenu, když překypujeme kritičností k jiným křesťanům a jsme s nimi ihned hotovi, když se zdráháme nést jejich břemena nebo když se musíme vcítit do jejich situace? Taková neláska protičeří tomu, co vyznáváme, a je vyloženým přestupováním Božích přikázání. Pro ty, kteří hledají Krista, je takové jednání kamenem pohoršení a méně snahu evangelizovat na marnou práci. V mnoha sborech a obecenstvích z toho musíme činit pokání, nově se pokorit před Bohem, upřímně vyznávat naši bídu a volat k Bohu o slitování a o milost proměny.

Neobcházejme jasné učení Písma. Nemilujeme-li spolukřesťany, které dobře známe a pravidelně vídáme v obecenství církve, *nemůžeme* milovat Boha. Snad máme tu a tam hřejivé pocity, ale ty mohou být jen projevem citů a pro jiné lidi jsou v jejich životních situacích bez ceny. Důkazem pravé lásky nejsou emoce a slova, ale skutky, kterými druhým vycházíme vstříc v jejich nouzi. Ale druhou stranou mince je, že taková praktická láska může být zdrojem jistoty. Ve verši 21 je nám uložen Boží závazek. Celý zákon je shrnut v královském zákonu lásky a nemůžeme milovat Boha, aniž bychom dodržovali jeho přikázání. Jeho vůlí je, abychom zrcadlili obraz svého Stvořitele, který je láska, svou láskou k druhým. Plummer cituje Pascalova slova: „Musíme znát lidi, abychom je mohli milovat, ale musíme milovat Boha, abychom ho mohli poznat.“¹ To je pravda, ale Jan nás má k tomu, abychom přidali: „*kdo miluje Boha, ať miluje i svého bratra.*“

¹Plummer, str. 109

1. Janova 5,1–5

16. Víra – klíč k vítězství

¹Každý, kdo věří, že Ježíš je Kristus, je zrozen z Boha; a kdo má rád rodiče, má rád i jejich děti. ²Podle toho poznáváme, že milujeme Boží děti, když milujeme Boha a jeho přikázání zachováváme. ³V tom je totiž láska k Bohu, že zachováváme jeho přikázání; a jeho přikázání nejsou těžká, ⁴neboť kdo se z Boha narodil, přemáhá svět. A to vítězí, co přemohlo svět, je naše víra. ⁵Kdo jiný přemáhá svět, ne-li ten, kdo věří, že Ježíš je Syn Boží?

Když jsme s Janem vytupovali po schodišti křesťanské reality, seznámili jsme se s určitými tématy a oblíbenými předměty. I když se perspektiva neustále měnila, viděli jsme, jak velká témata pravdy a lásky, víry a života se opět a znovu setkávají. Pátá a poslední kapitola tohoto dopisu nebude výjimkou, zvláště když Jan nyní odhaluje motivaci a smysl, které ho při psaní vedly. „Toto píšu vám, kteří věříte ve jméno Syna Božího, abyste věděli, že máte věčný život“ /5,13/. Ale zde v prvním odstavci nám Jan přináší nový pojem, *víru* /*pistis*/. Je zvláštní, že toto podstatné jméno se nevyskytuje nikde jinde v tomto dopise, ani v Janově evangeliu, i když slovesná forma, překládaná „věřím“ /*pisteúō*/, je použita vícekrát.

Tyto verše se soustřeďují na povahu křesťanovy víry a na její průkaznost v životě věřícího, ale nejsou bez spojení se základy jistoty, kterou Jan vysvětloval v kapitole 4, a především s nutností lásky. Ve verši 1 spojuje dva veliké prvky novozákonního křesťanství, víru a lásku. Hned poté, co Jan definoval základní vyznání *Ježíš je Kristus* jako prostředek k dosažení nového života, uvádí lásku k Bohu a k jeho dětem jako nezbytný výraz a důkaz opravdové víry. Pro apoštola jsou tyto dvě pevné složky křesťanské reality neoddělitelné právě tak, jako dvě strany téže mince. Víra, která nevede k lásce, je bezúčelná. Láska, která není zakotvena ve víře, je bezmocná.

Jan není jediný, kdo sestavil tuto duchovní rovnici. Čtenáři Pavlových dopisů znají dobře apoštolská kritéria, kterými Pavel měří realitu křesťanského vyznávání sborů, jimž píše. „Proto i já, když jsem uslyšel o vaší víře v Pána Ježíše a lásce ke všem bratřím, nepřestávám za vás děkovat a stále na vás pamatuji ve svých modlitbách“ /Ef 1,15–

16/. Koloským píše: „Stále za vás v modlitbách děkuji Bohu, Otci našeho Pána Ježíše Krista, neboť jsme slyšeli o vaší víře v Krista Ježíše a o vaší lásce, kterou máte ke všem bratřím“ /Ko 1,3–4. A opět k Tesalonicenským: „Před Bohem a Otcem naším si připomínáme vaši činnou víru, usilovnou lásku a vytrvalou naději v našeho Pána Ježíše Krista“ /1 Te 1,3/. Také Petr ve svém dopise předkládá stejné známky opravdovosti bratrstvu rozptýlenému v Malé Asii: „Ač jste ho neviděli, milujete ho; ač ho ani nyní nevidíte, přec v něho věříte a jásáte nevýslovnou, vznešenou radostí“ /1 Pt 1,8/. Novozákonní křesťané nevolili mezi vírou a láskou, tyto dvě byly spojenými pilíři, na kterých spočívala každá pravdivá křesťanská zkušenost.

1. Povaha víry

Jako už několikrát ve svém psaní Jan opět užije frázi *každý, kdo* činí to a to /viz 2,29; 3,3–4; 4,2–3.7/. Je to fráze, která zahrnuje všechny, kdo splňují danou podmínku /v tomto případě všechny, kteří věří, že *Ježíš je Kristus*/, a vylučuje všechny ostatní. Je určena jak k růstu jistoty opravdových křesťanů, tak k vyloučení všech těch, kteří se snaží protlačit se do ovčince jinak, než skrze jediné dveře, jimiž je Kristus /J 10,1–9/.

Jako vždy Bible klade důraz na objektivní víru, nikoli na subjektivní zkušenost věření. V naší existencialistické kultuře se to nepříjemně snadno. Je rozšířena nedůvěra k tomu, čemu se říká „historická fakta“. Jak můžeme s jistotou znát něco o minulosti? Můžeme se pouze dívat svými kulturně zbarvenými brýlemi a podávat vysvětlující poznámky o lidech a událostech, o nichž si myslíme, že je vnímáme. Můžeme pouze věřit, že určitá tvrzení jsou pravdivá; jde o osobní akt víry: „Tento názor na věc má pro mě smysl, a proto se mi líbí.“ Asi tak se to chápe. Souběžně s tím jde přestava, že neexistují absolutní morální hodnoty na nás nezávislé. Mohou existovat jen potud, pokud to připustíme ve své mysli; a i když mohou být dobré pro jednoho, nejsou závazné pro druhé lidi. Neexistuje dobré nebo zlé, vytváříme je svým myšlením.

V takovém pojetí mohu věřit, čemu chci, a jednat, jak se mi líbí, v širokém rámci tolerance, ale nemám právo žádat, abys věřil tak, jak věřím já. „Nemohu ti říci toto je pravda“, protože neexistuje mravní pojem, který by mohl vynutit víru. A tak nám zůstává jen zkušenost věření – něco nebo nic, vše záleží na nás. A není-li konečný obsah, v nějž by se věřilo /ani „někdo“ ani „něco“/, pak se smyslem života stává naše osobní zkušenost věřit, jak se nám líbí. Před víc jak 100 lety Robert Louis Stevenson předpověděl tento postoj 20. století, když

řekl: „Cestovat s nadějí je lepší než dosáhnout cíle.“ Cesta je vším, protože není žádný cíl.

To je kulturní vakuum, do kterého musí stále zaznívat Janovo jednoznačné prohlášení. Často se setkáváme s lidmi, kteří říkají: „Jak rád bych věřil.“ Obsah víry pro ně nemá cenu. Jsou pravými dětmi své kultury. Očekávají nějakou zkušenost, jakoukoli zkušenost, která by měla pro jejich existenci nějaký význam a věrohodnost. Ale novozákonní pisatelé se nezajímají o víru jako o abstraktní ideu. „Naše víra“ /verš 4b/, tedy křesťanská víra, má určitý a nezměnitelný obsah. Složme si prvou část verše 1 a poslední část verše 5 a vidíme, jakou má náplň. Křesťané věří, že *Ježíš je Kristus Syn Boží*. Není to jen článek víry, je to víra sama. A tato víra dělá člověka křesťanem. Musí nám být naprosto jasná jedna věc. I když se někdo prohlašuje za věřícího, i když má v církvi vysoké postavení, jestliže nevěří, že Ježíš je Syn Boží, není narozen z Boha a nemůže být považován za křesťana.

Od samého začátku církve v den letnic bylo obsahem apoštolské víry a poselství evangelia: „Toho Ježíše, kterého vy jste ukřižovali, učinil Bůh Pánem a Mesiášem“ /Sk 2,36/. Sotva by se dalo něco zlepšit na přesném Plummerově shrnutí této věci: „Věřit v Ježíše jako v Krista znamená věřit tomu, který byl znám jako muž, který splnil známé a božské poslání. Takto věřit znamená přijímat Písma Starého i Nového zákona. Věřit, že Ježíš je tím, co o sobě prohlašoval: že je rovný Otci a jako takový žádá od každého věřícího, aby se mu zcela poddal.“¹ V celém svém dopise Jan vykládá právě toto. Věřit v Krista znamená věřit v jeho božství /1,1–3/, v moc jeho krve očisťující od každého hříchu /1,7/ a odvrátit spravedlivý hněv svatého Boha /2,2/. Věříme, že Boží láska je nejpřesněji vyjádřena Kristovým křížem /4,9–10/ a že jedinečným sjednocením víry s ním prožíváme věčný život, který je výsledkem jeho milosti, přivlastňované vírou /5,11–12/.

Ale časy sloves, užitá ve verši 1a, jsou také důležité, zvláště když jsme vyzýváni hlásat historického Ježíše, který je Kristem víry, generaci, jejíž jedinou jistotou je, že jste-li si něčím jisti, pak se jistě mýlíte. Janův pohled na víru neznámá věření proti naději, ale cvičení se ve víře tak, že víme, že máme věčný život. Je to dnes vůbec možné? Verš 1 říká, že kdo *věří /přítomný čas/, je zrozen z Boha /dokonavý minulý čas/*. Jan užívá minulého času, aby naznačil něco, co je pro křesťana současnou a pokračující skutečností. Ale znamená to ještě víc. Prohlašuje, že uvěří-li člověk, že Ježíš je Kristus, je znovuzrozen. V tomto čtení je to Bůh, který přebírá iniciativu v novém rodu nebo v díle spasení. Víra je jak jeho darem, tak prvním znamením nového života, když nový křesťan vyznává, že Ježíš je Kristus.

To souhlasí s Pavlovým učením v druhé kapitole epístoly Efezským. Když vysvětlil naprostou neschopnost člověka, aby se spasil sám, protože je mrtvý ve vinách a hříších /verš 1–3/, Pavel pokračuje: „Avšak ... Bůh ... probudil nás k životu spolu s Kristem, když jsme byli mrtví pro své hříchy... Milostí tedy jste spaseni skrze víru. Spasení není z vás, je to Boží dar“ /verše 4–5.8/. Je-li tomu tak, pak spasení je opravdu Božím dílem od samého začátku. Když tedy kážeme apoštolské evangelium a předkládáme apoštolskou výzvu /čiň pokání a věř/ naší bezvěrecké a nevěřící generaci, jsme si plně vědomi, že hovoříme k lidem duchovně mrtvým, jakými jsme jednou byli i my. Nevyzýváme své posluchače, aby sebrali všechnu přirozenou lidskou energii, uvěřili v Krista a byli zrozeni z Boha. Jen Bůh může dát život.

Jedna z nejjasnějších ilustrací této skutečnosti je v Janově záznamu Lazarova vzkříšení v 11. kapitole evangelia. Muž, který byl čtyři dny v hrobě, vyšel ven na rozkaz Pána Ježíše. Ježíš zvolal mocným hlasem: „Lazare, pojď ven!“ /J 11,43/ Na první pohled se to zdá velice pošetilé. Jak by mohl mrtvý člověk slyšet sebesilnější hlas? A jak by mohla duchovně mrtvá osoba odpovědět na výzvu evangelia, aby činila pokání a uvěřila? Odpověď nacházíme v moci toho, který mluvil, a ve výkonné autoritě jeho slova. Jako Bůh stvořil světlo svým slovem /Gn 1,3/, tak obnovuje duchovní život, dává mrtvému hříšníkovi nový rod slovem své moci. Je to životodárné slovo, které křísí duchovně mrtvé a prvním důkazem, že se to stalo je, že věříme v Ježíše jako v Krista.

Proto Bible ujišťuje, že Slovo pravdy, evangelium, je vždy hybnou silou nového života. Pavel poučuje římské křesťany: „Véra je tedy ze zvěstování a zvěstování z pověření Kristova“ /Ř 10,17/. Je-li poselství, že Ježíš je Syn Boží, věrně předkládáno, pak Bůh působí znovuzrození a dává dar spasitelné víry. Jak řekl sám Ježíš: „Amen, amen, pravím vám, přichází hodina, ano už je tu, kdy mrtví uslyší hlas Božího Syna, a kteří uslyší, budou žít“ /J 5,25/. Charles Wesley to vyjádřil svým obvyklým způsobem:

Mluví a těm, kdo slyší ho
mrtvým život dává.
Zlomené srdce chválí ho,
věří, a k životu vstává.²

Nemusíme se strachovat o evangelium, ať už kulturní klima je jakékoli. Bůh bude dále obživovat hříšníky tam, kde bude evangelium

hlásáno, a bude stále dávat právo být jeho dětmi zrozenými z Boha těm, kdo věří v jeho jméno. /J 1,12–13/.

2. Účinky víry

Rozumíme-li správně, že víra v Ježíše je znamením nového rodu, pak účinky víry, které nyní Jan začíná vypočítávat, jsou současně potvrzením tohoto nového vztahu, který se vytvořil mezi nově narozeným Božím dítětem a nebeským Otcem. Jsou tři způsoby, kterými se realita víry projevuje v křesťanově životě.

a. Lásky

Naší odpovědí na poznání, co jsme dostali novým narozením, bude vděčnost a *lásky* k Bohu. Nyní se stal naším Otcem a jsme členy nové rodiny. Na obecné lidské rovině míváme ve zvláštní oblibě děti našich přátel a zajímáme se o ně. Svou vděčnost za vše, co pro nás učinil, projevujeme našemu nebeskému Otcovi láskou ke všem jeho dětem. Je to především láska k jeho jednorozenému Synu, Pánu Ježíši, ale také ke všem *dětem*, které adoptoval. To jasně ukazuje verš 2a. A protože je uveden v souvislosti s novým rodinným životem, dokazujeme svou příslušnost k této nové jednotě tím, že upřímně milujeme své nové bratry a sestry. Bez lásky k bratru nebo sestře, které vidíme, je tvrzení, že milujeme Otce, lži /4,20/. Ve 4. kapitole jsme poznali, že láska k spolukřesťanům je částí lásky a poslušnosti k Bohu; zde se ukazuje, že pramení z tohoto prvotního a dominantního vztahu lásky. Musíme vědět, že ani jeden z těchto aspektů naší lásky nemůže existovat bez druhého. Ti, kteří chodí ve světle s Bohem, mají společenství mezi sebou /1,7/. Je důležité si pamatovat, že Jan neukládá křesťanům povinnost, kterou bychom se měli snažit splnit. Popisuje charakteristiku pravého křesťanství, bez které nikdo nemůže tvrdit, že byl opravdu obživen. Je ještě třetí náležitost, ke které za okamžik přijdeme, a tou je poslušnost /verš 2b/. Dříve než přejdeme k podrobnostem, podívejme se, jak tyto tři náležitosti víry mohou společně působit v praxi a dávat nám biblickou jistotu, že jsme křesťané.

Čím víc jsme povahou introvertní, tím větší mohou být naše problémy s jistotou. Budeme si neustále připomínat varování Písem proti odpadnutí, např. Žd 6,1–6 a 2 K 13,5. Mnozí citliví křesťané se trápí pochybnostmi a pochybují dokonce o svém spasení. A právě tento dopis přináší řadu testů, podle kterých opravdový věřící může vědět, že jeho víra není přeludem. Ale často se stane, že místo abychom použili objektivních měřítek Písma, noříme se do beznadějného sebezpyto-

vání, v němž naše subjektivní pocity /nebo jejich nedostatky/ nás tyranizují našeptáváním, že nemůžeme patřit Kristovi. V takovém rozpo-
ložení důkazy, jako je láska k Bohu a k spolubratřím, viděné v poslušnosti jeho příkazů, používáme jako hůl, kterou se bijeme ve snaze stát se lepšími křesťany. Necítíme dostatek lásky k bližním a začínáme pochybovat, zda jsme opravdu znovuzrozeni. Avšak verš 2 dává velmi praktickou připomínku. Ptá se nás: „Miluješ Boha? Snažíš se poslouchat jeho příkazů?“ Jsou-li tyto náležitosti splněny, poznáváme, že naše láska k druhým křesťanům je pravá, ať už naše pocity jsou jakékoli.

Vezměme si konkrétní případ obsažený v příkázání „Nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví“ /Ex 20,16/. Ukazujeme svou lásku k Bohu uznáním, že toto příkázání zobrazuje jeho pravdivý, láskyplný charakter, a také je dodržujeme. A činíce tak, milujeme své bližní tím, že je chráníme před lží, která by mohla zničit jejich charakter nebo pověst. Všechny tři patří k sobě – láska k Bohu, láska k bratřím a sestřím a poslušnost – jako výsledek víry, která říká: „Bůh je pravda a jeho cesta je nejlepší.“ Na tomto základě můžeme jít vpřed s jistotou.

b. Poslušnost

Jan nyní vysvětluje, že poslušnost Božích *příkázání* souvisí nejen s láskou jako důkazem víry, ale ve skutečnosti je způsobem, kterým milujeme Boha /verš 3a/. To dává lásce mravní náplň. Je třeba to znovu zdůraznit, protože žijeme v době, kdy vláda emocí a pocitů zbavila i slovo „lásky“ veškerého jejího mravního obsahu.

Snadno bychom mohli upadnout do léčky a postavit lásku proti poslušnosti. Proto milujeme Boha, chceme se mu líbit v myšlení, v řeči i svými skutky. Nejde nám už o vnější projev morální povinnosti poslouchat zákon, ale jádrem našeho křesťanského učenictví je snaha líbit se drazé milovanému Otcovi. A slávou nově smlouvy je právě vnitřní láska k Bohu, která inspiruje k poslušnosti. Hodnotíme-li však svou lásku na čistě citové rovině bez zřetele k morální poslušnosti, kterou vyžaduje Boží zákon, může se stát, že se budeme vymlouvat i v případě neposlušnosti, protože naše pocity vůči Bohu budou stále vroucí. Ale i když necítíme sebeobvinění, neznamená to, že se Bůh na nás usmívá. A ani nemůže, přestupujeme-li vědomě jeho příkázání, byť bychom přitom prohlašovali, že ho milujeme a že máme k němu zvláštní vztah. Bůh lásky nikdy nestrpí hřích neposlušnosti. Všechny druhy

morálních nesnází čekají ty, kteří se snaží oddělit jasně vymezenou poslušnost Božího zákona od lásky k němu.

Milující Bůh nevyžaduje pro sebe zálibu, přednost. V roce 1982 jsem poprvé navštívil „město bratrské lásky“, Filadelfii v USA. Všude ve městě byly nálepky s nápisy „miluji Philly“ a slovo miluji bylo zpravidla nahrazeno velkým červeným srdcem. Rozuměl jsem těm nápisům tak, že znamenají „líbí se mi tu“ a souhlasil jsem! Chtěl jsem si takovou nálepku vzít sebou domů, protože ta tři slova měla pro mne mnohem hlubší význam. Doma jsem totiž měl malou dcerku jménem Phillippa, které jsme říkali Philly. Pro mne „miluji Philly“ není jen vyjádřením záliby nebo přednosti, ale je vnitřním vztahem, který určuje mnohé v mém životě a pro nějž jsem hotov hodně obětovat, protože svou dceru miluji. Ty dva druhy lásky se hodně liší, ale jen druhý případ je smysluplným vyjádřením slov „miluji Boha“. Podstatou Boží lásky *lagapé* je oběť /4,9–10/ a není žádný jiný druh lásky, kterým bychom mohli odpovědět na Boží iniciativu. Vyznávat lásku k Bohu a selhávat v poslušnosti jeho přikázání je nesmysl. Ukazuje to, že považujeme jeho přikázání za nudná, pracná a těžká břemena /verš 3b/. A co tato rozpolcenost říká o našem poměru k Bohu samotnému?

Jeho přikázání nejsou vpravdě obtížnější, než jsou křídla pro ptáky. Jsou to prostředky, kterými žijeme svobodně a plně tak, jak Bůh s námi zamýšlí. Neslíbil nám Pán Ježíš „mé jho netlačí a břemeno netíží?“ /Mt 11,30/. Staví svá přikázání proti těžkému břemenu zákonictví, kterým farizeové zatěžovali svědomí lidí. Dělal z těch, kteří se poddávali tradici náboženských učitelů, mrzáky a paralytiky. Kristovy příkazy jsou k našemu dobrému. Jsou „pokyny tvůrce“ určené k uspokojení potřeb jeho stvoření. „Kdo na ně dbá, má odměnu hojnou“ /Ž 19,11/. Dá nám i sílu plnit jeho přikázání a láska způsobí, že naše břemeno bude lehké. Je smutnou skutečností, že dnes mnozí křesťané degradovali lásku na pouhou úroveň citů a zkarikovali každý důraz na Boží zákon jako zákonictví. Je to falešná dvojakost, která může porušit celou naši duchovní zkušenost. Kdyby láska nebyla naplní Boží vůle, nebyli bychom vyzýváni, abychom milovali Boha a své bližní. Neznamená to, že je snadné plnit Boží přikázání, protože naše hříšná lidská přirozenost způsobuje odchylku, která nás táhne pryč od Boha. Ale není v tom ani řešení ani omluva, když odmítáme zachovávat přikázání jako zákonická a zabydlujeme se v nevázanosti naší světské kultury. Může převažovat názor, že „co cítím jako dobré, je dobré“, ale křesťan má jiná měřítká, kterými posuzuje své jednání. Křesťané zachovávají Boží přikázání; nedokonale, ale je to pro ně typické.

To platí pro všechny známky křesťanské skutečnosti, které jsme poznali při probírání Janova dopisu. Tak například křesťan se nedopouští hříchu ze zvyku /3,9/, ale není bez hříchu /1,8/, a Bůh hřích odpouští v osobě Ježíše Krista, našeho přímluvce /2,1/. Křesťan nemůže být šťastný, pokud zůstává ve hříchu. Nový duchovní život, který je mu vstřípen, je ustavičným bojem proti staré hříšné povaze a čím víc zůstává křesťanem v Kristu a čerpá z nesmírných zdrojů svého Spasitele, tím víc bude zakoušet vzrůstající vítězství nad hříchem. Ale tento boj nebude v tomto životě nikdy u konce. Totéž platí o naší touze poslouchat Boží příkazy a milovat Boha i jeho děti. Nesmíme se však dopustit chyby, že bychom porušovali smysl Janova dopisu výkladem, že se zde jedná o kontrasty mezi tělesnými a duchovními křesťany. Tyto verše stejně jako závěr dopisu neříkají, jak by se křesťané měli chovat, ale jak se *chovají*. Kontrast je napořád mezi věřícími a nevěřícími, mezi těmi, kteří se znovuzrodili z Boha a těmi, kteří nejsou znovuzrozeni, ať už vyznávají cokoliv. Jen pochopíme-li to zcela, získáme jistotu, kterou nám chce dát Janův dopis.

c. Vítězství

Vítězství je třetí a poslední charakteristický důkaz pravé víry v křesťanově životě a zkušenosti. Verš 4 začíná jiným, uváženejším prohlášením. *Kdo se narodil z Boha, přemáhá svět*. V tomto dopise nejde o novou myšlenku. Již v 2,15–17 jsme viděli, že tento svět je organizovaný systém nesmířitelně se stavící proti Božím věcem. Je pod kontrolou zlého /5,19/. Ale znovuzrození nás vytrhuje ze sféry zániku a smrti /2,17/ a přenáší nás do království věčného života /3,14/.

Podle Jana nejvýraznějším rysem Zlého a světového systému, který je jím ovládán, je popírání, že Ježíš je Kristus, Syn Boží. Od té doby, co byla hadova záhuba předpověděna v Genesis 3,14–15 – jeho hlava bude rozdrcena potomkem ženy – nepřítelovou taktikou bylo zničení Božího lidu a tím znemožnění příchodu vysvoboditele. A když Kristus přišel, všechno ďáblovo úsilí směřuje k popření jeho božství a k zničení jeho lidství. Jakmile však člověk uvěří, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, pouta, kterými nepřítel člověka svázal, jsou zlomena navždy. To je klíč, který otvírá bránu vězení, vysvobozuje nás a činí z nás vykoupené lidi v Kristu. Nesmí nás překvapit, že svět činí vše, aby to popřel. Když masmedia dávají daleko víc prostoru a času těm, kteří popírají Krista, než těm, kteří v něho věří, je to proto, že svět zůstává věrný těmto předpokladům. Je pouze jeden způsob, jak lze překonat svět, a to je naše víra, že *Ježíš je Syn Boží* /verš 4b–5/.

Musíme si však zapamatovat, že Jan zdůrazňuje víc význam vítězství než osoby, které se na něm podílejí. Asi proto má originál ve verši 4a *co /střední rod/ zrozeno z Boha* a ne *kdo*, což by byl mužský rod, jako je ve verši 1 a později ve verši 18. Osobní prvek je zdůrazněn v závěru verše 4. Je to *naše víra* a my musíme věřit té zvěsti. Naše víra však není prostředkem, kterým se vítězství nad světem dosahuje. Je to nový rod z Boží ruky, který vítězí. Aorist ve verši 4b *Ipřemohl* oznamuje vítězství, kterého bylo dosaženo jednou provždy. V myslí se vracíme k velkým událostem ukřižování a vzkříšení Pána Ježíše, jimiž bylo vítězství dovršeno. Zde je předmět naší víry – Ježíš, Syn Boží a jeho dílo spasení – a jen v této víře můžeme a budeme vítězit. Vítězství je již naše v Kristu. Vše, co on pro svůj lid učinil, je podstatou naší víry. Ale vítězství si musíme přivlastňovat denní zkušeností, a to se děje, když prokážeme svou víru. Verš 5 nás přenáší do přítomnosti a do každodenní zkušenosti z Kristova vítězství v našem vlastním učednictví. Tuto zkušenost můžeme mít jako křesťané všichni. Vše závisí na naší jednotě s Kristem prostřednictvím víry, s níž jsou Boží zdroje k dispozici všem, kdo mu důvěřují. Tak můžeme vítězit v boji se světem, tělem a ďáblem. Nemůžeme být účastníky Božího vítězství, nevěříme-li v jeho Syna. Ježíš je jediným zdrojem božské síly postačující k přemožení našich nepřátel. Tomu musíme věřit v praxi svými činy, jinak sílu nedostaneme. Všude však, kde tato víra je středem života a je aktivní, přichází i vítězství. Znovu si připomeňme, že se tím neříká, že konflikt je za námi, ale že *výsledek* je zaručen a že nikdo na světě ani mimo něj nemůže porazit věřícího, jenž je zakořeněn v Kristu /viz Ř 8,37–39/. Ježíš sám to zaslíbil. „Ve světě budete mít soužení,“ řekl svým učedníkům tu poslední noc, „ale vzchopte se, já jsem přemohl svět“ /J 16,33/. A všichni, kdo jsou s ním spojeni touto vírou, zvítězili.

Naším praktickým problémem často je, že nevěříme v pravdivost těchto věcí. A právě v této sféře víry si nejvíc uvědomujeme své slabosti. Díváme se kolem sebe na strašnou moc Zlého v tomto světě, který se zdá pochodovat vpřed silou, kterou nikdo nezastaví. Cítíme moc pokušení ve svých životech a vidíme, jak podléháme hříchu. Lehce se ztotožňujeme se zoufalým výkřikem apoštola Pavla v epistoletě k Římanům 7,24: „Jak ubohý jsem to člověk! Kdo mě vysvobodí z tohoto těla smrti?“ Ale měli bychom sdílet i jeho přesvědčení v následujícím verši: „Jedině Bohu buď dík skrze Ježíše Krista, Pána našeho!“ Pochopíme-li jasně, kdo Ježíš skutečně je a jakou má moc, ukáže se nám zdánlivá převaha nepřátelských sil ve správné perspektivě. Pak poznáme, že tento svět a jeho žádosti pomíjejí /2,17/ a že to, co se zdá tak silné a nepohnutelné, ve

skutečnosti zaniká a je odsouzeno ke zkáze. Tato víra není únikem, je naopak naprostým realismem. Jak nám připomíná Howard Marshall: „Véra se pevně opírá o fakt, že Ježíš Kristus přemohl smrt a může porazit cokoli.“³

Bůh nás tedy povolává k životu víry, jenž se projevuje láskou k němu a k bližním, poslušností jeho rozkazů a vítězstvím nad světem. Máme-li tuto víru, poznáváme, že účinkuje. Bůh trvá na svých slibech a plní své Slovo. Věříme, že když Bůh řekne „udělej toto“ nebo „nečiň toto“, ví, co je pro nás nejlepší. Děláme, co nám říká, do důsledků mu důvěřujeme a zjišťujeme, že je pravdivý. Žijeme-li tímto způsobem, svět nás nezláká ani nesvede. Taková víra je jedinou cestou k vítězství. Když probíráme pečlivě své porážky, vidíme, že v jejich kořenech je vždy selhání víry: selhání v důvěře nebo v poslušnosti či v obojím. Potenciál Boží síly je vždy k dispozici. Úlohou víry je propojit mou situaci na Boží zdroje, tak jako zapojují svůj elektrický přístroj zástrčkou do sítě. Jen tak překoná světlo Boží pravdy temnotu lži tohoto světa a teplo Boží lásky vyžene chlad sobeckosti tohoto světa.

Taková víra není iracionální, i když může přesahovat proces našich lidských rozumových úvah. Je v podstatě víry jednat na základě důkazů a nejsilnější její stránkou je, když ví proč a v co věří. Tak zvaná „slepá“ víra může být velice škodlivá. Proto důraz Bible je vždy na obsah pravdy, která je předmětem naší víry.

Vzpomínám si, jak jsem jednou jel po dálnici v těžké sněhové bouři. Zanedlouho všechny dopravní značky byly zasněženy. A začalo se stmívat. Světla ukazující omezení rychlosti byla v činnosti a situace se stávala velmi nebezpečnou. Někteří řidiči, ale bylo jich jen nemnoho, reagovali na všechny tyto důkazy, uposlechli varování a zachovávali omezenou rychlost. Ale mnozí, byla to většina, se hnali vpřed bez ohledu na podmínky, pravděpodobně v slepé víře, že autonehody potkávají jen jiné lidi. To není ten druh „víry“ /nebo lehkověrnosti/, kterou očekává Jan. Lidé, kteří vzali na vědomí okolnosti, jaké byly na dálnici, mnohem spíše „vyhráli“ a přežili než ti, kteří ignorovali nebo se rozhodli spoléhat na náhodu. Křesťané mají být realisty, kteří žijí ve světě stvořeném Bohem, kde příčiny působí následky a kde panují jak materiální tak duchovní zákony. Záleží-li tolik na tom, abychom věřili pravdě, musíme si být jisti, že důkazy jsou pevné a polehlivé.

¹Plummer, str. 110

²„O for thousand tongues to sing“ od Charlese Wesleye /1707–1788/

³Marshall, str. 229

1. Janova 5,6–12

17. Důkazy – klíč k víře

⁶To je ten, který přišel skrze vodu a krev: Ježíš Kristus. Ne pouze skrze vodu křtu, ale i skrze krev kříže; a Duch o tom vydává svědectví, neboť Duch jest pravda. ⁷Tři jsou, kteří vydávají svědectví⁸ – Duch, voda a krev – a ti tři jsou zajedno. ⁹Přijímáme-li svědectví lidí, oč větší je svědectví Boží; Boží svědectví je to, co pověděl o svém Synu. ¹⁰Kdo věří v Syna Božího, má to svědectví v sobě. Kdo nevěří Bohu, dělá z něho lháře, protože nevěří svědectví, které Bůh vydal o svém Synu. ¹¹A to je to svědectví: Bůh nám dal věčný život, a ten život je v jeho Synu. ¹²Kdo má Syna, má život; kdo nemá Syna Božího, nemá život.

Víra, která přemáhá svět, je velmi přesnou vírou, „že Ježíš je Syn Boží“ /5,5/. A to bylo přesně to, co Cerinthus a jiní falešní učitelé popírali, když tvrdili, že Ježíš byl přirozeným synem Josefa a Marie. Jak nám však Jan ve svém dopise ukazuje, opouštět Ježíšovo božství znamená opouštět jedinou cestu, po které my lidé můžeme vstoupit do obecenství s živým Bohem /3,23–24; 1,6/. Ale falešné učení se zde nezastavilo. Prohlašovalo, že „aeon“ /božská podstata/ Kristus se připojil k Ježíšovi, přirozenému Josefovu synu, při jeho křtu, aby ho vystrojil k jeho službě, a že ho opět opustil v jeho utrpení, takže umíral jako každý jiný obyčejný člověk. Pro ně byl Ježíš velkým mužem, výborným učitelem a zářným příkladem. Připouštěli, že mohl být prostředníkem /jedním z mnoha/ mezi Bohem a člověkem. Ale nebyl pro ně věčným Božím Synem, druhou osobou Trojice, Slovem tělem učiněným. Ačkoliv cesta, kterou dospěli k tomuto závěru, může být rozdílná, je to přesně totéž, jak dnes milióny lidí na Západě odpovídají na otázku, kdo byl Ježíš. Jan těmito verši vyvrací takové mylné domněnky.

Začíná masivní výpověď: *To je ten /Ježíš, Syn Boží – verš 5/, který přišel.* Řecká forma slov *kteří přišel* /participium aoristu/ oznamuje jednu provždy historický fakt jeho příchodu na tento svět, kam byl poslán Bohem /4,9–10/. Jan znovu zdůrazňuje totožnost historické osoby, Ježíše z Nazaretu, skutečného člověka, který skutečně žil v čase a na určitém místě, s věčným Božím Synem. Westcott to podtrhuje konstatováním, že obrat *kteří přišel* je užit „s jasným vztahem k slovu, který přichází“ /*ho erchomenos*/.¹ Jan patrně navazuje na me-

siášský titul „ten, který přichází“, jímž byl Ježíš oslavován zástupy o Květné neděli při vjezdu do Jeruzaléma /Mt 21,9; J 12,13/. Tento titul užil také Jan Křtitel, když posílal své žáky k Ježíšovi a dosvědčoval, že Ježíš je ten, jehož příchod byl zaslíben již dávno předtím /J 1,15.27/. A tentýž titul užívá Jan Křtitel znovu, když zklamán a znejistěn, posílá dva své učedníky k Ježíšovi s otázkou: „Jsi ten, který má přijít, nebo máme čekat jiného?“ Westcott uzavírá, že „ten, který přichází se rovná tomu, který naplnil sliby dané otcům, jako Spasitel poslaný od Boha“.² Při každé příležitosti Jan potvrzuje historičnost vtělení jako základní kámen své obrany Kritova božství.

Nyní pakračujeme shromažďováním důkazů.

1. Tři svědci /verš 6–9/

Ježíš přišel skrze vodu a krev /verš 6a/. Předložka *skrze* je doslova „pomocí“ a je pro nás patrně nejlepší rozumět tomu tak, že voda a krev byly prostředky, kterými Ježíš přišel na svět splnit své poslání spasit člověka. Počínaje Augustinem dlouhá řada komentátorů vykládala toto místo tak, že jde o vodu a krev, které prýštily z Kristova boku, když ho voják na kříži probodl kopím /viz J 19,34–35/. V této souvislosti Jan důrazně podtrhuje své *svědectví* očitého svědka této skutečné smrti skutečného člověka. Spojení se *svědectvím* v těchto verších a tvrzení, že jen v těchto dvou místech jsou krev a voda spojovány, byla používána k podpoře toho, že se jedná o základní údaj. Plummer však tento názor odmítá a udává osm dalších odkazů.³ Nezdá se pravděpodobné, že by Jan postavil tak významný argument na poměrně drobném historickém detailu, byť byl jeho očitým svědkem. Jiní si všimli vody při křtu a krve /vína/ při aucharistii a spatřovali v tom symbolický předobraz dvou velkých svátostí církve. Tyto výklady mohou být správné, ale neodpovídají dostatečně Janovu mínění v jeho vlastní souvislosti.

V jakém smyslu Ježíš přišel skrze vodu? Nemůže se zde jednat pouze o odkaz na jeho fyzické narození, i když je toto narození mimo diskusi. Mnohem pravděpodobnější a případnější je, že začátek Ježíšova působení, když jeho „příchod“ začala vnímat veřejnost, byl vyznačen vodou při jeho křtu v řece Jordánu /viz Mk 1,9–11/. Nebyl to jen veřejný začátek jeho působení, ale také Boží svědectví o jeho totožnosti. Duch na něho sestoupil jako holubice a zazněl Boží hlas potvrzující, že je to jeho milovaný Syn, ze kterého se radoval. Příchodem skrze vodu začala práce, kterou mu Otec svěřil.

Falešní učitelé vykládali tuto událost jinak a viděli v ní okamžik, kdy Ježíš dočasně přijal Božího Ducha. Nebylo však pro ně obtížné

připustit, že Kristus přišel u vodě či skrze vodu. Jan chce zdůraznit, že nepřišel *pouze skrze vodu křtu, ale i skrze krev kříže* /verš 6a/. Tím myslí, že ten, který přišel a kterého křesťané vyznávají jako Božího Syna, byl plně a zcela věčným Synem, Kristem, stejně ve smrti, jako při křtu nebo při narození. Ježíš, který zemřel na kříži, nebyl pouhým člověkem, kterému byl vzat Boží Duch. Byl Bohem i v té chvíli. *Přišel skrze krev*. Smysl jeho příchodu, vysvětlený při křtu, byl splněn až jeho obětí smrtí. Tento Boží Syn se stal smírnou obětí za naše hříchy a jen víra v něho samého a v jeho dokonané dílo dává věčný život, lásku k Bohu a k jeho dětem a vítězství nad světem.

V šestém verši je uveden třetí „svědek“. *A Duch o tom vydává svědectví, neboť Duch jest pravda*. Zde Jan plní úlohu svou a svých apoštolských druhů, kteří vše viděli, a proto svědčí, aby ukázali nejvyšší autoritu a podepřeli to, co hlásají, a to v Duchu, který je pravda. Nesouhlasíme s Augustinovým názorem, že „duch“, o kterém je zde řeč, je lidský Ježíšův duch, kterého poroučel Otcí ve chvíli smrti. Augustinův názor je ovlivněn tím, že váže vodu a krev výhradně k událostem na Golgathě. Jan by sotva nazýval lidského Ježíšova ducha *pravdou*. Považujeme-li s většinou vykladačů toto místo za odkaz k Duchu svatému, stojíme daleko víc na biblické půdě.

Držíme-li se Janovy metafory o lavici svědků na soudu, kde je Duch svatý volán ke svědectví, nemusí přitom přísahat: „Přísahám při Bohu všemohoucím, že budu mluvit pravdu.“ Je Bohem. Celé naše pojetí pravdy z něho vychází, jak potvrzuje denně praxe našich světských soudů. A tak Duch sám podává svědectví, protože on je pravda. Mimo Boha není pravdy, protože pravda je založena na samém Božím charakteru. Pravdu zpravidla nezjistíme průzkumem veřejného mínění. Ale jestliže máme z něčeho dobrý pocit, tak to ještě nemusí být pravda. Pravda není citový prožitek. Všechna pravda je Boží pravda, protože jen on je poslední realitou. Je tedy posláním Ducha svědčit o pravdě, která je v Ježíšovi. Pán Ježíš sám dal slib svým učedníkům. „Až přijde Přimlouvec, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví. Také vy vydávejte svědectví, neboť jste se mnou od začátku“ /J 15,26–27/. Apoštolé byli lidským řečištěm, kterým byla pravda rozváděna dál. Duch je uschoptoval a byl jejich ručitelem. A jak svědčí Duch dnes skrze řečiště, které dal a užíval od začátku, skrze apoštolské svědectví Nového zákona? Zde je přímé splnění Ježíšova slibu, zaznamenané Janem v jeho evangeliu. „Jakmile však přijde on, Duch pravdy, uvede vás do veškeré pravdy, neboť nebude mluvit sám za sebe, ale bude mluvit, co uslyší. A oznámí vám, co má přijít“ /J 16,13/.

Duch svědčí skrze skrze Písmo, Boží slovo pravdy, kterým vyučuje lidskou mysl a proměňuje lidskou vůli a tak uvádí Kristovy poslušné následovníky stále více do podoby jejich Pána. Boží Duch stále používá Boží slovo a rodí Boží děti. Nebo slovy westminsterské konference „naše plné přesvědčení a jistota neomylné pravdy /Bible/ je dílem Ducha svatého, který dosvědčuje Slovo v našich srdcích“.⁴ Zde je vysvětlení, jak byly životy 3.000 lidí o letnicích proměněny. Nebylo to proto, že objevili nové důkazy o zmrtvýchvstání nebo o božství Kristově. Tento objektivní důkaz existoval od velikonočního rána. Bylo to dílo Ducha „dosvědčujícího“ pravdu a Kristovu osobu, které přivedlo zástupy k víře, když činily pokání, nalezly odpuštění byly pokřtěny /Sk 2,36–41/. A stejně se děje i dnes.

A tak tři svědkové jsou pospolu /verš 7/ a jsou v naprostém souladu /verš 8/. To je důležité pro důvěru, kterou může mít v jejich věrohodnost. Verš 7 ve skutečnosti začíná spojkou „protože“, která je v NIV vynechána. Protože jsou tři svědkové tak zajedno, můžeme mít jistotu. Vždyť na každém soudu by to byl nejsilnější důkaz pravdy. Podle židovského zákona bylo potřebí dvou nebo tří svědků, měl-li být případ dokázán /Dt 17,6; 19,15/. Tento princip přijímal i Ježíš /J 5,31–37/. Když uvádí Jana Křtitele, práci, kterou sám konal, a Otce, který ho poslal, jako prokazatelný důkaz pravosti svého svědectví a nároků. Bůh chtěje „účastníkům zaslíbení přesvědčivě prokázat nezměnitelnost svého rozhodnutí“, potvrdil své zaslíbení přísahou – „dvě nezměnitelné věci, v nichž Bůh přece nemůže lhat“ /Žd 6,17–18/. Tito tři svědkové jsou zajedno, že Ježíš je Syn Boží právě tak, jak to dosvědčil Jan při jeho křtu /Jn 1,34/ a setník při jeho smrti /Mt 27,54/. Když tedy tentýž Duch zjeví dnes tuto pravdu v našich životech, vede nás k vyznávání Ježíše jako Spasitele, Pána a Boha. Ovšem lidské svědectví má malý význam v porovnání s vlastním Božím svědectvím o jeho vlastní pravdě.

Čtenáři moderních překladů si všimnou, že 7. verš je mimořádně krátký. Bylo totiž vynecháno několik řádků textu, které se nacházejí v Textu receptu a jsou přeloženy v Autorizovaném překladu z roku 1611. V dodatku pod čarou v NIV čteme: „Nebo tři jsou, kteří vydávají svědectví na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jedno jsou. A tři jsou, kteří svědectví vydávají na zemi: Duch, voda a krev, a ti tři jsou zajedno“ /verš 7–8/. Toto znění je zcela ignorováno v RSV a NEB, protože není v žádném z řeckých rukopisů 1. Janovy epistoly před 14. stoletím a později jen v šesti, které jsou velmi pozdní, a proto mají jen malou cenu. Tato slova se objevila v jednom starolatinském překladu z 5. století, byla pojata do Vulgáty kolem roku 800 po Kr.

a už tam zůstala. F.F. Bruce v pojednání o této věci říká, jak Erasmus byl napadán proto, že vynechal „tři nebeské svědky“ ve svém prvním tištěném vydání řeckého Nového zákona /1516/. Namítal, že by ta slova do do svého díla pojal, kdyby byl vyhotoven nějaký řecký rukopis, který by je obsahoval. A takový rukopis skutečně byl udělán někdy kolem roku 1520! Erasmus bláhově dodržel své slovo, i když si byl vědom, že to není žádný důkaz, a pojal tento vícetext do svého třetího vydání /1522/. Luther pak tato slova navíc přeložil do němčiny a Tyndale do angličtiny /a kraličtí do češtiny – pozn. překladatele/. Jiná tištěná vydání řeckého Nového zákona je též převzala a a touto cestou se dostala i do textu receptu a do Autorizovaného vydání v roce 1611.⁵ Snad nejpádnějším důkazem proti tomuto čtení je, že není citován ani jedním z církevních otců nejstarší doby, kteří ve svých pětikách s kacíři by byli jistě rádi použili biblický text tak jasně svědčící o Trojici, kdyby byl existoval.⁶

Docházíme k verši 9, kde nám Jan připomíná, že *přijímáme-li svědectví lidí, oč větší je svědectví Boží*. V jakém smyslu? Uvědomujeme si, že Bůh je nekonečně větší svou věčnou povahou a mocí než omezený, smrtelný člověk. Ale Jan chce vyjádřit, že Boží svědectví má jak větší důvěryhodnost vzhledem k jeho původu, tak větší důležitost a hodnotu pro svůj obsah. *Je to Boží svědectví, co pověděl o svém Synu /verš 9/*. Bylo to patrně při Ježíšově křtu. Tam Otcův hlas a sestoupení Ducha spojuje Trojici v mocném svědectví, že Ježíš je Syn Boží. Toto je obsah křesťanského evangelia. Je konstatováno a ověřeno Bohem samým a potvrzováno jeho třemi svědky. Když za těchto okolností přijímáme lidské svědectví, jak bychom mohli odmítat nebeské?

2. Čtvrtý rozměr /verše 10–12/

Domníváme se, že bychom mohli toto další svědectví nazvat osobním nebo subjektivním rozměrem víry. Nepochybně jde o vnitřní rozměr. Verš 10 začíná doslova „ten, kdo věří v Syna Božího, má svědectví v sobě“. Jistě je zde nebezpečí, přinejmenším v nadměrném subjektivismu či mysticismu, kterým mohou podlehnout jak liberální tak pravověrní křesťané. Mnozí současní teologové jdou ve šlépějích Bultmanna Brunnera a zdůrazňují, že víra se ověřuje jedině vnitřním, osobním svědectvím, bez zřetele na historii a Písmo. Právě toto existenciální setkání jednotlivce s Kristem víry opravňuje věřit ve vzkříšení, ať už se vymezuje jakkoli. Z úplně odlišné perspektivy evangelikální křesťané pohotově potvrdí, že Kristus v nich je zárukou pravosti jejich víry a svého vzkříšení. „Vím, že Ježíš žije,“ prohlašují,

„protože jsem s ním hovořil dnes ráno.“ Je nutno položit si otázku: „Jak víte, že neklamete sami sebe?“ Je mnoho lidí, kteří se klamou jak ve svých citech, tak ve svých zkušenostech.

Jan potvrzuje, že toto svědectví má křesťan v sobě, protože věří v Syna Božího. Řecké přičestí přítomného času */ho pisteuón*, ten kdo věří/ vyjadřuje trvalou, pokračující činnost. Předložka *eis /v/* která následuje, ukazuje, že Jan tím myslí mnohem víc než jen víru v to, co Ježíš říká, ve smyslu porozumění a přijímání. Věřit „v“ Krista znamená svěřit se mu plně v důvěřivém spolehnutí na něho. Slovní obrat *piseuo eis* je Janovým oblíbeným výrazem pro pojem spasitelná víra a v evangeliu ho užije víc jak čtyřicetkrát. Když se setkáváme s historickým Ježíšem prostřednictvím apoštolského svědectví a díla Ducha, objektivní skutečnosti toho všeho, čeho pro nás dosáhl svou smrtí a svým zmrtvýchvstáním, se nyní zniterňují v naší zkušenosti. Dochází k znovuzrození a potom se vyvíjí rostoucí vnitřní přesvědčení, že tyto věci jsou pravé a že jsou pravé v nás i za nás.

Musíme pečlivě dbát Janova důrazu na věření, zesíleného negativní souvztažností v druhé části verše 10. Nespasí nás naše subjektivní zkušenost Krista, ale naše víra v něho, která je pak potvrzována a prohlubována vnitřním svědectvím Ducha. To souhlasí s Pavlovým učěním v Ř 8,16: „Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti“ a v Ga 4,6: „Protože jste synové, poslal Bůh do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha volajícího Abba, Otče“.

Je to velké téma biblické teologie, že Bůh chce, aby jeho lid byl ujištěn o svém vztahu k němu: o tom, že jsou s ním smířeni, že je jim odpuštěno. Jedinou alternativou je učinit z Boha lháře /verš 10b/. Tak jasně dělá Bible čáru mezi vírou v Ježíše a nevěrou. Nepřekvapí nás to, když uvážíme, jak silné jsou důkazy pro víru, které nám jsou předkládány. Je zde prvek neochoty uvěřit, když se odmítá svědectví, které Bůh dal a stále dává o svém Synu působením Ducha. Je dost důvodů pro víru: lidským problémem není nevědomost, ale vzpoura, není to tak, že bychom *nemohli* věřit, ale spíš *nechceme*. /Viz Pavlovu argumentaci v Ř 1,18–25/. Charles Wesley proměnil tuto biblickou teologii do své modlitby. Poznal tuto velkou realitu a stavěl na ní, žádaje Ducha svatého, aby sestoupil a svou mocí přesvědčoval a obracel lidi.

Sestup Duchu víry,
zjev nám pravdy svoje.
V tvé božství bychom věřili,
krví dosvědčuj je.
Tys poslán, abys k spáse zval, bys oči otevřel.

Ten, pro všechny kdo umíral,
jistě i pro mne mřel.

Vdechni živou víru,
kterou kdo přijímá,
svědectví v sobě plnou míru
o tobě, Pane, má.
Ta víra zdolá vše
i horou zatřese.
Spasí ty, které Ježíš zve,
dá jim růst v lásce tvé.

Verše 11 a 12 patří mezi nejvýznamnější verše celého Nového zákona. Ztěží si dovedeme představit dalekosáhlejší a závažnější důsledky než ty, jaké má víra v Boží pravdu a nebo odmítnutí Boží pravdy. Janovi se nejedná o akademické rozdíly v teologických drobnostech. Ve hře je věčné určení. „Věčný život“ /*zóé aínóios*/ doslova znamená život věčnosti, život ve světě, který přijde. A přece je věčný život něco, co Bůh již dal těm, kteří věří v Krista. Již dnes je vlastnictvím každého křesťana.

Dobře tomu porozumíme, když si uvědomíme, že jedním z oblíbených obrazů ze života a působení Ježíšova v synoptických evangeliích je prolomení království nebeského /nebo Božího/ do času a prostoru tohoto světa. V Ježíši se neviditelný Bůh zjevil způsobem, jemuž může být rozuměno všude a vždycky – v dokonalém lidském životě. V Ježíšovi se zjevily moci neviditelného světa, tím, že prokázal svou převahu nad nepřátelskými mocnostmi bojujícími proti člověku – nad hříchem, nemocí, démony a samou smrtí. Život věčnosti je život, který přemohl hrob, a tento život lze nalézt pouze v Kristu, který nad smrtí triumfoval svým slavným vzkříšením. *Ten život je v jeho Synu.*

Nepřekvapuje, že Jan v evangeliu probírá důkladně toto téma a zdůrazňuje, že jen v Ježíši můžeme takový život poznat a prožívat jej. Nevěřícím Židům, kteří usilovali ho zabít, protože „nazýval Boha vlastním Otcem, a tak se mu stavěl na roven“ /J 5,18/, Ježíš jasně řekl: „Jako Otec mrtvé křísí a probouzí k životu, tak i Syn probouzí k životu ty, které chce“ /J 5,21/. A dále „jako Otec má život sám v sobě, tak dal i Synovi, aby měl život sám v sobě“ /J 5,26/. A uzavírá „ale vy nechcete přijít ke mně, abyste měli život“ /J 5,40/. Později Ježíš zástupům, které se podivovaly nasycení pěti tisíc, říká, že je chlebem života, po kterém dychtí, a pokračuje: „Neboť to je vůle mého Otce, aby každý, kdo vidí Syna a věří v něho, měl život věčný; a já jej vzkřísím v poslední den“ /J 6,40/. Když mluví o svých ovcích, Ježíš

jako dobrý pastýř slibuje: „A já jim dávám věčný život; nezahynou na věky a nikdo je z mé ruky nevytrhne“ /J 10,28/. Potom tváří v tvář smrti, když Lazar je již čtyři dny v hrobě, prohlašuje Marta: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo věří ve mně, i kdyby umřel, bude žít. A každý, kdo žije a věří ve mně, neumře na věky“ /J 11,25–26/. Toto dominantní téma jde Janovým evangeliem, a proto nás nepřekvapuje, že se objevuje; v nejdůvěrnější kapitole za všech, v kapitole 17. Zde Syn ve zpětném pohledu na vše, co se odehrálo za jeho působení, světuje v modlitbě sebe, své učedníky a budoucí církev do Otcovy ruky. Dílo, které má dokončit, vidí ve světle věčného života. „... dal jsi mu moc nade všemi lidmi, aby vše, co jsi mu svěřil, dal jim: život věčný. A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“ /J 17,2–3/.

Co Jan ve svém dopise říká, není nic nového. Prostupuje to celým jeho evangelijským záznamem o Ježíšově působení. *Ten život je v jeho Synu* a nikde jinde. Ale prožíváme ho již zde, jinak jej nebudeme prožívat ani na onom světě. /verš 12/. Ti, kteří nevěří, že Ježíš je Syn, nemohou ho mít jako svého Spasitele, ani nemohou mít věčný život, který dává pouze on. Jan mří nepochybně na falešné učitele, aby ukázal, že nemají Syna, když popírají jeho vtělení a božství /4,2/. Podepsali si rozsudek smrti. Co může být jasnější nebo hlubší?

Abý nám Písmo pomohlo pochopit životadárný vztah mezi Kristem a jeho církví, použije jako obraz manželskou smlouvu /viz např. Ef 5,22–33/. Touto úmluvou dvou vůlí se vytváří jedna nová jednotka /„jedno tělo“ – Gn 2,24/. Manželství vzniká zvláštním způsobem ve chvíli, která má vliv na celou budoucnost. Je to definitivní odevzdání se, ať už známost byla blesková nebo dlouhá, a znamená nový způsob života. Když je někdo tázán: „Jste ženat?“, odpověď může být „ano“ či „ne“, ale ztěží „Nejsem si jist!“. Stejně je to se smlouvou o znovuzrození, kterou dostáváme věčný život. Na jedné straně křesťan uznává Kristovu autoritu a podřizuje mu svou vůli. Na druhé straně Pán Ježíš laskavě přijímá hříšníka, nazývá ho svým a připojuje ho k svému lidu smluvními sliby, které nemohou být nikdy zrušeny. Je to stejná kvalita odevzdání se, jaké vzájemně potvrzují ženich a nevěsta, když si vyměňují při svatební pobožnosti prsteny a říkají: „Vše, co jsem, ti dávám a vše, co mám, sdílím s tebou.“⁴⁸ Pán nikdy neporuší své smluvní sliby. Má nás k tomu, abychom mu důvěřovali ještě předtím, než svou víru v něho vyznáme. Když nás přivádí do tohoto živého spojení se sebou samým skrze víru, dostáváme už zde a nyní život věčnosti. Protože Syn má tento život v sobě, pak každý,

17. Důkazy – klíč k víře

kdo má Syna, má život. A ti, kteří ho mají, vědí, že je Božím Synem. Na vztahu k němu závisí budoucí určení každého z nás.

1. Janova 5,13–21 18. Můžeš mít jistotu

¹³Toto píšu vám, kteří věříte ve jméno Syna Božího, abyste věděli, že máte věčný život. ¹⁴Máme v něho pevnou důvěru, že nás slyší, kdykoliv o něco požádáme ve shodě s jeho vůlí. ¹⁵A víme-li že nás slyší, kdykoliv o něco požádáme, pak také víme, že to, co máme, jsme dostali od něho. ¹⁶Vidí-li někdo, že jeho bratr se dopouští hříchu, který není k smrti, ať za něho prosí; a Bůh mu daruje život, jestliže nehřešil k smrti. Jest ovšem hřích, který je k smrti; o takovém neřikám, abyste za něj prosili. ¹⁷Každá nepravost je hřích, ale je i hřích, který není k smrti. ¹⁸Víme, že nikdo, kdo se narodil z Boha, nehřeší, ale Syn Boží jej chrání a Zlý se ho ani nedotkne. ¹⁹Víme, že jsme z Boha, kdežto celý svět je pod mocí Zlého. ²⁰Víme, že Syn Boží přišel a dal nám schopnost rozeznávat, abychom poznali, kdo je pravý Bůh. A jsme v tom pravém Bohu, protože jsme v jeho Synu Ježíši Kristu. On je ten pravý Bůh a věčný život. ²¹Děti, varujte se modlářství.

Když jsem studoval na universitě angličtinu, celá fakulta byla rozdělena na různé frakce, které proti sobě bojovaly. Předmětem byly různé teorie o literární kritice a o přístupu k ní. A jak to bývá s některými skupinkami uvnitř církve, i zde svářící se skupiny byly ovlivněny víc slepou lojalitou ke svým charismatickým vůdcům než svou odborností či akademickou objektivitou. Vedoucí našeho studia stál v epicentru těchto střetů a přísně rozlišoval mezi svými stoupenci a těmi, kdo nesouhlasili s jeho přístupem. Když se jednou dohadoval s odpůrcem svých teorií, prohlásil hněvivě: „Víte, on to nezná, a co je horší, on neví, že to nezná!“ Falešní učitelé jistě říkali o apoštolu Janovi totéž s odůvodněním, že pravá *gnosis* /vědění/ může být získána pouze pomocí jejich zasvěcených pohledů. Tento spor ohrožoval církev. Byli ti, kteří zastávali pravověrnou tradici apoštolského svědectví a víry, jak je podána v tomto dopise, oklamání? Nebo byla jejich víra správná? Nepochybně tvrzení, že je vyšší poznání a s ním snad hmatatelnější subjektivní jistota, mělo neblahý vliv na přímočarou ortodoxii mnoha věřících. Tato ortodoxie byla patrně napadána jako „prostoučká“ a „nevědomá“. Když se nabízí přitažlivá alternativa

¹Westcott, str. 181

²tamtéž

³pětkrát v Ex 7,17–25; Mt 27,24, Lv 14,52; Žd 9,19 /Plummer, str. 113/

⁴Westministerské vyznání, 1,V, citováno Clarkem str. 155

⁵Bruce, str. 129–130

⁶Marshall, str. 236

⁷„Spirit of faith, come down“ od Charlese Wesleye /1707–1788/

⁸Svatební pobožnost, paragrafy 14 a 15 /Alternativní kniha bohoslužeb/

18. Můžeš mít jistotu

slibující proniknout víc do hloubky a prohloubit duchovní realitu svých stoupců, nejvěrnější křesťané bývají nejzranitelnější.

O životně důležitých věcech nelze spekulovat ani jednat akademicky. Stěžejní otázkou je, kde se dá najít a zakoušet *věčný život*. Nemáme proto číst verš 13 jako pouhé závěrečné prohlášení o účelu dopisu, ale jako vrcholnou výpověď, ke které neochvějně směřují předcházející kapitoly. *Toto* se zřejmě týká celého dopisu, nejen bezprostředně předcházejících vět. Na začátku dopisu Jan vyjádřil účel svého psaní, „aby naše radost byla úplná“ /1,4/. Nyní nám ukazuje, jaký je obsah této radosti. Tato radost přichází, když jeho „drahé děti“ zůstávají ve víře, věří ve jméno Syna Božího a radují se z jistoty věčného života. Radost apoštola, jeho „dětí“ a křesťanů v každé generaci je ve vědomém prožívání obecenství s Bohem Otcem skrze Ježíše Syna, ve společenství jeho rodiny, v církvi.

V Janových dvou krátkých dopisech nalézáme stejný důraz. „Velice jsem se zaradoval, když jsem mezi tvými dětmi našel takové, kteří žijí v pravdě“ /2 J 4/. Nebo „nemám větší radost, než když slyším, že moje děti žijí v pravdě“ /3 J 4/. Proto velký apoštol napsal svůj dopis. V evangeliu /J 20,31/ nám říká, že psal, „abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu“. Nyní napsal: *abyste věděli, že máte věčný život*. Jeho vroucí tužbou je, aby jeho čtenáři měli radost z jistoty, vedoucí k věrné vytrvalosti v pravdě.

A protože věčný život záleží v poznání Boha /J 17,3/, křesťané se mohou spolehnout na svou jistotu spasení. *Věčný život* je poznání Boha v osobním setkání a vede k celoživotnímu obecenství s ním, které nemůže být předstíráno. A Jan opět zdůrazňuje, že opravdu věří v Ježíše jen ten, kdo věří ve vtělení Božího Syna. Ve shodě s biblickým obvyklým užitím zde „věřit ve jméno Syna Božího“ znamená věřit, že svou podstatou je Božím Synem. Biblická jména nejsou pouhou nálepkou bez obsahu, jako jsou obvykle naše jména dnes, aspoň v západním světě tomu tak je. Jména v Písmu představují podstatu či charakter osoby. Tvrzení, že někdo má věčný život, nemůže obstát, pokud tento člověk popírá podstatu božství Kristova, ve kterém jedině může být věčný život prožíván. Jan nechce, aby jeho čtenáři měli jen nepopíratelné osobní setkání s Bohem v Kristu; chce také, aby jejich víra byla pevně zakotvena myšlenkově i teologicky, aby dobře rozuměli, proč nemůže být věčný život nalezen nikde jinde, a jaké jsou podstatné prvky spasitelné víry. Jedině takový druh jistoty je může podepřít a posílit, když falešní gnostičtí učitelé přicházejí se zdánlivě přesvědčivými argumenty a s působivou výmluvností tvrdí, že oni jediní mají poznání. Ale i když toto je prvotní význam nádherného pro-

hlášení, s velkou vděčností Bohu můžeme souhlasit s F. F. Bruceem, že „pro svou trvalou platnost zůstal klasickým a působivým textem přinašejícím jistotu věčného života ve všech generacích těch, kteří věří ve jméno Syna Božího“¹.

Tak silné jsou zvukové tóny tohoto důvěryhodného ujištění, že někteří vykladači se domnívali, že 13. veršem dopis končil a že zbývající verše byly připojeny Janem nebo někým jiným dodatečně. Podobné komentáře často čteme o 21. kapitole Janova evangelia. Neexistují však rukopisy, ve kterých by verše 14 až 21 byly vynechány. Slovník těchto veršů a jejich stavba odpovídají Janovu psaní a jsou citovány Klementem Alexandrijským a Tertuliánem, kteří uvádějí Jana jako autora. Není tedy třeba zabývat se déle těmito domněnkami. Naopak při probírání zbývajících veršů uvidíme, že jejich obsah je opakováním témat, která jsme již v dopise vykládali. Osvětlují nám čtyři způsoby, kterými tyto Bohem dané jistoty mohou být prohlubovány při praktickém uplatňování naší víry.

1. Nová jistota v modlitbě /verše 14–17/

Prvou charakteristikou našeho poznání Boha, toho vztahu, který znamená věčný život, je *důvěra* v náš přístup k němu /14a/. Vyjadřuje se přirozeně modlitbou, při níž známkou křesťanské reality je *parrésia*, „odvaha“, nebo snad lépe „svoboda řeči“. Náš rozhovor s Bohem má být neomezovaný, otevřený a uvolněný, ne však bez účtivosti a podřízenosti. Jeho způsob ukazuje, že jsme dětmi milujícího nebeského Otce.

Jan není jediným novozákonním pisatelem, který osvětluje tuto hodnotu. V Žd 4,16 čteme, že protože Ježíš je naším nejvyšším knězem, který zná naše pokušení a rozumí naším slabostem, můžeme přistupovat „směle k trůnu milosti, abychom došli milosrdenství a našli milost a pomoc v pravý čas“. A Jan již třikrát užil tento výraz, aby nás jako křesťany naučil důvěře v Ježíšův příchod, jestliže zůstáváme v něm /2,28/. Je to proto, že v den soudu bude proces, kterým se stáváme podobni Ježíšovi, dovržen /4,17/. Navíc v 3,21 Jan řadí tuto důvěru k modlitbě: můžeme se modlit důvěřivě, protože Bůh ve své svrchovanosti nás zná a odpouští nám. Ježíšovo učení z té noci, kdy byl zrazen, které nám zaznamenává Jan v evangeliu v kapitolách 14 až 16, je plně podobných povzbuzení. Zřejmě tím byl formován vlastní Janův modlitebný život a jeho učení o modlitbě. Neslibil Mistr: „Budete-li mne o něco prosit ve jménu mém, já učiním“ /J 14,14/? Taková důvěra pramení z „víry ve jméno Syna Božího“ a dokazuje realitu životodárné víry.

Verš 14 však limituje takové důvěřivé prosby, nebo přesněji připomíná a vysvětluje omezení, které Pán Ježíš modlitbě uložil. Musíme se modlit *ve shodě s jeho vůlí*, má-li nás vyslyšet. S touto výhradou můžeme prosit za cokoli. Naše prosby nemohou stát na pevnějším základe, než když jsou založeny na Písmu, protože v něm je zjevena Boží vůle. Modlíme-li se v duchu Písma, víme, že Bůh slyší a vyslyší.

Na naší lidské straně musíme mít jistotu, že své modlitby nekazíme nedověrou nebo neposlušností. „Kdybych se upnul k ničemnosti, byl by mě Panovník neslyšel“ /Ž 66,18/. Je pokryteckým nesmyslem držet se ve svém životě nějakého hříchu a současně přicházet k Bohu s prosbou o nějaký milostivý dobrý dar. Když jsme však nejprve dosáhli jeho očistění a odpuštění /1,9/, můžeme prosit s odvahou. Boží vůle je „dobrá, milá a dokonalá“ /Ř 12,2/, a když je nějaké prosba zamítnuta, není to proto, že by Bůh váhal nebo nechtěl vyhovět. Je to proto, že nebeský Otec nechce dát svému milovanému dítěti ve své dokonalé moudrosti něco, co by nebylo tomuto dítěti ku prospěchu.

Modlitba není pokus přesvědčit Boha, aby viděl věci tak, jako já, a dosáhnout od něj to, o čem jsem se rozhodl, že to potřebuji nebo chci. Modlitba je poddáním se mé vůle jeho vůli. Parafrazí modlitby Páně by se dalo říci: „Tvá vůle se děj ve mně, který jsem částičkou země, jako se děje v Kristu, který je mým nebem!“ Otvírám dveře své nouze Pánu Ježíši. A to znamená, že modlitba je Božím prostředkem, kterým se má poddanost Kristovu panství rozvíjí. Čím méně se modlím, tím víc se upínám na svou vlastní vůli. Ale opak je nádherně pravdivý. „Ne moje vůle, ale tvá“ – je podstatou důvěřivé modlitby a tajemstvím vítězné modlitby. Jakou důvěru můžeme mít! Mělo by pro nás osobně být velkým povzbuzením nalézat Boží vůli, stavět ve svých modlitbách na rozkazech a slibech jeho Slova, prohovořovat s ním každou situaci a podřizovat všechno naše myšlení, plánování a rozhodování Bohu. Odpovědi na modlitbu nezávisí na našem správném posouzení či rozboru problému při modlitbě, ale na prostém podřízení se Otci. Víme, že nám dá, co je pro nás nejlepší *ve shodě s jeho vůlí*. Kdyby odpovídal jiným způsobem, kdo z nás by se odvažoval modlit? Nejsme dost moudří.

Co nám ve verši 15 dodává důvěru je skutečnost, že víme, že u Boha slyšet znamená odpovědět. Je to moc přítomného času: *víme, že to, co máme, jsme dostali od něho*. U Boha není žádná nerozhodnost. I když z našeho pohledu výsledek odpovědi můžeme vidět až někdy v budoucnosti, naše žádosti jsou vyřizovány ihned. Důvěra, s jakou předkládáme své potřeby Bohu, není zklamána.

Starý zákon podává výstižnou ilustraci v knize Daniel. Na začátku 10. kapitoly Daniel dostává od Boha zjevení o velké válce. Začíná obdobím postu a truchlení v modlitbách a po třech týdnech se mu zjeví ve vidění andělský posel. Vylíčení je tak podobné zjevení se oslaveného Pána ve Zj 1,13–16 /a ohromující děsivý účinek na Daniela stejný jako na Jana/, že mnozí myslí, že se Danielovi ukázal Kristus. Významným faktorem je, co říká onen posel: „Neboj se, Danieli, neboť od prvního dne, kdy ses rozhodl porozumět a pokorit se před svým Bohem, byla tvá slova vyslyšena a já jsem proto přišel. Avšak ochránce perského království stál proti mně po jedenadvacet dní“ /Da 10,12–13/. Odpověď na Danielovu modlitbu byla okamžitá, ale zkušenosť vyslyšení nikoli. Důvodem byl kosmický duchovní boj, který se odehrával a do něhož Daniel vstoupil svými modlitbami. Použijeme-li zbraň modlitby /Ef 6,18/, nevedeme boj „proti lidským nepřítelům, ale proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy, proti nadzemským duchům zla“ /Ef 6,12/. Máme zde vysvětlení, proč se zdá, že jsme nedostali to, oč jsme prosili, a proč můžeme mluvit o pozdržení odpovědi na naši modlitbu. Ale je pro nás také velkým povzbuzením vědět, že naše modlitby mohou mít význam v duchovních zápasech.

Nyní přecházíme k veršům 16 a 17, jejichž výklad byl po dlouhá staletí tvrdým oříškem. Je zde několik souvisejících věcí, ale ústřední je ta, co Jan pokládá za hřích, *kteřý není k smrti* a hřích, *kteřý je k smrti*. V prvním případě jsou křesťané vyzýváni, *ať prosí za bratra /či sestru/, kterého vidí hřešit*. V druhém případě nikoli. Jaký je rozdíl mezi těmito dvěma hříchy? Jsou zde rozlišující rysy, které by nám pomohly?

Tradiční římsko-katolický názor je, že jsou dva druhy hříchů: „odpustitelný“ a „smrtný“ /hřích, jenž vede k smrti/. Sedm smrtných hříchů je doslova takových, ačkoli svátost pokání, předepsaná církví prostřednictvím kněze, má být dílem lítosti, skrze níž se dostává odpuštění. Text v Písmu však nedává oporu pro takové rozdělování hříchů, tím méně pro seznam smrtných hříchů. Z pohledu Písma je každý hřích smrtný, protože každý hřích platí mzdu věčné smrti /Ř 6,23/. Nový zákon nenabízí také žádnou podporu víře, že by nějaké lidské dílo mohlo ospravedlnit hříšníka. Právě v tomto dopise nám Jan připomíná, že pouze oběť Božího Syna může dát smíření za hřích a odvrátit Boží hněv /např. 2,2; 4,10/.

Jiní myslí, že jediný způsob, jakým určit hřích, který vede k smrti, je dán jeho důsledky v doslovném fyzickém smyslu. Osud Ananiáše a Safiry /Sk 5,1–11/, odkazy 1. Korinským o nemravném člověku, který

má být předán satanu ke zkáze těla /1 K 5,5/ a o některých, kteří „spí“ /1 K 11,30 – kral. překlad/ v souvislosti se zneužíváním svatě večeře Páně, bývají citovány na podporu tohoto názoru. Je-li tento výklad správný, Jan odrazuje modlit se za takové lidi, protože to znamená modlit se za mrtvé². Je to sice možné, ale musíme si uvědomit, že v textu je kontrast s „věčným životem“, takže nejpřirozenějším výkladem by byla duchovní, nikoli fyzická smrt.

Jiní ztotožnili *hřích, který je k smrti*, s „rouháním se Duchu svatému“, o němž se často prohlašuje, že je neodpustitelným hříchem /Mt 12,31–32/. Toto spojení závisí na oddělení tohoto hříchu od všech ostatních hříchů v tom smyslu, že tento hřích je neodpustitelný a musí vést k smrti. Ale nutno poznamenat, že Jan v této souvislosti neříká nic o Duchu svatém, ačkoli ten je právě rozlišujícím znamením hříchu v evangeliích. Jiní myslí, že Jan zde přijímá starozákonní koncept hřešení „ze vzduchu“ /Nu 15,30–31/, mezi nimi je S. Greijdanus, který tvrdí, že to je „plně vědomý, s rozmyslem prováděný hřích jen pro hřích, s úmyslem popírat Boha“³. Převezme-li se tento výklad, pak bude velice záležet na tom, jaký obsah se dá neodpustitelnému hříchu. „Kdo by se však rouhal proti Duchu svatému, nemá odpuštění na věky, ale je vinen věčným hříchem“ /Mk 3,29/.

Mnozí citliví křesťané trpěli a stále ještě trpí velkým strachem v představě, že některý jejich hřích je neodpustitelný nebo že by se mohli dopustit v nestřeženém okamžiku neodpustitelného hříchu. Tento hřích vybujuje mnoho strachu také proto, že je zahalen tajemností. A to není prospěšné ani pro naše poznání ani pro naše duchovní zdraví. Nejzáhadnější na tom je, že takový hřích vůbec může existovat, když máme tak dobrotivého Boha, který rád odpouští a smiřuje se. Křesťanský pastýř by měl takovému postiženému křesťanu poukázat, že právě skutečná hrůza z takového hříchu je jistým znamením, že není tímto hříchem vinen.

Je jisté, že ti, kteří jsou nejvíce vinni, si ze svého stavu nic nedělají. Není to velikost hříchu, která by bránila odpuštění, jakoby existoval tento jediný hřích, na nějž Kristova oběť nestačí. Je to spíše postoj a povaha hříšníka, které vylučují možnost odpuštění. To byl Augustinův názor, když definoval rouhání proti Duchu jako *impoenitentia finalis*, konečnou zatvrzelost. „Hřích proti Duchu není, když někdo jedná proti svému lepšímu vědomí nebo pronásleduje Kristovu církev, ale když odpadne od Krista a jeho království, ačkoli již poznal Krista skrze Ducha. Odpadl tedy vědomou vzpourou proti milosti království Božského.“⁴ Na rozdíl od Augustinovy definice Kalvín „definoval tento hřích jako odpor v srdci proti Boží pravdě, i když člověk byl již zasa-

žen slávou této pravdy a nemůže předstírat nevědomost. Proto je tento hřích tvrdým a zatvrzelým odporem“⁵.

Všechny tyto názory mají jisté biblické opodstatnění a jsou nepochybně samy o sobě správné, ale vystihují, oč se Janovi jednalo? Když Jan ve svém dopise zdůrazňuje, že jedině ti, kteří věří, že Ježíš je Syn Boží, mají věčný život, pak hřích, který vede k smrti, hřích, který vylučuje člověka z života z Boha, musí být odmítnutím spasitelné pravdy. Je-li tomu tak, pak hřích, který vede k smrti, vede k ní proto, že odmítá jedinou cestu, která vede k odpuštění hříchu a tou je smírná smrt vtěleného Božského Syna. Tím se podtrhuje důležitá věc, že nejde o neodpustitelný hřích, ale o hřích, který zůstává neodpuštěn. Musíme dodržet toto rozlišení, protože je založeno na tom, co je jasně pověděno celým dopisem. Očištění od *každého* hříchu bylo již zabezpečeno skrze „Ježíšovu krev“ /1,7/, a tak křesťany jsou ti, jejichž hříchy /všechny/ byly odpuštěny /2,12/. Ale žádný věřící v Krista se nemůže považovat za bezhříšného nebo si myslet, že nepotřebuje stále nové odpuštění /1,8/. Potřebuje neustále vyznávat své hříchy a volat ke Kristu o odpuštění a očištění od *každé* nepravosti /1,9/.

Hřích, který je k smrti, je neodpuštěn a zůstává neodpuštěn, protože člověk odmítá přivlastnit si milostivé prostředky odpuštění, které Bůh připravil. „Smrt je jeho přirozený, nikoli však absolutně nutný důsledek. Je možné uzavřít srdce vůči vlivu Božského Ducha tak tvrdošíjně a vytrvale, že pokání se stává mravní nemožností. Právě tak jako tělo může hladovět do té míry, že trávení, ba i přijímání potravy je nemožné, tak duše může setrvávat v odmítání nabídky milosti, až síla přijmout milost zcela zanikne.“⁶ Některé z velkých tragedií světové literatury se zabývají právě tímto tématem. Na mysl nám přichází Dr. Faust v Marlowově tragedii stejného jména, který si uvědomuje nezvratitelnost svého osudu a nařiká: „Mé srdce je tak zatvrzelé, že se nemohu kát.“ Je těžké přestavit si větší tragedii člověka.

Janovi jde o to, aby jeho „milované děti“ nebyly svedeny a neodpadli díky kacířským učitelům, kteří odmítli Kristovo božství a jeho dílo smíření a tak se sami odsoudili k věčné smrti. Je však vůbec možné, aby se opravdový věřící /bratr, verš 16/ dal tak oklamat a skutečně ztratil své spasení? Není to v rozporu s biblickým učením, zpravidla nazývaným „nepohnutelnost svatých“, že spasení je věčným dílem Boží milosti a že když jsme jednou v Kristu, jsme v něm navždy?

Verš 16 mluví o *bratrovi*, jenž se dopustil hříchu, *kteří není k smrti*. Není zde nic o křesťanovi, který spáchal hřích, jenž je k smrti. Je tu jen připomínka, že takový hřích existuje. Prvá část verše 16 se týká

života církve v každém sboru a v každé generaci a také ujišťuje o významu modlitby, které podle Božího úmyslu všichni jeho lidé mají mít. Je to pokyn k případu, který je bohužel v církvi častý. Křesťan se zaplete do nějakého hříchu a jeho spolubratr se o tom dozví. Je křesťanským privilegiem a odpovědností prosit za bloudícího bratra či sestru s důvěrou a vírou, že jim bude dán život a obnoveno plné občanství s Bohem, kterým je věčný život a jež každý a jakýkoli hřích kazí a ničí.

Podmět slova *daruje* /*Bůh mu daruje život*/ je někdy zpochybňován, protože skladba věty může také ukazovat na prosebníka jako dárce, tím že jeho přímluvná modlitba je účinná. Ale v souhlase se závažností Písem, že jedině Bůh je dárce života /*důraz Janova evangelia – viz 6,35; 10,28; 17,2/* se zdá, že NIV a jiné překlady učinily dobře, když jako podmět vložily slovo „Bůh“.

A tak hřešící křesťan, jehož život v Kristu upadá, ale který není duchovně mrtvý ani nehřeší k smrti, bude Boží milostí obnoven skrze modlitbu křesťanské sborové rodiny. Bude usvědčen Duchem svatým, kterého zarmucoval nebo uhašoval, přiveden opět ku pokání a víře a navrácen k chození ve světle s Bohem. To je pro církev velký podnět, aby se důvěřivě modlila za plnou obnovu křesťanů, kteří bloudí nebo scházejí na scestí. Je to také důležitá povinnost, protože verš 17a nám připomíná, že *každá nepravost je hřích*. Hřích je závažnou věcí, protože ničí občanství s Bohem i mezi křesťany. „Avšak zhřešili kdo, máme u Otce přímluvce, Ježíše Krista spravedlivého“ /2,1/. A je naším úkolem mluvit k témuž Otcí skrze Syna, kdykoli zjistíme, že jedno z jeho dětí se zapletlo do hříchu. Všechna váha Božího závazku smlouvy podpírá naše očekávání víry, že takový křesťan bude napraven. Musíme se modlit s odvahou a s důvěrou.

Ale o hřích, který je k smrti, Jan říká: *O takovém neříkám, abyste za něj prosili*. Někteří vykladači podotýkají, že ani v tomto krajním případě apoštol nezakazuje modlitbu, jen ji nenařizuje ani nepodporuje. Důvody, které jsme již zkoumali, jsou obsaženy v povaze hříchu. Je zde zatvrzení srdce proti Bohu, které, jak farao poznal /*Ex 10,27/*, se stává nenapravitelným, když Bůh potvrdí volbu jednotlivce k smrti. A je to ve shodě s tím, co Jan již napsal o „antikristech“, kteří „vyšli z nás, ale nebyli z nás“ /2,18–23/. Když popřeli učení o spasení a opustili společenství Božího věrného lidu, tito odpadlíci, ať už kdysi vyznávali, že věří, se sami ocitli mimo dosah modliteb církve. Tito lidé nemohou být opravdovými věřícími, protože podstatou nevěry je popírání Krista, kterého křesťané vyznávají jako Spasitele a Pána. I když mohli být plně zapojeni do života církve, ve skutečnosti nikdy

k ní pro své odpadlictví nepatřili. Jan je zajedno s Žd 6,4–6, že „není možno“ s těmi, kteří odpadli, „znovu začínat a vést je ku pokání, protože znovu křížují Božího Syna a uvádějí ho v posměch“. To je důvod, proč Jan nepodporuje modlitbu za takové lidi.

2. Nová antipatie vůči hříchu /verš 18/

Verš 18 i následující dva verše začínají výkřikem jistoty: *víme*. Pokračují zdůrazněním některých velkých jistot, které již byly v dopise podrobněji vyloženy. Máme zde pravé poznání, které je právem prvo-rozenství křesťana, daného Duchem skrze Boží slovo. S tímto právem nelze srovnávat plané teoretizování falešných učitelů, založené výhradně na jejich nadutém ego a na vymyšlených představách. Toto poznání mají opravdoví věřící „od počátku“ a nedají si je vyvrátit.

Křesťané nezůstávají v hříchu. Touto věcí jsme se již zabývali /2,29; 3,6.9/ a měla by být základní jistotou v praktickém, etickém projevu naší víry. Je to nekompromisní prohlášení, týkající se každého opravdového věřícího v Krista /*kdo se narodil z Boha*. Nyní víme, že tento verš neznamená, že když hřešíme, nemůžeme být opravdu narozeni z Boha. Jak už jsme si řekli, dopis neslibuje ani nepodporuje perfekcionismus, ani neříká, že dokonalost je zvláštní úroveň nadduchovnosti či svatosti, která je dostupná jen některým vyvolencům. Žádný křesťan nesetrvává v hříchu, jak činil, než se obrátil ke Kristu. Důvodem je, že *Syn Boží jej chrání*.

Ke zmatku došlo poněkud tím, že se smísily dva významy anglické fráze *narozen z Boha*, jako by byly totožné. Tento názor zatížil znovuzrozeného křesťana břemenem chránit se a být imunním proti hříchu. Mnozí z nás bychom si museli zoufat při pomýšlení, jak hluboce je zakořeněn hřích v naší přirozenosti. Bylo by málo důvodů k důvěře, kdyby naše vítězství nad hříchem mělo záviset na naší vlastní schopnosti ochránit se. V originále tyto fráze nejsou totožné. Prvá je participium perfekta /*gegennémenos*/, kterou Jan zpravidla užívá k označení křesťanů. Vyjadřuje vztah, který začal v určitém bodě v minulosti a jehož účinek trvá v současnosti. Protože jsem se narodil, nyní žiji. Tak je tomu přirozeně i duchovně. Druhé užití je však participium aoristu /*gennétheis*/, který vyjadřuje skutečnost jednou provždy. Hovoří o tom, který byl vždy, mimo čas, zrozen z Boha a který je proto věčným Synem. NEB skutečně překládá „je to Boží Syn, který ho chrání“ /stejně EP – pozn. překladatele/. Jak je křesťan osvobozen od setrvávání v hříchu? Nikoli vlastním úsilím /i když si přivlastní Boží zdroje a spolupracuje s Boží milostí/, ale životem věčného Syna, jenž byl implantován do půdy vykoupené lidské osobnosti.

Je to Kristus, který chrání Boží děti, takže satan se nemůže, doslova přeloženo, „na ně upnout“. Může a bude na ně útočit, ale nezachytí se. Nemůže uspět, nemůže je dostat zpět do smrtícího sevření. V tomto sevření je svět, jak nám říká verš 19 – pod mocí Zlého. Církev však je chráněna věčným Synem, kterému je dána všechna moc a který podle svých vlastních slov zaručuje její plnou bezpečnost. „Já jim dávám věčný život; nezhynou na věky a nikdo je z mé ruky nevyrvé. Můj Otec, který mi je dal, je větší nade všechny, a nikdo je nemůže vyrvat z ruky Otcovy. Já a Otec jsme jedno“ /J 10,28–30/. Když tedy ve svých životech bojujeme proti hříchu, činíme to s důvěrou, nikoli ze zoufalství. Náš ochránce je silnější než náš nepřítel, bdělejší a zaujatější, než bychom mohli být my. Víme, že je tomu tak, proto se radujme a prožívejme to zkušenostmi ve víře. Lze tuto pokornou jistotu vyjádřit přesvědčivěji a silněji než Toplady ve své písni?

Mocný ochránce vzdálen není,
ač neviděn, vždy mne chrání.
Jen on je zdrojem spasení,
světu vládne bez přestání.
Jeho úsměv potěšuje,
jeho milost rosa z nebe.
Zdí spasení obklopuje
duši, jež mu dala sebe.⁷

3. Nový vztah k světu /verš 19/

Křesťané vědí, že patří Bohu, nikoli tomuto světu. Janovo druhé velké prohlášení se nejprve zaměřuje na osobní vztah, který existuje mezi Božími dětmi a jejich Otcem. Doslova „víme, že jsme z Boha“ /tak EP – pozn. překladatele/. Skladba věty zdůrazňuje, že Bůh jediný je zdrojem našeho života. Tuto skutečnost vysvětluje a ospravedlňuje vsuvka NIV slovem *děti*. Vše, co máme, pochází od něho, a proto mu náležíme bezvýhradně: tělem, myslí i duchem. To je něco, co křesťan ví, ne odhadem, ale podle pozitivních důkazů v životě a chování nového rodu, jak je Janův dopis nastínil a popsal. Boží rodina je tedy oddělena od *celého světa*. Boží děti žijí odlišně od nekřesťanské společnosti, jež je obklopuje.

Je to otázka panství. Svět je *pod mocí Zlého*. Je ovládán satanem, který jej kontroluje tyranskou mocí, jež organizuje a rozehrává život světa a jeho aktivity tak, aby svět projevil svou vlastní vzpouru a nenávisť k Bohu. Stačí přečíst si dnešní noviny nebo si poslechnout nejnovější zprávy a poznáte, že je to pravda. Bůh kontroluje naopak své

děti pravidlem světa a lásky, takže neprojevují žádnou náklonnost tomuto světu. Musíme si ovšem pamatovat, že ďábel je jen stvoření, poddané Boží moci, kterému není dovoleno jít ani o krůček dále, než Boží vůle připustí /Jb kp. 1–2/, a jehož konečná zkáza je jistá /Zj 20,10/. Proto je svoboda světa otroctvím a ďáblova nabídka nezávislosti na Bohu, jež je u kořene každého hříchu, je jen iluzí.

Všechny větší náruživosti života dvacátého století – alkohol, sex, hazardní hry – jsou ve skutečnosti pokusy uniknout z otroctví hříchu do světa osobního naplnění a uspokojení. Ale úporná žízeň mužů a žen žijících bez Boha potvrzuje, že takové krátkodobé, sobecké prostředky uspokojení jsou jako pití slané vody. Čím víc ji pijete, tím víc chcete. Čím víc chcete, tím méně jste spokojeni. To jsou obvykle ďáblovy metody.

A co je pravdivé v případě jednotlivce, je hroznou skutečností ra mezinárodní a globální rovině, nejen politicky a vojensky, ale také ekologicky. Tyranií hříchu je sobectví. Je to sebeláska, která se staví proti pravé lásce. Přemýšliví a znepokojení lidé vyslovují tyto problémy, ale nemají svobodu, aby je řešili. Jsou ve spárech ničitele. Sir Peter Scott, přírodovědec a ekolog, řekl, že potřebujeme „ochránce, jaký se po generace nevyskytl“, který by se pokusil odvrátit neustálý zánik umírající planety. „Myslím si, že na lidstvo přijdou ohromné pohromy, pokud nenahlédneme do budoucnosti dále, než se díváme dnes, a nedáme přednost dlouhodobému prospěchu před krátkodobou výhodou.“⁸ To však vyžaduje morální odvalu a schopnost, která lidstvu chybí.

Křesťané vědí, že tak to je, a vědí také proč. Pro církev je neomluvitelné soustřeďovat se na zachování jejich odlišností v hermetycky zabezpečeném prostředí odloučenosti od světa a jeho problémů. To byl luxus, který nám Kristus nepovoluje. Není to vlastně luxus, ale jistá cesta k smrti zadušením. Žijeme-li pod Kristovým panstvím, musíme být pamětliví, že nás všechny pověřil jít do světa, nikoli se uzavřít do sebe. Náš nový postoj není ani lhostejnost ani oddělování, ale zájem a soucit podle vzoru našeho Spasitele. Jsou-li tyto věci prioritami v našem myšlení, budou patrné v našem zaujetí být solí a světlem v naší společnosti, ale navzdáv budou přinášet lidem evangelium Ježíše Krista. Slovy Judova dopisu: „Uchovejte se v lásce Boží a očekávejte milosrdenství našeho Pána Ježíše Krista k věčnému životu. S těmi, kdo pochybují, mějte slitováním. Zachraňujte je z hořícího ohně“ /Jd 21–23/.

4. Nové poznání Boha /verše 20–21/

Toto poslední velké přesvědčení je ovšem základem a podstatou dvou předcházejících. *Víme, že Syn Boží přišel ... abychom poznali, kdo je pravý Bůh. A jsme v tom pravém Bohu...* Naše vítězí víra má základ v tom, co Bůh učinil v historii v Kristu. Křesťané vědí, že „Ježíš Kristus přišel v těle“ /4,2/ a že přišel „skrze vodu a krev“ /5,6/. Jeho příchod nám dal schopnost rozeznávat, dal nám duchovní i rozumovou způsobilost přijmout pravdu. *Boží pravda je adresována myslí, skrze níž proniká do srdce a aktivizuje vůli. Je vždy také zapojen další morální a duchovní aspekt. Porozumění křesťanské pravdě není věcí zvládnutí dogmatických pouček, i když jsou důležité, nebo přijetí abstraktních filozofických myšlenek, jakými byly ty, jež propagovali gnostikové. Je setkáním, poznáním a poddáním se tomu, který je pravda; poznáním „kdo je pravý Bůh“.* Tento druh poznání se stává obecnstvím. *Ježíš Syn přišel, aby nás uvedl do osobního vztahu k Otci. Opravdový křesťan si může být proto jist, že jeho mysl byla osvícena a jeho vůle motivována Svatým Duchem pravdy, který mu zjevil Ježíše jako pravého Syna Božího a skrze kterého poznal pravého Boha, jenž je věčným životem.*

A my jsme v pravém Bohu /verš 20b/. Nejen že Kristus zjevil Otce svým vtělením, dokonalým životem, smírnou smrtí a slavným zmrtvýchvstáním, ale skrze to vše nám přinesl nejužší možné spojení s pravým Bohem. Vírou vstupujeme do obecnství, které nikdy neskončí. Jsme v Bohu a on je v nás, ve svém lidu, takže v Kristu jsme mu tak blízko, jak jen možno a Bůh s námi sdílí svůj vlastní nezníčitelný život věčnosti. Zde je realita, protože zde je Pravda, nejvyšší a absolutní. Je to obecnství s Otcem a Synem, které Jan předložil jako podstatu věčného života hned na začátku svého dopisu /1,2–3/. A tak jsme uzavřeli celý kruh. Dospěli jsme na vrchol spirálovitého schodiště a našli samého Boha a v něm život věčný. A celý náš výstup byl proto, abychom poznali, že tyto věci jsou objektivně pravé, skutečné v naší vlastní osobní zkušenosti. Křesťané vědí, že tyto věci jsou pravé a že nic nemůže otřást touto jistotou, neboť v jejich jádře leží nenapadnutelný fakt, že z Boží milosti Boha známe a jsme v něm.

Není to však výzva, abychom si libovali v pěnivé lázni křesťanské jistoty. *Děti, varujte se modlářství!* /verš 21/. Zde je důsledek – naše odpovědnost – která se setkává s chránicí mocí Pána Ježíše /verš 18/. „Modla je vše, co zabírá místo, jež patří Bohu.“⁶ Je to napodobenina, nikoli skutečnost. Může být zhotovena ze dřeva, z kamene, z drahých kovů. Může být vyřezána a vytvořena rukou umělce. Ale Jan sotva

myslel na takové výtvořiny. Šlo mu o falešné myšlenky a kacířská pojetí Boha, jež ohrožovaly církev.

Toto varování je aktuální i dnes. Některé současné projevy modlářství jsou stejně nechutné jako představy prvního století. Mamon je stejně mocným božstvem; lidé žijí jen pro to, co mají nebo mohou získat. V zjemnělých formách se materialismus stává hledáním moci, společenského postavení, úspěchu, slávy. Svět je plný lidí, kteří se „vypracovali“ a cení si sami sebe; církev není vůči takovým pokušením imunní. Potřebujeme se proti nim chránit. Ale v našem století jsou to také falešné představy Boha, vystříhané náhražky z lepenky namísto živého a pravého Boha, které k nám pronikají a ničí náš duchovní život. Ať už je to „odmytologizovaný“ Bůh radikální teologie, zbavený své nadpřirozené moci, nebo zdobnělý Bůh evangelikální familiárnosti, zbavený své vznešenosti, nebezpečí je vždy stejné. Tuze snadno si můžeme myslet, že ho máme v ruce, že víme o něm vše, že můžeme předvídat jeho reakce a dokonce je ovlivňovat. To je modla našeho ražení, průhledně maskovaná výmluva pro uctívání sama sebe.

Varujte se modlářství. Vše, co odsouvá Boha z ústředního postavení na okraj mého života, musí být nemilosrdně odstraněno. Každé pojetí Boha, které protirečí jeho dokonalému zjevení v Ježíši Kristu, musí být odmítnuto. Tento dopis i celá Bible byla napsána, aby nás naučila rozeznávat pravdu od bludu. Máme povinnost dbát na zdravé učení, střežit naše křesťanské životy, opustit falešné cíle, ať už duchovní, myšlenkové či materiální. Stálým nepřítelem je falešné učení inspirované Zlým. Ale křesťané se nemusejí bát. Vědí, že mají věčný život. Mají jistotu v nejdůležitějších věcech.

¹ Bruce, str. 123

² Bruce, str. 124–125

³ citováno u G. C. Berkouwer: *Sin /Eerdmans, 1971/*, str. 333, pozn. 28

⁴ Berkouwer, op. cit. str. 342

⁵ Berkouwer, op. cit. str. 348

⁶ Plummer, str. 122 – 123

⁷ Augustus Montague Toplady /1740–78/

⁸ Sir Peter Scott v řeči k Právníké společnosti, o níž píše *The Times* 9. října 1976